

<u>Oznámení č.</u>	Obsah	Strana
	I <i>Usnesení, doporučení a stanoviska</i>	
	STANOVISKA	
	Evropský hospodářský a sociální výbor	
	486. plenární zasedání ve dnech 16. a 17. ledna 2013	
2013/C 76/01	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Uvolnění potenciálu dětí a mládeže s velkými intelektovými schopnostmi v Evropské unii (stanovisko z vlastní iniciativy)	1
2013/C 76/02	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Genderový rozměr ve strategii Evropa 2020 (stanovisko z vlastní iniciativy)	8
2013/C 76/03	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Námořní pirátství – posílení reakce EU (stanovisko z vlastní iniciativy)	15
2013/C 76/04	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zavedení evropské sociální značky (průzkumné stanovisko)	20

III Přípravné akty

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

486. plenární zasedání ve dnech 16. a 17. ledna 2013

2013/C 76/05	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akt o jednotném trhu II – Společně pro nový růst COM(2012) 573 <i>final</i>	24
2013/C 76/06	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Posílené partnerství Evropského výzkumného prostoru pro excelenci a růst COM(2012) 392 <i>final</i>	31
2013/C 76/07	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Bezpečnostní politika v průmyslu – Akční plán pro inovativní a konkurenceschopný bezpečnostní průmysl COM(2012) 417 <i>final</i>	37
2013/C 76/08	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zaměření mezinárodní spolupráce EU v oblasti výzkumu a inovací a její posílení: Strategický přístup COM(2012) 497 <i>final</i>	43
2013/C 76/09	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Cesta za lepším přístupem k vědeckým informacím: Jak zvýšit přínosy veřejných investic do výzkumu COM(2012) 401 <i>final</i> ...	48
2013/C 76/10	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog COM(2012) 548 <i>final</i> – 2012/0261 (COD)	54
2013/C 76/11	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Uvolnění potenciálu cloud computingu v Evropě COM(2012) 529 <i>final</i>	59
2013/C 76/12	Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke společnému sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Směrem k obnovenému rozvojovému partnerství mezi EU a Tichomořím JOIN(2012) 6 <i>final</i>	66

I

(Usnesení, doporučení a stanoviska)

STANOVISKA

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

486. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 16. A 17. LEDNA 2013

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Uvolnění potenciálu dětí a mládeže s velkými intelektovými schopnostmi v Evropské unii (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2013/C 76/01)

Zpravodaj: **pan Rodríguez GARCÍA-CARO**

Dne 19. ledna 2012 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Uvolnění potenciálu dětí a mládeže s velkými intelektovými schopnostmi.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou prací na toto téma, přijala stanovisko dne 20. prosince 2012.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání ze dne 16. ledna 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 131 hlasy pro, žádný hlas nebyl proti a 13 členů se zdrželo hlasování.

1. Doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor si je vědom skutečnosti, že problematika dětí a mládeže s velkými intelektovými schopnostmi je poměrně dobře zpracována díky výzkumům prováděným po několik desetiletí a četným specializovaným vědeckým publikacím⁽¹⁾. Vzhledem k důležitosti tohoto tématu však EHSV doporučuje, aby Evropská komise a členské státy podpořily vypracování dodatečných studií a výzkumů a přijaly vhodná opatření, která by posílila pozornost věnovanou různorodosti všech osob

⁽¹⁾ Mimo jiné lze konzultovat tyto studie věnované tématu velkých intelektových schopností a řešení poskytovaných vzdělávacím systémem:

Martinez Torres, Mercé a Guirado, Angel (ed.), *Altas capacidades intelectuales. Pautas de actuación, orientación, intervención y evaluación en el período escolar* (Velké intelektové schopnosti – Pokyny pro činnost, orientaci, opatření a posuzování ve školní fázi). Barcelona, Editorial Graó, 2012.

Torrego, Juan Carlos. (ed.), *Alumnos con altas capacidades y aprendizaje cooperativo. Un modelo de respuesta educativa* (Žáci s velkými intelektovými schopnostmi a kooperativní výuka – Model vzdělávání). Madrid, Fundación SM, 2012.

Pfeiffer, Stehen, „Current perspectives on the identification and assessment of gifted students“ (Současné perspektivy v oblasti rozpoznávání a posuzování nadaných studentů), *Journal of Psychoeducational assessment*, 2011.

Wallace, B. a Erikson, G., *Diversity in Gifted Education. International perspectives on global issues* (Rozmanitost vzdělávání nadaných žáků – Mezinárodní perspektivy globálních otázek). New York, Routledge, 2006.

Sternberg, R. J. a Davidson, J. E., *Conceptions of giftedness* (Pojetí nadání). Cambridge University Press, 2005.

Sternberg, R. J. (ed.), *Definitions and conceptions of giftedness* (Definice a pojetí nadání). Thousand Oaks, Corwin Press, 2004.

obecně, včetně programů, které by umožnily mobilizovat potenciál dětí a mládeže s velkými schopnostmi tak, aby je bylo možné využít v nejrůznějších oblastech. Cíli této činnosti by bylo mimo jiné zvýšit zaměstnanost a zaměstnatelnost v rámci Evropské unie a vzhledem k hospodářské krizi lépe zhodnotit specializované znalosti a zabránit odlivu osob s velkými schopnostmi do jiných oblastí světa.

1.2 Výbor navrhuje, aby se podporoval vývoj a potenciál dětí a mládeže s velkými intelektovými schopnostmi během jednotlivých etap a způsobů vzdělávání, nedocházelo ke specializaci v příliš časných etapách, více se zohledňovala rozmanitost ve školním prostředí a využívaly se možnosti poskytované kooperativní výukou a neformálním vzděláváním.

1.3 Výbor doporučuje, aby se podporovalo celoživotní vzdělávání a učení s ohledem na to, že intelektuální potenciál není neměnný a u každého se vyvíjí v různých etapách života odlišně.

1.4 Výbor doporučuje, aby v budoucnu bylo věnováno více pozornosti pracovním metodám a zkušenostem zaměřeným na studenty s velkými intelektovými schopnostmi, jež existují ve všech členských státech, zvláště těm metodám, které prospívají společnosti jako celku, usnadňují její soudržnost, snižují neúspěšnost ve škole a zlepšují vzdělávání v souladu s cíli strategie Evropa 2020.

1.5 Výbor připomíná, že je nezbytné na vlastním pracovišti zjistit, kteří pracovníci, zejména mezi mladými, jsou schopni a mají zájem rozvíjet své intelektuální vlohy a přispívat k inovacím, a dát jim možnost dále se vzdělávat v oblasti, která odpovídá jejich ambicím a zájmům.

1.6 Výbor navrhuje posílit pozornost věnovanou vzdělávání dětí a mládeže s velkými schopnostmi, a to v těchto aspektech:

- počáteční a průběžná odborná příprava učitelů v souvislosti s profilem a charakteristikami žáků s velkými intelektovými schopnostmi, rozpoznání tohoto profilu a vzdělávání, které tyto žáci potřebují;
- sdílení postupů, které by umožnily v rané fázi zjistit velké intelektové schopnosti žáků obecně, a zvláště těch žáků, kteří pocházejí ze sociálně znevýhodněných oblastí a prostředí;
- návrh a realizace vzdělávacích opatření zaměřených na žáky s velkými intelektovými schopnostmi. Tato opatření musí zahrnovat činnosti jak v běžném vzdělávacím zařízení, tak mimo ně;
- začlenění humanistických hodnot, multikulturalismu, využívání informačních a komunikačních technologií k účelům vzdělávání a také stimulace tvořivosti, inovací a schopnosti vyvíjet iniciativy do přípravy učitelů.

1.7 Větší pozornost věnovaná vzdělávání dětí a mládeže s velkými schopnostmi musí zahrnovat citovou výchovu, která je zvláště důležitá během období dospívání, a získávání sociálních schopností a musí vést k usnadnění jejich integrace a začleňování do společnosti a na trh práce a rozvinout jejich schopnost týmové práce.

1.8 Je nutné využít mechanismů a postupů pro výměny a krátkodobé pobyty žáků v jiných zemích, aby se jich mohli účastnit žáci vykazující velké schopnosti, především ti, kteří pocházejí ze znevýhodněného prostředí.

1.9 Je zapotřebí využít možností pro výměnu informací a osvědčených postupů v oblasti rozpoznávání a vzdělávání žáků a studentů s velkými intelektovými schopnostmi mezi členskými státy Evropské unie.

1.10 U dětí a mládeže s velkými intelektovými schopnostmi je třeba podpořit podnikatelského ducha s ohledem na odpovědnost a solidaritu zaměřenou na prospěch společnosti jako celku.

2. Souvislosti

2.1 Program „Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“ schválený Evropskou komisí v roce 2010 zahrnuje mezi své tři základní priority „snahu o inteligentní růst prostřednictvím rozvoje ekonomiky založené na znalostech a inovacích“. Z tohoto pohledu představuje vzdělávání všech občanů klíčový zdroj pro zajištění budoucnosti Evropské unie, přičemž do této oblasti mimo jiné patří zlepšení rozpoznávání a vzdělávání jedinců s velkými intelektovými schopnostmi.

2.2 Současné vzdělávací politiky členských států Evropské unie přikládají velký význam pozornosti k rozmanitosti žáků, kterou chápou jako závazek k tomu, aby se všem žákům dostalo takového vzdělání, jež je nezbytné k co možná největšímu rozvoji jejich potenciálu. V rámci úsilí zaměřeného na všechny žáky, kteří potřebují zvláštní podporu ve vzdělávání, je nutné zvýšit zdroje, jež jsou v současnosti věnované žákům s velkými intelektovými schopnostmi.

2.3 Analýza současného stavu v zemích Evropské unie ukazuje velkou rozmanitost, pokud jde o rozpoznávání a vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi. Rovněž se jasně ukazuje, že je nezbytné zlepšit vzdělávací postupy a aktivity určené těmto druhům žáků, což je otázka, která je podmíněna nedostatkem zvláštní odborné přípravy učitelů ohledně tohoto tématu.

3. Velké intelektové schopnosti

3.1 Vymezení pojmu

3.1.1 Mezinárodní studie a výzkumy se shodují na tom, že osoby, které vykazují velké intelektové schopnosti, existují ve všech sociálních kategoriích a jsou jejich součástí⁽²⁾. Toto pravidlo je platné u populace členských států Evropské unie. Ze sociálního, politického a vzdělávacího hlediska je rozpoznávání a vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi téma, které se objevilo poměrně nedávno a jež bezpochyby v následujících letech nabude na významu. Zmíněné studie se shodují v tvrzení, že zlepšení na poli rozpoznávání a vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi si žádá zapojení celé společnosti: zodpovědných politických představitelů, učitelů, vědců a výzkumných pracovníků, rodin a sociálních partnerů.

3.1.2 Vědecká literatura specializující se na téma velkých schopností používá různé termíny související s velkými schopnostmi: předčasná vypělost (lepší výsledky, než se předpokládá v určitém věku), talent (specifické dovednosti ve zcela konkrétních oblastech, jako je matematika, hudba atd.) a také nadání či velké schopnosti. Tento poslední termín – nadání či velké schopnosti – je v současnosti definován prostřednictvím těchto vlastností:

— nadprůměrná intelektová schopnost, a to ve vztahu jak k obecným, tak zvláštním dovednostem. Ačkoliv se tradičně jako reference používal intelligenční kvocient vyšší než 130 (přičemž za průměr je považováno IQ 100), v posledních letech se toto kritérium rozšířilo, stalo se pružnější a zahrnuje posouzení dalších, stejně důležitých ukazatelů;

— vysoká míra angažovanosti a aktivity při plnění úkolů: vytrvalost, zájem, odolnost, sebedůvěra atd.;

(2) Na základě nejlépe zkoumané sociální skupiny – populace ve školním věku – odhady týkající se procenta osob s profilem velkých intelektových schopností kolísají mezi 2 a 15 % populace v závislosti na ukazatelích, které se používají pro vypracování tohoto odhadu. Nejobvyklejší kritérium – stanovení intelligenčního kvocientu – používalo jako odkaz intelligenční kvocient odpovídající hodnotě 130 a výše, který má přibližně 2 % populace. V současnosti panuje názor, že toto kritérium je velmi omezující a posouzení intelektových schopností je pouze jedním z faktorů, které by měly být při zjišťování velkých intelektových schopností zohledněny. Z toho důvodu se pojem těchto schopností rozšířil a zahrnul další faktory, jako je tvořivost, originalita a schopnost uvádět věci do souvislosti, vyvozovat závěry a zobecňovat. Na základě tohoto aktuálnějšího pohledu se usuzuje, že procento osob s velkými schopnostmi může tvořit 10 % až 15 % celkové populace, ačkoli nejběžněji přijímané odhady uvádějí 5 až 10 % populace. Představu o tomto tématu si lze vytvořit na základě již klasických studií Josepha Renzulliho či aktuálnějších studií Borlanda, J. H., „Myth 2. The gifted constitute 3 % to 5 % of the population“ (Mýtus č. 2: Nadané osoby představují 3 až 5 % populace), *Gifted child quarterly*, 53, 2009, Miraca, G.: *Exceptionally gifted children* (Mimořádně nadané děti). New York, Routledge, 2004 a Robson, D., *High IQ kids: collected insights, information and personal stories from the experts* (Děti s vysokým IQ: sebrané názory, informace a osobní zkušenosti odborníků). Free spirit publishing, 2007.

— vysoká míra tvořivosti, pružnost a originalita při dotazování, kladení otázek, reagování na předložené úkoly a problémy a jejich řešení.

Ačkoliv vysoké intelektové schopnosti ve školním a akademickém prostředí jdou obvykle ruku v ruce s dobrými výsledky, setkáváme se také u žáků s velkými schopnostmi poměrně často s případy neúspěchu ve škole. Profil velkých schopností by neměl být chápán jako neměnná situace, nýbrž jako potenciál, který k tomu, aby mohl být rozvíjen, musí společnost rozpoznat, uznat a pečovat o něj. V opačném případě o něj lze přijít.

3.1.3 Vědecká literatura rovněž shodně tvrdí, že profil velkých intelektových schopností má vícerozměrný charakter, to znamená, že je široký a polyvalentní, nemůže se omezovat na měření intelligenčního kvocientu, musí zahrnovat také posouzení takových aspektů, jako je originální a tvořivé myšlení, a je často podmíněn a ovlivněn rodinnými a sociokulturními prvky. V některých případech, jako u osob trpících autismem či určitým druhem motorického postižení, může profil velkých intelektových schopností souviset s výskytem postižení.

3.1.4 Žáci a osoby s profilem velkých intelektových schopností se vyskytují ve všech sociálních skupinách a vrstvách, bez rozdílu pohlaví či sociálních podmínek, ačkoli v praxi jsou postupy pro rozpoznání obvykle charakterizovány těmito jevy, které je třeba mít na paměti, pokud je chceme kompenzovat:

— Častěji se rozpoznávají žáci s velkými intelektovými schopnostmi ve středních a vyšších sociálních vrstvách, neboť rodiny jsou o této otázce lépe informovány, a také proto, že vliv rodinného prostředí ve vzdělávací a školní oblasti je velmi stimulující. Někdy mohou nízká očekávání vzdělávacích zařízení ohledně schopností vlastních žáků rovněž negativně ovlivnit rozpoznání žáků s těmito schopnostmi v sociálně znevýhodněném prostředí.

— Aniž by tím bylo dotčeno všeobecně rozšířené směřování k diskretnosti a anonymitě žáků a osob s velkými intelektovými schopnostmi, je statisticky čtenější rozpoznání intelektově velmi schopných žáků u chlapců než u dívek z důvodu vlivu kulturních a psychosociálně vývojových faktorů, jež u žákyň a dívek s potenciálně velkými intelektovými schopnostmi naznačují sklon k anonymizaci⁽³⁾.

(3) Například v období 1999–2012 se Programu obohacení výuky pro žáky s velkými intelektovými schopnostmi autonomní oblasti Madrid (Španělsko) účastnilo téměř neměnných 70 % žáků a 30 % žákyň. Na totéž téma lze též konzultovat práci Pérez, L., Domínguez, P. a Alfaro, E. (ed.) *Actas del Seminario: situación actual de la mujer superdotada en la sociedad* (Záznamy ze semináře o současné situaci nadaných žen ve společnosti). Madrid, Consejería de Educación, 2002.

3.1.5 Stejně jako u ostatních žáků a studentů, pokud hovoříme o žácích a mládeži s velkými schopnostmi, musíme mít na vědomí, že představují velmi heterogenní skupinu.

3.1.6 Je možné se setkat s žáky, kteří sice vykazují profil velkých intelektových schopností, ale mohou mít potíže s úspěšným dokončením školní docházky a patří do skupiny špatných žáků, což je zapříčiněno např. nedostatečnou specifickou pedagogickou péčí, případně tím, že tato péče zcela chybí. Rovněž se často vyskytují žáci s velkými schopnostmi, kteří mají problémy s vyloučením z kolektivu, což také přispívá ke zvýšení pravděpodobnosti neúspěchu ve škole. Odpovídající rozpoznávání žáků s velkými schopnostmi a pozornost jim věnovaná je faktor, který může a musí přispívat k omezení nedokončené školní docházky a zvýšení procenta obyvatel s vysokoškolským vzděláním, což je jeden ze základních cílů programu „Evropa 2020: Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění“.

3.2 Rozpoznání žáků s velkými intelektovými schopnostmi a jejich dohled nad jejich vzděláváním

3.2.1 Zlepšení vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi znamená celou řadu různých kroků: prvotní rozpoznání, zevrubné psychologicko-pedagogické a sociální vyhodnocení, které potvrdí či vyvrátí přítomnost velkých intelektových schopností, a konečně následný postup čili vzdělávání ve vlastním slova smyslu, které lze provádět prostřednictvím jak formálního, tak neformálního vzdělávání.

3.2.2 Uznává se, že značný počet osob s velkými intelektovými schopnostmi postupům pro rozpoznání unikne. Rozpoznávat je možné již od ukončení fáze předškolního vzdělávání nebo na počátku vzdělávání základního. Stejně jako v případě jakéhokoliv jiného žáka se zvláštními vzdělávacími potřebami i u velkých intelektových schopností umožní včasné rozpoznání vhodný následný postup a vzdělávání a předchází možným budoucím neúspěchům ve škole a předčasným ukončením školní docházky. Ačkoli je rozpoznání velkých intelektových schopností rovněž možné v pokročilejších vzdělávacích a životních etapách, tato skutečnost dodává postupu prvotního rozpoznání a psychologicko-pedagogického vyhodnocení žáků, kteří by mohli tyto schopnosti mít, na zvláštním významu.

3.2.3 K prvotnímu rozpoznání žáků s velkými intelektovými schopnostmi obvykle dochází, když rodiče nebo učitelé pozorují, že dítě vyniká nad ostatními jedinci svého věku, nebo se u něj někdy projevují známky nepřizpůsobivosti. Toto prvotní rozpoznání, které musí být později potvrzeno či vyvráceno odborníky, se může zakládat na následujících ukazatelích:

— používání jazyka: rozsáhlá slovní zásoba, preciznost používaných termínů, komplexní strukturování vět;

— rozvinuté chápání složitých a abstraktních myšlenek; současně tito jedinci mohou rozvíjet či utvářet myšlenky na neočekávané úrovni vzhledem k jejich věku;

— kvalita pokládaných dotazů; mohou být neobvyklé, originální, složité anebo se mohou vyznačovat zralostí a přesným záměrem;

— dovednost navrhnout systematické a vícere strategie pro řešení úkolů;

— možnost učit se rychle a snadno, pokud má daný jedinec zájem;

— silná kreativita při utváření myšlenek, předmětů i řešení určitých úkolů.

3.2.4 V raném věku (do 4–5 let) je třeba v souvislosti s označením žáka coby jedince s velkými intelektovými schopnostmi zvláštní obezřetnosti, neboť fenomén předčasnosti či existence vysoce stimulujícího rodinného prostředí při výuce může vést k předčasné diagnóze, jež nemusí být ani trvalá ani přesná. V těchto případech by bylo vhodné šetření opakovat, jakmile velké intelektové schopnosti začínají krystalizovat, nebo s cílem ověřit, zda se naopak žák nezačíná blížit průměrným parametřům.

3.2.5 V sociálně znevýhodněných prostředích jsou velké intelektové schopnosti často skryty za socioekonomickými nesnáze a nedostatky a také z důvodu nízkého očekávání vzdělávacích zařízení a obtížněji se projevují. Je důležité mít tuto skutečnost na paměti a věnovat zvláštní pozornost rozvoji a vývoji dětí a mládeže ze znevýhodněných prostředí s cílem poskytnout jim vzdělávání, které potřebují, a rozeznat ty, kdo by mohli mít velké intelektové schopnosti.

3.2.6 Zde jsou určitá klišé či očekávání, jimž je třeba se vyhnout ve vztahu k žákům a mládeži s velkými intelektovými schopnostmi:

— předpoklad, že mimořádně nadané děti budou vynikat ve všech oblastech svého rozvoje, budou emocionálně zralé, budou vykazovat vysokou míru sebekontroly, budou nezávislé, zodpovědné a pokusí se dělat radost svému učitelí;

— domněnka, že budou vynikat ve všech oblastech školních osnov; učitelé obvykle očekávají, že vynikající žáci budou předkládat vynikající práce ve všech oblastech;

— očekávání, že velmi nadané děti budou silně motivovány k tomu, aby vynikaly ve škole, a jakýkoli úkol, který se jim předloží, budou řešit usilovně a se zájmem.

3.2.7 Když mají rodiče a učitelé podezření, že by dítě či mladý člověk mohli vykazovat velké intelektové schopnosti, prvotní rozpoznání si žádá specifické posuzovací nástroje a musí být provedeno odborníky specializovanými na psychologicko-pedagogické hodnocení, kteří se mohou spolehnout na spolupráci s učiteli dané školy. Toto posouzení musí být co nejrozsáhlejší a nejkompaktnější, musí zahrnovat různá prostředí (školní, společenské, rodinné) a rovněž nástroje pro sběr informací musí být různorodé, tak aby mohly být aplikovány na kteréhokoliv žáka, nezávisle na jeho rodinném či sociálním původu. Toto zevrubné hodnocení umožní vypracovat závěrečnou psychologicko-pedagogickou zprávu, která přítomnost velkých intelektových schopností potvrdí či vyvrátí.

3.3 Vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi

3.3.1 Po potvrzení přítomnosti velkých intelektových schopností mohou usnadnit vhodný následný vzdělávací postup uzpůsobený těmto dětem a mladým lidem následující faktory a okolnosti:

- stimulující prostředí, které podpoří jejich potenciál,
- samostatnost a sebekontrola,
- pocit sounáležitosti se skupinou přátel a spolužáků,
- přijetí osobami, jež je obklopují, a jejich důvěra,
- výuka uzpůsobená jejich potřebám a osobnímu tempu učení,
- pružná nabídka výukových předmětů, která jim umožní jít v obsahu do hloubky,
- přístup k dodatečným výukovým zdrojům, které doplní běžnou výukovou nabídku,
- zvýšení flexibility vyučování, pokud jde o rozvrh, aktivity, zdroje, materiály a uspořádání do skupin,
- podíl žáka na plánování vlastního procesu učení.

3.3.2 V rámci různých pedagogických modelů a vzdělávacích systémů existují rozdílné přístupy k tomu, jak reagovat na vzdělávací potřeby, které mají velmi schopní žáci. Opatření přijatá za tímto účelem lze rozdělit do dvou odlišných tendencí:

- a) diferencované vzdělávání: vytváření homogenních skupin žáků v tomtéž vzdělávacím zařízení, sestavených na základě příslušné schopnosti a úrovně učení;

- b) inkluzivní vzdělávání: skupiny žáků jsou různorodé a vzdělávací zařízení poskytuje vzdělání uzpůsobené pestré skladbě dotyčných žáků v každé skupině.

3.3.3 V současnosti převládá v různých vzdělávacích systémech Evropské unie přístup ke vzdělávání založený na inkluzivitě. To znamená, že se usiluje o to, nabídnout všem žákům v rámci prvních vzdělávacích fází společnou výuku ve školním prostředí založeném na vnímání rozmanitosti a zabraňuje se předčasnému slučování do stejnorodých skupin. Tento přístup není v rozporu se skutečností, že později, v nepovinných fázích vzdělávání či v období, kdy se žáci blíží k závěru středního vzdělání a začátku vysokoškolské dráhy, se v některých členských státech Evropské unie experimentuje za účelem rozvoje konkrétních talentů, či se provádějí experimenty se stejnorodějšími skupinami soustředěné na žáky s velkými intelektovými schopnostmi nebo žáky s vynikajícími studijními výsledky. Analýza současného stavu naznačuje možný budoucí vývoj: zachovat inkluzivní vzdělávání v prvních vzdělávacích fázích a v pozdějších fázích či po dokončení povinné školní docházky umožnit konkrétní experimenty se stejnorodými skupinami.

3.3.4 Pokud jde o žáky s velkými intelektovými schopnostmi, mohou být konkrétní vzdělávací opatření, jež lze přijmout ve vzdělávacím zařízení samém, následující. Některá z nich – ta běžná opatření – lze aplikovat na všechny žáky:

— Běžná opatření.

- Předkládání obsahové náplně s různými stupni obtížnosti, flexibilní uspořádání do skupin, pestrost aktivit a rozšíření běžných osnov.
- Obohacení výuky, které si žák sám organizuje, soustředěné na motivaci a zájem žáka o určitá témata.
- **Méně běžná opatření.** Znamenají úpravu učebního plánu v podobě rozšíření nebo obohacení pro konkrétního žáka, jde o individuální úpravy učebního plánu.

- **Výjimečná opatření.** Předpokládají zvýšení pružnosti různých fází a vyučování snížením délky jejich trvání: žák může být zapsán do školy se staršími žáky. Používají se velmi zřídka, zhruba u 3 % žáků s profilem velkých intelektových schopností.

3.3.5 Mimo školy se mohou žáci s velkými intelektovými schopnostmi účastnit naplánovaných, avšak oproti školním činnostem méně formálních aktivit, které jim umožní styk s jinými žáky s velkými intelektovými schopnostmi z jiných zařízení. Tento typ mimoškolních aktivit je celkem rozšířený a nabízí se jich celá škála. Mohly by být podporovány státy, veřejnými orgány i Evropskou unií.

3.3.6 Tyto dva typy vzdělávání – formální a neformální – se vzájemně nevylučují. Zlepšení vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi by se mělo vztahovat na oba aspekty: vzdělávání ve vzdělávacím zařízení a v době vyučování, podobné tomu, jaké potřebují všichni žáci vyžadující zvláštní podporu, a doplňující a mimoškolní vzdělávání, ať už mimo toto vzdělávací zařízení či v něm.

3.3.7 V současné době je velkou, dosud nevyřešenou otázkou, jak zlepšit vzdělávání poskytované žákům s velkými intelektovými schopnostmi ve vzdělávacím zařízení samém, což si žádá zlepšení základního i navazujícího odborného vzdělání učitelů, pokud jde o rozpoznání žáků s velkými intelektovými schopnostmi a jejich vzdělávání obecně v rámci přístupu přihlížejícímu k rozmanitosti žáků.

3.3.8 Plnění úkolu uvolnit potenciál všech mladých lidí v Evropské unii, a zejména těch mimořádně nadaných, nepřislouží pouze vzdělávacímu odvětví. Je rovněž důležité provést hospodářskou a sociální politiku, která umožní nabídnout těmto jedincům již od jejich raného věku pracovní místa a příležitosti, v nichž využijí své schopnosti. V tomto případě má Evropa zásadní poslání: předcházet a bránit odchodu nejschopnějších jedinců, kteří ji opouštějí hledající jiná místa ve světě, kde by uplatnili své schopnosti.

4. Sledování žáků s velkými intelektovými schopnostmi v evropských souvislostech

4.1 Celkový přehled

4.1.1 V posledních letech se různé studie zajímaly o to, aby mohly načrtnout přehled situace na poli velkých intelektových schopností v celé Evropské unii⁽⁴⁾. Jejich obsah poskytuje následující informace:

— Celkově studie konstatují a vyjadřují potřebu změnit a upravit praxi ve vzdělávacích zařízeních, aby byla posílena pozornost věnovaná rozmanitosti žáků, včetně žáků s velkými intelektovými schopnostmi.

⁽⁴⁾ Podrobný přehled současné situace vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi v členských státech Evropské unie lze získat z těchto publikací:

„La atención a los alumnos con altas capacidades en la Unión Europea“ (Vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi v Evropské unii), *De todo un poco*, č. 11, výroční publikace Programu obohacení výuky pro žáky s velkými schopnostmi autonomní oblasti Madrid, str. 21–29, Madrid, 2009.

Gifted Learners. A survey of educational policy and provision (Nadaní žáci. Přehled politiky a opatření v oblasti vzdělávání). Evropská agentura pro rozvoj speciálního vzdělávání, 2009.

Eurydice (2006), *Specific Educational Measures to promote all Forms of Giftedness at School in Europe* (Zvláštní vzdělávací opatření na podporu všech forem nadání v Evropě, pracovní dokument). Brusel, Eurydice.

Monks, F. J., Pflüger, R., *Gifted Education in 21 European Countries: Inventory and Perspective* (Vzdělávání nadaných žáků v 21 evropských zemích – přehled a perspektivy). Univerzita Nimega, 2005.

— Právní předpisy v oblasti vzdělávání v jednotlivých zemích zohledňují existenci žáků s velkými intelektovými schopnostmi, avšak panují značně rozdílné názory na to, zda tito žáci vyžadují specifická opatření týkající se vzdělávání.

— Profil pro diagnostikování velkých intelektových schopností se postupně rozšiřuje, překonává tradiční pojetí spočívající výhradně v hodnocení inteligence a jeho součástí bývají také specifické testy pro vyhodnocení tvořivosti a originality i příspěvek v podobě zpráv o školním, sociálním a rodinném rozměru od učitelů a rodin.

— Při vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi obvykle převažují mimoškolní aktivity v rámci neformálního vzdělávání nad aktivitami probíhajícími v rámci učebních osnov či v běžném vzdělávacím centru během výuky. Pořádání zvláštních soutěží a utkání souvisejících spíše s konkrétními talenty (vědeckými, technickými, sportovními, hudebními atd.) je častější než kroky zaměřené na výuku žáků s velkými intelektovými schopnostmi.

— Existuje široký prostor pro zlepšení jak základního, tak navazujícího odborného vzdělávání učitelů v otázce rozpoznání velkých intelektových schopností a vzdělávání takto se vyznačujících jedinců.

4.2 Právní předpisy pro vzdělávání a výuka

4.2.1 Ve všech zemích Evropské unie existují soukromá sdružení odborníků a rodin, které vedou mimoškolní aktivity zaměřené na posílení dovedností žáků s velkými intelektovými schopnostmi. V některých zemích navíc existují aktivity podporované útvary dotyčných veřejných správ pro vzdělávání či ve spolupráci s nimi.

4.2.2 Výuku zaměřenou na žáky s velkými intelektovými schopnostmi v zemích, které jsou součástí Evropské unie, lze zachytit v následujícím přehledu:

— Téměř všechny země Evropské unie mají ve svých právních předpisech nějaký typ vzdělávacích opatření, které se týkají těchto žáků. Některé země mají vzdělávací opatření platná pro všechny studenty a nerozlišují mezi silně nadanými žáky nebo talentovanými žáky a ostatními – snahou je, aby excelovali všichni studenti.

— Většina zemí vytváří nestejnorodá seskupení žáků s různými schopnostmi a snaží se o přístup k žákům v rámci každé skupiny. V některých zemích existují stejnorodá seskupení žáků podle jejich schopností a školních výsledků, ačkoliv některé z nich využívají tuto možnost pouze pro sportovní či umělecké talenty.

— Pokud se týká opatření pro zvýšení flexibility či urychlení, což znamená možnost pro žáka navštěvovat vyšší stupeň vzdělávání, než odpovídá jeho věku, většina zemí má ve svých právních předpisech tuto možnost, avšak neexistuje jednotné kritérium pro její naplnění. Některé členské státy umožňují dřívější zapojení silně nadaných žáků středních škol do individualizovaných kursů na vysokých školách.

4.3 Odborná příprava učitelů

4.3.1 Navzdory současné obtížné hospodářské situaci, která dopadá i na systém vzdělávání, a úkolům, jimž učitelé čelí v každodenní práci, je nezbytné zlepšit specializovanou odbornou přípravu učitelů na dané téma v oblasti základní přípravy i navazující odborné přípravy.

4.3.2 Většina zemí v Evropské unii zařazuje do oficiálních učebních osnov pro budoucí učitele určitou specifickou odbornou přípravu pro výuku žáků s velkými intelektovými schopnostmi, buď jako konkrétní předmět, nebo jako součást obecného předmětu, který se věnuje vzdělávání rozmanité skupiny žáků.

4.3.3 Pokud jde o navazující odbornou přípravu pro učitele, kterou řídí veřejné instituce, je součástí nabídky navazujících vzdělávacích programů učitelů pouze v polovině zemí. Tato průběžná odborná příprava existuje vedle nabídky některých soukromých subjektů.

4.3.4 Stručně řečeno nám rozbor stavu dané oblasti v Evropské unii nabízí celkový přehled, jenž skýtá značný prostor ke zlepšení v těchto oblastech:

- Počáteční a průběžná odborná příprava učitelů zaměřená na zlepšení vnímání žáků s velkými intelektovými schopnostmi ze strany učitelů, na získávání poznatků o tomto profilu žáků, jakož i na metody, které je třeba používat k rozpoznání tohoto profilu, a na zvláštní vzdělávání těchto žáků.
- Začlenění humanistických hodnot, multikulturalismu, využívání informačních a komunikačních technologií k účelům vzdělávání a také stimulace tvořivosti, inovací a schopnosti vyvíjet iniciativy do přípravy učitelů.
- Sdílení postupů psychologicko-pedagogického hodnocení a postupů vyhodnocování sociálních a rodinných faktorů používaných při rozpoznání žáků s velkými intelektovými schopnostmi. Rozpoznávat je třeba v raném věku, ale musí to být možné i v pozdějších vzdělávacích fázích, a dokonce i na pracovištích pro osoby, které již nastoupily do zaměstnání.
- Návrh opatření pro vzdělávání žáků s velkými intelektovými schopnostmi či jinými výjimečnými rysy jak v běžném vzdělávacím zařízení, tak mimo ně v rámci neformálního vzdělávání a jejich zavedení do praxe – programy pro obohacení vzdělávání.
- Návrh mechanismů a postupů pro usnadnění celoživotního vzdělávání osob s velkými intelektovými schopnostmi, zejména při nástupu na vysokou školu a během vysokoškolského studia, a jejich zavedení do praxe.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Genderový rozměr ve strategii Evropa 2020 (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2013/C 76/02)

Zpravodajka: **Joana AGUDO I BATALLER**

Spoluzpravodajka: **Grace ATTARD**

Dne 12. července 2012 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 svého jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Genderový rozměr ve strategii Evropa 2020.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. prosince 2012.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání ze dne 17. ledna 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 200 hlasy pro, 6 hlasů bylo proti a 4 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

EHSV:

1.1 Podporuje a sdílí zásadu spočívající v tom, že by se strategie Evropa 2020 – Strategie pro inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění⁽¹⁾ a Strategie pro rovnost žen a mužů⁽²⁾ měly vzájemně posilovat. K tomu je nezbytné začlenit genderový rozměr (*gender mainstreaming*) a konkrétní opatření do cílů, provádění, monitorování a hodnocení politik vypracovaných v rámci strategie Evropa 2020.

1.2 Považuje za zásadní překonat skutečnost, že se genderovým rozměrem konkrétně nezabývala žádná ze sedmi stěžejních iniciativ strategie Evropa 2020. K tomuto účelu považuje za nezbytné systematicky začleňovat genderový rozměr do národních plánů reforem (NPR) a do evropského semestru, zejména když stav evropské ekonomiky vyžaduje vyšší účinnost při provádění politik a vyšší efektivitu při využívání zdrojů a uznání negativního dopadu genderové nerovnosti na hospodářský růst.

1.3 Podporuje doporučení pro jednotlivé země, v nichž Komise vyzývá členské státy k úpravě rozpočtů NPR tak, aby politická opatření zohledňovala zásadu rovnosti mužů a žen. Důležité je, aby ministerské schůzky pro přezkum a sledování garantovaly uplatňování a kontinuitu těchto doporučení a zviditelnily pokrok ve vývoji politiky rovnosti. K tomuto účelu je nutné koordinovaným způsobem využívat unijních fondů, zejména Evropského sociálního fondu.

1.4 Doporučuje, aby byly v příštím víceletém finančním rámci 2014–2020 zpřístupněny specifické fondy, a bylo tak

možné pokročit v oblasti práv žen a rovnosti mužů a žen. Pro EHSV musí být financování přiměřené a viditelné coby záruka uplatňování a transparentnosti těchto práv, s cílem usnadnit podporu politik rovnosti, aktivit a projektů ve všech oblastech působnosti EU.

1.5 Domnívá se, že je vzhledem k různým konkrétním situacím jednotlivých zemí, regionů a odvětví nutné přijmout opatření umožňující zlepšení situace v sociálním prostředí a zvýšit podíl žen na trhu práce včetně podpory zakládání nových podniků. Jeho kvantitativní i kvalitativní potenciál je nutno podporovat v různých oblastech stanovených strategií Evropa 2020: inovace, výzkum, vzdělávání a odborná příprava, digitální společnost, klima a zelená ekonomika, energetika, mobilita, konkurenceschopnost, zaměstnanost, kvalifikace, sociální vyloučení a chudoba.

1.6 Vyzdvihuje hodnotu závazku a účasti sociálních partnerů na evropské, národní, územní i odvětvové úrovni a ve všech fázích provádění různých politik, jejichž společným cílem je zajistit nezbytný rozvoj problematiky rovnosti mužů a žen ve všech zemích Evropské unie. Sociální dialog a dohody o kolektivním vyjednávání jsou základními nástroji, které doplní národní plány reforem o genderový rozměr. Rámec opatření evropských sociálních partnerů v oblasti rovnosti žen a mužů je významným příkladem tohoto aspektu, který by strategie Evropa 2020 měla reflektovat.

1.7 Podtrhuje význam začlenění genderového rozměru do provádění každé ze sedmi stěžejních iniciativ. K tomu bude nezbytné seznámit se s konkrétní, rozličnou situací mužů a žen, pokud jde o: trh práce a celoživotní učení; přístup ke všem stupňům vzdělání a zaměstnanost; chudobu a riziko vyloučení; přístupnost a využívání nových digitálních technologií; účast na všech stupních odborné přípravy, výzkumu a výroby zejména v nově vznikajících odvětvích. EHSV doporučuje, aby byl položen důraz na digitální gramotnost žen, jež

(1) COM(2010) 2020 final, dále jen strategie Evropa 2020.

(2) COM(2010) 491 final, dále jen strategie pro rovnost žen a mužů.

jsou velmi nedostatečně zastoupeny v oborech výrobní informatiky. EHSV považuje za nutné, aby Komise a členské státy využívaly stávající genderové ukazatele a zavedly nové ukazatele v oblastech, v nichž neexistují.

1.8 Domnívá se, že vzhledem k závažné situaci nezaměstnanosti mládeže a předčasného ukončení školní docházky ve většině členských států s rozdílnou situací mladých mužů a žen je velmi nezbytné důsledněji začlenit otázku genderového rozměru do přípravy politik pro mládež.

1.9 Vyzývá členské státy, aby zohledňovaly konkrétní doporučení Komise a přistupovaly k opatřením na zvýšení kvantity i kvality pracovních míst pro ženy ve všech zemích. K tomu je nutné zvýšit přístup a kvalitu veřejných služeb pro děti a starší osoby a jejich dostupnost, odstranit rozdíly v odměňování, zavést opatření ke sladění rodinného, osobního a pracovního života (nabídnout možnost rodičovské dovolené mužům a placené volno).

1.10 Opakuje, že strategie Evropa 2020 by měla ve spolupráci se sociálními partnery stimulovat a podporovat specifické a účinné dohody a opatření, které by zaručovaly zdraví a bezpečnost těhotných žen a žen po porodu na pracovišti. EHSV podpořil návrh Komise na zavedení opatření na přiměřenou délku mateřské dovolené v trvání alespoň 18 týdnů⁽³⁾.

1.11 Krize zasáhla životy lidí a zdůraznila některé problémy související se soužitím a zdravím, ačkoli v každé zemi, regionu či odvětví trochu jiným způsobem. Proto se domnívá, že je nutné věnovat zvláštní pozornost provádění opatření, která pomohou zmírnit negativní dopady (stres, násilí, pronásledování v pracovním a rodinném prostředí⁽⁴⁾). K tomu je zcela zásadní společná odpovědnost, aby bylo možné podpořit rovnost mužů a žen ve společnosti, odstranit strukturální nerovnosti a změnit genderové sociální role a stereotypy.

1.12 Domnívá se, že vyšší podíl žen na rozhodování by měl být prioritou zejména v odvětvích a podnicích, které strategie Evropa 2020 považuje za strategické a nadějně pro budoucnost. EHSV brzy přijme stanovisko k návrhu Komise na přijetí závazných opatření na evropské úrovni s cílem zvýšit míru tohoto podílu.

1.13 S obavami sleduje škrty v oblasti sociálních služeb a ochrany nejvíce znevýhodněných odvětví ohrožených sociálním vyloučením a chudobou. Z tohoto důvodu by měla

opatření, která se mají zavést v rámci strategie Evropa 2020, potírat zejména rostoucí feminizaci chudoby a pomáhat integrovat ženy v krátkodobém horizontu prostřednictvím pobídek pro začleňování (žen) do trhu práce a v dlouhodobém horizontu prostřednictvím přístupu k základní odborné přípravě a novým dovednostem, využívání nových technologií a nové formy organizace práce, a to při sladění pracovního a rodinného života. EHSV se domnívá, že po 60 letech budování Evropy není přijatelné, aby trvalé rozdíly v odměňování žen a mužů mohly sloužit jako nestabilní veličina, ani abychom připustili vznik nejistoty u zaměstnaných žen. Domnívá se, že členské státy by měly do svých národních plánů reformou naléhavě doplnit opatření, jež ženám zajistí stálou práci při důstojných platech a důchodech.

1.14 Aby mohly strategie Evropa 2020 a Strategie pro rovnost žen a mužů dosáhnout svých cílů, považuje za nezbytné vyslat zainteresovaným stranám a společnosti obecně jasný vzkaz o nutnosti zvýšit úsilí, aby bylo možné dále postupovat na cestě k rovnosti. K tomu je na prvním místě zapotřebí větší a užší koordinace a spolupráce uvnitř všech evropských institucí i mezi nimi navzájem (Evropský parlament, Komise a Rada, Evropská centrální banka, jakož i EHSV a Výbor regionů) a za druhé začlenění aspektů rovnosti na všech úrovních do složení⁽⁵⁾ a každodenní činnosti specializovaných sekcí, skupin či komisí těchto institucí.

2. Úvod

2.1 Strategie Evropa 2020 přijatá v roce 2010 stanovila plán růstu Evropské unie ve složitém hospodářském kontextu, který již dával tušit finanční a politické problémy, s nimiž se Unie nyní potýká. Strategie Evropa 2020 předkládá řadu opatření, aby členské státy mohly účinně a jednotně čelit výzvám, jež krize přináší, a zároveň dát nový impulz modelu růstu, který by byl inteligentnější, udržitelnější a více podporoval začlenění.

2.2 Rovněž se vytvořil nový proces správy ekonomických záležitostí zvaný evropský semestr, s cílem na jedné straně synchronizovat hodnocení rozpočtových a strukturálních politik členských států a na straně druhé umožnit kontrolu uplatňování této strategie.

2.3 Současně s tím stanovuje Strategie pro rovnost žen a mužů pracovní program Komise v oblasti rovnosti žen a mužů. Tento politický návrh navazuje na Plán pro dosažení rovného postavení žen a mužů (2006–2010)⁽⁶⁾ a jde o dosud nejvýznamnější pokus o definici souboru strategických cílů a ukazatelů genderových otázek.

⁽³⁾ Úř. věst. C 277, 17.11.2009, s. 102–108.

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 351, 15.11.2012, s. 21–26.

⁽⁵⁾ Složení EHSV: 343 členů, z toho 81 žen (23,6 %). Podle skupin: skupina I: 112 členů, z toho 22 žen (22,1 %), skupina II: 120 členů, z toho 32 žen (26,8 %), skupina III: 111 členů, z toho 27 žen (24,3 %).

⁽⁶⁾ COM(2006) 92 final a viz rovněž stanovisko EHSV v Úř. věst. C 354, 28.12.2010, s. 1–7.

2.4 Od roku 1996 EU zavedla dvojí přístup k genderovým otázkám: na jedné straně zaváděním konkrétních opatření k překonání stávající diskriminace, která se týká žen, a na straně druhé začleňováním genderového rozměru (*gender mainstreaming*) do politických rozhodnutí (7).

2.5 EHSV podporuje zásadu, že správné provádění strategie Evropa 2020 musí být v souladu se Strategií pro rovnost žen a mužů, aby bylo možné účinně čelit výzvám krize, poněvadž obě strategie se vzájemně posilují. Z toho důvodu sdílí názor EP, který se rovněž vyjádřil v tomto smyslu. Rovněž Evropský pakt pro rovnost žen a mužů (2011–2020), který Rada přijala v březnu 2011 (8), poukazuje na úzkou vazbu mezi oběma strategiemi a vyzývá ke kombinovanému uplatňování nástrojů, jež umožní překonat krizi.

3. Strategie Evropa 2020 – analýza genderového rozměru

3.1 V textu ani v žádné stěžejní iniciativě nebyla problematika rovnosti mužů a žen konkrétně rozpracována, ani nebyla uvedena mezi pěti měřitelnými cíli, s výjimkou míry zaměstnanosti, u níž se vyzývá k vyššímu podílu žen v rámci pracovních sil. To je v obrovském rozporu se zásadami uvedenými v úvodu strategie Evropa 2020, v němž se uvádí, že respekt k rovnosti mužů a žen je jedním z hlavních faktorů pro překonání hospodářské krize – na stejné úrovni jako hospodářská, sociální a územní solidarita, úcta k životnímu prostředí a kulturní rozmanitost.

3.2 Různé evropské instituce, organizace zastupující občanskou společnost a sociální partneři ve velké míře zdůrazňovali, že by rovnost mužů a žen měla být jednou z priorit nové akční strategie a že by se měla považovat za klíčovou pro konkurenceschopnost a růst. Podle EP měla být do textu začleněna plná účast žen na trhu práce a na odborné přípravě, jakož i program, jehož cílem by bylo odstranit rozdíly v platech žen a mužů.

3.3 Podoba strategie Evropa 2020 neměla jednoznačnou podporu a na její adresu se snesla různorodá kritika: kvůli svému příliš obecnému obsahu, příliš složité struktuře a příliš ekonomickému zaměření postrádajícímu sociální aspekty. Pokud jde o rovnost pohlaví, jde o jasný krok zpět, pokud ji srovnáme s dřívějšími strategiemi v oblasti zaměstnanosti. Jediným viditelným a explicitně zmíněným aspektem je míra zaměstnanosti

žen, která zřetelně opomíjí kvalitativní aspekty práce a různé výchozí situace na trhu práce. Rovněž zmizely kvantitativní cíle rozlišené podle pohlaví, které obsahovala Lisabonská strategie.

3.4 EHSV se domnívá, že strategie Evropa 2020 ani Strategie pro rovnost žen a mužů nedosáhnou svých cílů, pokud se nepřistoupí ke konkrétním opatřením, která zlepší situaci v sociálním prostředí a v oblasti práce žen. Jeho kvantitativní i kvalitativní potenciál je coby nezbytný předpoklad nutno podporovat v různých oblastech strategie Evropa 2020. Bez konkrétních opatření v rámci sedmi stěžejních iniciativ nebude možné pokročit v prioritách strategie Evropa 2020: inteligentní a udržitelný růst podporující sociální začlenění nemůže být realitou bez politiky rovnosti.

3.5 V reformních plánech jednotlivých členských států musí být uznána přidaná hodnota práce žen pro ekonomiku, např. ta, kterou by přinesla profesionalizace osobních služeb (9), a konkrétní nedostatky, s nimiž se ženy setkávají na trhu práce (přístup na všech úrovních a ve všech věkových kohortách, služební postup, kontinuita atd.), ale i ve společnosti, s ohledem na všechny sociální aspekty, jež Strategie pro rovnost žen a mužů označuje za klíčové. Aby bylo možné vyjít z krize a utkat se s novými výzvami, musí se při realizaci strategie Evropa 2020 vytvářet programy, plány a konkrétní opatření umožňující pokrok v oblasti rovnosti. Bude nemožné toto provést, aniž bude znám dopad protikrizových opatření v závislosti na různých výchozích stavech.

3.6 EHSV vyjadřuje znepokojení nad absencí konkrétních opatření a konkrétních ukazatelů pro obě pohlaví. To vše brání provádět monitorování a hodnocení stavu postupu či nepostupu této strategie a znamená to, že se evropskému semestru nedostávají potřebné nástroje v boji proti nerovnosti s ohledem na různé výchozí body v závislosti na odlišnosti genderové reality u různých zemí, odvětví, či oblastí.

3.7 Strategie Evropa 2020 by měla poskytnout účinné nástroje pro posouzení úlohy žen v rámci růstu Unie a přidané hodnoty, kterou představuje ze sociálního hlediska, jak podtrhuje stanovisko EHSV (10), které se shoduje s jednou studií provedenou během švédského předsednictví (11). V ní se vedle jiných aspektů uvádí, že rovnost žen a mužů na trhu práce by mohla zvýšit HDP členských států v průměru o 27 %.

(7) „Gender mainstreaming: začlenit otázku genderové rovnosti do této dominantní tendence (mainstream) ve společnosti tak, aby z ní ženy i muži mohli mít stejný prospěch. Znamená to nahlížet na každý jednotlivý krok v dané politické iniciativě – tvorbu, realizaci, monitorování a vyhodnocování – s cílem podpořit rovnost mezi ženami a muži“, Evropská komise, příručka EQUAL.

(8) Úř. věst. C 155, 25.5.2011, s. 10–13.

(9) Úř. věst. C 21, 21.1.2011, s. 39.

(10) Úř. věst. C 318, 23.12.2009, s. 15–21.

(11) Gender equality, economic growth and employment, Åsa Lofström (<http://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=3988&langId=en>).

4. Priority Strategie pro rovnost žen a mužů (2010–2015)

4.1 Strategie pro rovnost žen a mužů, přijatá v roce 2010, vykazuje úzkou spojitost se strategií Evropa 2020 ve všech aspektech a stěžejních iniciativách, zejména pokud jde o návrh a uplatňování vhodných vnitrostátních opatření prostřednictvím technické pomoci, strukturálních fondů či hlavních nástrojů financování, jako je sedmý rámcový program pro výzkum. V kontextu hlavních směrů pro zaměstnanost a vyhodnocení vnitrostátních politik bude Komise provádět bedlivé monitorování, s cílem snížit nerovnosti a podpořit sociální začleňování žen.

4.2 Strategie rovněž poukazuje na úlohu mužů v podpoře genderové rovnosti a uvádí, že jejich zapojení je důležité k provádění nezbytných změn rolí, jež ženy i muži hrají ve společnosti, a to jak v rodinném, tak profesním prostředí.

4.3 Strategie pro rovnost žen a mužů uvádí opatření, která spadají do pěti prioritních oblastí definovaných v Chartě žen a do další oblasti, která se věnuje průřezovým záležitostem: a) stejná ekonomická nezávislost, b) stejná odměna za stejnou nebo rovnocennou práci, c) vyvážené zastoupení žen a mužů na vedoucích pozicích, d) důstojnost, integrita a konec genderového násilí, e) rovnost žen a mužů v rámci vnější činnosti, f) horizontální otázky (role v závislosti na pohlaví, legislativě, řízení a nástrojích rovnosti).

4.4 EHSV souhlasí s názorem Komise, že unijní nástroje jako jednotný trh, finanční pomoc a nástroje vnější politiky je nutné plně mobilizovat, aby bylo možné čelit problémům a dosáhnout cílů strategie Evropa 2020, avšak považuje za nutné sledovat koordinovanost postupu při uplatňování zásad Strategie pro rovnost žen a mužů a hlavních nástrojů strategie Evropa 2020, zejména sedmi stěžejních iniciativ a hlavních směrů, jelikož se budou realizovat jak v EU, tak v členských státech.

5. Genderový rozměr v sedmi stěžejních iniciativách ⁽¹²⁾

5.1 Agenda pro nové dovednosti a pracovní místa

5.1.1 Ve svém stanovisku k tématu Roční analýza růstu ⁽¹³⁾ již EHSV podtrhl mimo jiné to, že je při vytváření pracovních míst nutné více podpořit hledisko kvality. V současné době – v důsledku krize a jejich hospodářských a sociálních dopadů – musí evropské instituce a členské státy dbát na to, aby se postupovalo tímto směrem.

5.1.2 EHSV se domnívá, že k realizaci této iniciativy je nutné zohlednit stávající situaci žen ve světě práce, protože ačkoli představují 44 % evropské populace v aktivním věku, je jejich situace nadále odlišná a zůstávají zranitelné na různých úrovních: nižší zaměstnanost, rozdíly ve mzdě; koncentrace či absence žen podle různých odvětví; nízký podíl na zakládání nových podniků, práce na částečný úvazek (75 % celkové doby); zaměstnávání na dobu určitou; nedostatek vhodných zařízení

předškolní péče; obtíže s profesionální kariérou; nízký podíl žen v nejvyšších ekonomických i politických funkcích; nevyvážený přístup k různým specializacím v rámci vzdělávání, odborné přípravy a vysokoškolského vzdělávání.

5.1.3 Míra zaměstnanosti se zvýšila z 51 % v roce 1997 na 62 % v roce 2011 a soustřeďuje se hlavně na pracovní místa v odvětvích, která jsou vysoce feminizovaná a ovlivněná vyrovnávacími opatřeními. Hospodářská krize, jež postihuje Evropu, ačkoli tak činí v každé zemi jinak, rovněž zhoršuje postavení žen a ohrožuje křehký pokrok v oblasti rovnosti mužů a žen. EHSV se domnívá, že se musí přistoupit k nutným podpůrným opatřením, aby se nerovnost ve světě práce na konci krize ještě nezvýšila.

5.1.4 Zejména Evropský sociální fond by měl programovat, sledovat a vyhodnocovat všechny činnosti realizované v členských státech a dohlížet na postup Strategie pro rovnost žen a mužů.

5.2 Mládež v pohybu

5.2.1 Tato iniciativa zahrnuje zejména dvě oblasti: zaměstnanost a odbornou přípravu. Její obsah je proto úzce spojen s předchozí iniciativou: zvyšuje mobilitu v odborné přípravě, posiluje modernizaci vysokoškolského vzdělávání, zhodnocuje a potvrzuje platnost formálního a neformálního učení a posiluje jistotu účinné a udržitelné investice do vzdělávání a odborného vzdělávání a přípravy.

5.2.2 Pro EHSV představuje míra nezaměstnanosti mladých lidí jeden z největších zdrojů obav v Evropě. Momentálně narůstá až ke 20 %. A míra nezaměstnanosti mladých žen, zejména těch méně kvalifikovaných, je ještě vyšší.

5.2.3 Důsledky mateřské dovolené na trh práce jsou velmi odlišné od důsledků rodičovské dovolené otců. Pracuje pouze 64,7 % žen s dětmi mladšími 12 let, zatímco mužů pracuje 89,7 %. Tyto hodnoty a rozdíly ještě narůstají s vyšším počtem dětí. Absence zařízení předškolní výuky a nerovnováha v rozdělení domácích prací jsou problémem při sladování profesního života a osobního času a představují vážné překážky kariérního růstu žen.

5.2.4 Cíle přijaté na zasedání Rady v Barceloně v roce 2002 týkající se dostupnosti zařízení předškolní výchovy splnilo jen málo států a v aktuální situaci škrtů v oblasti veřejných služeb hrozí její další zhoršení.

5.2.5 Dalším alarmujícím údajem je podíl mladých žen, které nestudují, nepracují, ani se neúčastní odborné přípravy („NiNi“). Podle Eurostatu postihuje tento stav 20 % žen a pouze 13 % mužů. Jedním z cílů strategie Evropa 2020, který přebírá i tato iniciativa, je snížení míry předčasného ukončení školní docházky.

⁽¹²⁾ EHSV ke každé z nich přijal stanovisko.

⁽¹³⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 26–28.

5.2.6 EHSV se domnívá, že k provedení této stěžejní iniciativy je nutné zohlednit stávající situaci mladých žen, jež jsou zranitelné na různých úrovních, vedle dříve zmíněných aspektů, jimiž jsou: nízká úroveň základní přípravy, horší přístup k odborné přípravě, již nová znalostní společnost vyžaduje, nedostatečné uznávání platnosti kvalifikace a chybějící profesní orientace a specifické finanční problémy při zakládání podniku či vlastní činnosti. To vše vyžaduje opatření zaměřená konkrétně na mladé ženy.

5.3 Evropská platforma pro boj proti chudobě

5.3.1 V iniciativě se navrhuje: vypracovat a provádět programy na podporu sociální inovace zaměřené na nejohroženější skupiny, nabízející znevýhodněným komunitám především inovační vzdělávání, odborné vzdělávání a pracovní příležitosti, bojovat proti diskriminaci (např. zdravotně postižených) a vyvinout nový program pro integraci přistěhovalců, aby mohli plně využít svůj potenciál. Také se navrhuje provést posouzení přiměřenosti a udržitelnosti systémů sociální ochrany a důchodových systémů a vymezit způsoby, jak zajistit lepší přístup k systémům zdravotní péče. EHSV má výhrady ke koncepci sociální inovace, neboť experimentování v této oblasti je z povahy věci fragmentované a málo přenositelné. Podléhá současně legislativní zásadě subsidiarity a sociologickému pojetí „spravedlnosti“. Reakce na místní úrovni na potřebu vyjádřenou malou skupinou může být užitečná, nemůže však nahradit rovnost a spravedlnost, které poskytují velké systémy kolektivní sociální ochrany⁽¹⁴⁾.

5.3.2 Strategie Evropa 2020 stvrzuje, že členské státy budou muset: stanovit a provádět opatření přizpůsobená specifickým podmínkám zvláště ohrožených skupin a plně využít své systémy sociálního a důchodového zabezpečení, aby byla zaručena odpovídající podpora příjmů a přístup ke zdravotní péči kvůli zajištění sociální soudržnosti. Vzestup míry nezaměstnanosti a podílů nepracujících, ekonomická nejistota, nízké mzdy, úsporná opatření a škrty v sociálních službách a rodinných příspěvcích postihují zejména ženy. Na prvním místě coby pracovnice, neboť snižování počtu pracovních míst ve veřejném sektoru a službách je zasahuje přímo, protože jde o sektory s vysokým podílem ženské práce. Ovšem rovněž je postihuje nadvakrát coby občanky a uživatelky služeb, pokud uvažíme, že škrty v poskytování služeb obecného zájmu zasahují ženy tím, že jsou jejich hlavními uživatelkami.

5.3.3 Více než 70 % pracovníků s nízkými mzdami v Evropě tvoří ženy. Ve většině členských států je zasaženo chudobou 17 % žen a 15 % mužů, což je také znepokojivý údaj. Chudoba a sociální marginalizace jdou ruku v ruce s vyloučením z trhu práce. Z tohoto důvodu mají přerušovaná období zaměstnání i nejistá pracovní místa, u žen tak častá – zejména u těch méně kvalifikovaných –, okamžitý, ale i středně- a dlouhodobý negativní dopad.

5.3.4 Rodiče samoživitele, vdovy, postižené ženy, oběti genderového násilí, starší ženy a ženy z řad migrujících pracovníků zvláště postihují rozpočtové škrty a krize. Kvůli neexistující ochraně a podpoře pomocí konkrétních opatření jim hrozí vyšší riziko sociálního vyloučení.

5.4 Digitální agenda pro Evropu

5.4.1 Cílem je podpořit přístup k informačním technologiím a zejména k internetu a jeho používání všemi evropskými občany, především prostřednictvím programů pro zvýšení počítačové gramotnosti a přístupnosti.

5.4.2 K tomu musejí členské státy vypracovat operační strategie pro vysokorychlostní internet a zaměřit veřejné financování (i prostřednictvím strukturálních fondů) na oblasti, které nejsou plně pokryty soukromými investicemi, a podporovat rozmístění a využívání moderních služeb na internetu (např. eGovernment, zdravotnické služby on-line, inteligentní domácnost, počítačové dovednosti, bezpečnost)⁽¹⁵⁾.

5.4.3 EHSV vyjadřuje obavu z absence statistických údajů rozčleněných podle pohlaví, neboť to neumožňuje seznámit se se situací žen v profesních oborech spojených s novými technologiemi ani s jejich mírou využití. Bylo by vhodné, kdyby byly vypracovány příslušné studie a bylo možné určit, v jaké pozici se také coby uživatelky služeb nacházejí, a bylo tak možné specifičtěji zaměřit osvětu a odbornou přípravu, která je navrhována ve strategii Evropa 2020.

5.5 Unie inovací

5.5.1 Tato iniciativa má mimo jiné za cíl podporovat a posilovat vazby mezi vzděláním, podniky, výzkumem a inovacemi a napomáhat podnikání. Členské státy musejí reformovat vnitrostátní a regionální systémy výzkumu a vývoje, aby podpořily dosahování špičkové úrovně a inteligentní specializace, klást důraz na investice do znalostí, posílit spolupráci mezi univerzitami, výzkumnými subjekty a podniky, zajistit dostatečný počet absolventů matematických a inženýrských oborů a zaměřit školní vzdělávací programy na kreativitu, inovace a podnikání.

5.5.2 Ženy mohou a musí hrát v tomto procesu zásadní úlohu. V roce 2010 získaly zhruba 60 % univerzitních diplomů ženy, ovšem to se neodráží v pozicích, jež zastávají na trhu práce. Na druhou stranu zakládají ženy v současnosti jeden nový podnik ze tří, tvoří 13,7 % správních rad velkých podniků kótovaných na burze a pouze 3 % z nich jsou předsedkyněmi těchto správních rad.

⁽¹⁴⁾ Úř. věst. C 143, 22.5.2012, s. 88–93.

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 9–18.

5.5.3 Ve většině zemí přetrvává horizontální genderová segregace podle studijních specializací: vědecké obory, strojírenství, matematika, technologie. Tyto obory jsou navíc výsadním prostorem spolupráce lídrů světa ekonomiky a výzkumu zejména v magisterských/inženýrských a doktorských programech, do nichž mají ženy ztížený přístup. Proto EHSV považuje za nezbytné přistoupit k opatřením, jež tyto překážky odstraní.

5.5.4 Ženy mají rovněž nedostatečné zastoupení ve sférách, kde se rozhoduje o světě vědy, jakož i na vedoucích místech v podnicích a službách. Na nejvyšších vysokoškolských postech nalezneme pouze 18 % žen. V rámci možností zaměstnání a přidělování prostředků na výzkum musí být zajištěn rozvoj žen na tomto poli – musí sloužit ke zvýšení potenciálu udržitelného rozvoje evropské společnosti.

5.6 Evropa hospodárně využívající zdroje

5.6.1 Tato iniciativa navrhuje upravit a zavést revidovaný akční plán energetické účinnosti a podpořit zásadní program na zvýšení účinnosti využívání zdrojů a podpory pro malé a střední podniky i domácnosti cestou využití strukturálních i jiných fondů pro získávání nových finančních prostředků prostřednictvím stávajících velmi úspěšných inovativních režimů investic. Tím by se měla podpořit také změna spotřebního chování a výrobních postupů.

5.6.2 Energetika a životní prostředí nejsou neutrální témata: využívání energií, přístup k pitné vodě, recyklování, zdroje tepla k vytápění obydlí a zásobování energiemi, úcta k životnímu prostředí a jeho ochrana jsou jen některé z příkladů ukazujících, že v těchto oblastech hrají ženy zásadní roli. Změny spotřebních vzorců jsou nemyslitelné bez vytvoření specifických opatření, která vycházejí z konkrétní znalosti skutečnosti a zaměřují se diferencovaným způsobem na různé adresáty, a to zejména na ženy.

5.6.3 To také uznala Rada ve složení pro zaměstnanost, sociální politiku, zdraví a ochranu spotřebitele (EPSCO) ve svých závěrech z června 2012, v nichž vyzdvihla zásadní úlohu žen v oblasti udržitelného rozvoje. EHSV souhlasí se závěry Rady, že ženy mohou mít klíčový vliv při rozhodování o životním prostředí, zejména v rámci politiky v oblasti změny klimatu. Jde o novou příležitost pro ženy, které mohou hrát klíčovou roli a zlepšit svoji osobní a ekonomickou situaci tím, že se zapojí do nové, vznikající zelené ekonomiky, která je klíčovým odvětvím pro rozvoj a vytváření pracovních míst.

5.6.4 Na podnikové úrovni je vertikální diskriminace v tomto odvětví nadále vysoká. Kolem 33 % výkonných pozic

dnes zastávají ženy, oproti 31 % v roce 2001, většinou v odvětví služeb a obchodu, méně pak ve výrobní oblasti, stavebnictví či energetice.

5.6.5 Existuje jen velmi málo studií a dat umožňujících seznámit se s genderovou problematikou a s opatřeními nutnými pro zvýšení procentního podílu žen na udržitelném rozvoji. EHSV považuje za důležité provádět investice, ale i zaměřit se na překonání stereotypů, poskytovat řešení a podporovat opatření ve smyslu pozitivní akce, jelikož jde o růstový sektor a (je-li výchozí pozice diskriminační) existuje zde riziko zvýšení sociálních rozdílů a vzniku sociální propasti.

5.6.6 Jednou z priorit Strategie pro rovnost žen a mužů je činnost v rámci vnějších vztahů EU, – na jedné straně jde o programy spolupráce se sousedními regiony, programy v rámci evropských politik sousedství, zejména oblast Euromed, a na druhé straně zapojení EU do světových fór. Ženy přistěhovalkyně z třetích zemí, migrující ženy v rámci Evropské unie a ženy přicházející ze sousedních států vyžadují zvláštní pozornost. Neúspěch konference Rio+20 v oblasti udržitelného rozvoje a práv žen je znepokojující. K vůbec žádnému posunu nedošlo u kritických témat, jako je souvislost mezi zdravím a sexuálními a reprodukčními právy, práva žen vlastnit a dědit půdu, změna klimatu a zelená pracovní místa.

5.7 Průmyslová politika pro éru globalizace

5.7.1 Tato stěžejní iniciativa má zásadní roli při zavádění aspektů začleňování genderového rozměru v rámci Strategie pro rovnost žen a mužů: transparentnost při odměňování, iniciativy ve prospěch stejných platových podmínek, opatření stimuluje ženy k tomu, aby častěji vstupovaly do netradičních profesí, jsou jen některé z klíčových kroků, jež tato strategie navrhuje a jež se uzpůsobují v synergii s touto iniciativou.

5.7.2 V Evropě dosahují rozdíly ve mzdách mužů a žen v průměru 17 %, přičemž mezi jednotlivými státy kolísají od 5 % do 31 %. Tuto situaci vyvolává řada různých, vzájemně propojených faktorů: jsou jimi mimo jiné nižší hodnota práce ve feminizovaných odvětvích, silná profesní segregace, přerušování kariéry z různých důvodů. Kvůli krizi se tato situace ještě dále zhoršuje.

5.7.3 V některých případech se propast mezi mírou zaměstnanosti a platy zmenšila, ale bohužel to nebylo zlepšením zaměstnanosti a platů žen, nýbrž smrštěním poptávky v odvětvích s převažujícím zastoupením mužů (stavebnictví, výroba, finanční odvětví) coby přímý důsledek krize. EHSV připomíná, že Smlouva o fungování Evropské unie označuje za jeden z cílů evropské integrace „zlepšování životních a pracovních podmínek tak, aby bylo možno tyto podmínky vyrovnat a přitom udržet jejich zvýšenou úroveň“⁽¹⁶⁾, a to pro všechny.

⁽¹⁶⁾ Článek 151 SFEU.

5.7.4 EHSV považuje za nezbytné zavést opatření na stimulaci růstu v těchto problémových odvětvích a zároveň s tím zavést opatření na odstranění profesní segregace. Zejména s cílem zvýšit zastoupení žen ve vědeckých, technických, strojírenských a matematických oborech. A na druhé straně zavést opatření, která zvýší uznání vysoce feminizovaných odvětví, jako jsou práce v domácnosti, zdravotní či pečovatelské služby.

6. Genderový rozměr v národních plánech reformem a v evropském semestru

6.1 Evropský semestr pro koordinaci politik je novým nástrojem, na němž se členské státy dohodly s cílem dohlížet na provádění strategie Evropa 2020. Z Evropského paktu pro rovnost žen a mužů vyplývá doporučení, aby se do přípravy a provádění národních programů reformem začlenila perspektiva rovnosti žen a mužů a podpora politiky v oblasti rovnosti žen a mužů. Rovněž vyzývá Komisi a Radu, aby genderové hledisko uplatňovaly v rámci roční analýzy růstu, závěrů Rady a doporučení pro jednotlivé země.

6.2 V dubnu 2012 obdrželo dvanáct členských států doporučení pro jednotlivé země obsahující genderový rozměr v

národních akčních plánech. Komise navrhuje a Výbor podporuje konkrétní reformy v následujících oblastech: jde o posílení zastoupení žen na trhu práce, zlepšení dostupnosti a kvality služeb péče o děti a ve školách otevřených po celý den a péče o seniory včetně péče o jiné závislé osoby.

6.3 Většina z těchto doporučení je určena ke zvýšení míry zaměstnanosti žen, ovšem nepřihlíží k překážkám, které brání v zajištění kvalitního pracovního místa co do odměny, pracovních podmínek a vyrovnání odpovědnosti za fungování rodiny s muži. Pouze jedné zemi, Rakousku, bylo doporučeno, aby se vypořádalo s rozdíly v odměňování mužů a žen, přestože tyto rozdíly přetrvávají ve všech členských státech.

6.4 EHSV vyjadřuje obavy nad některými z těchto doporučení, která by mohla mít negativní dopad na rovnost žen a mužů: jde o doporučení týkající se penzijní reformy, návrhy na přezkum mechanismů pro úpravu mezd a penzí, zvyšování věkové hranice pro odchod do důchodu bez ohledu na střední délku života prožitou ve zdraví a návrh na zavedení stimulačních daňových opatření pro druhý příjem rodiny.

V Bruselu dne 17. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Námořní pirátství – posílení reakce EU (stanovisko z vlastní iniciativy)

(2013/C 76/03)

Zpravodajka: **paní BREDIMA**

Dne 12. července 2012 se Evropský hospodářský a sociální výbor, v souladu s čl. 29 odst. 2 Jednacího řádu, rozhodl vypracovat stanovisko z vlastní iniciativy k tématu

Námořní pirátství – posílení reakce EU

(stanovisko z vlastní iniciativy).

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 26. listopadu 2012.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 147 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 8 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry

1.1 Evropská občanská společnost si ještě plně neuvědomuje, jak vážné problémy způsobuje námořní pirátství. EHSV chce probudit zájem občanské společnosti a evropské veřejnosti, aby členské státy a orgány EU začaly vyvíjet konkrétní činnost usilující o jeho vymýcení. Světový námořní den byl v roce 2011 věnován boji proti pirátství. Mnohostranná povaha tohoto jevu bude vyžadovat ucelený, ne postupný ad hoc přístup. Pirátství není vzdálený problém, k němuž dochází kdesi v Indickém oceánu a který se týká pouze napadených plavidel a jejich námořníků. V mnoha ohledech má dopad na evropské spotřebitele a daňové poplatníky a není „jevem, s nímž se dá žít“.

EHSV zastává názor, že instituce EU a členské státy by měly prokázat konkrétní politickou vůli a nalézt trvalé řešení problému pirátství.

1.2 EU disponuje jedinečným souborem řešení, počínaje obchodem a rozvojovou pomocí a konče vojenskou přítomností, budováním státu a obnovou.

1.3 EHSV vítá rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN a EU prodloužit operaci Atalanta námořních sil EU (EU/NAVFOR–ATALANTA) do prosince 2014 a rozšířit oblast operace do jižního a severního Indického oceánu a podél somálského pobřeží. Domnívá se, že jednotky EU NAVFOR by měly dostat silnější mandát s pevnějšími pravidly pro zásah. EHSV naléhavě žádá, aby se zachoval pevný závazek ohledně počtu plavidel, které členské státy EU používají na tuto operaci.

1.4 Velmi důležité je nedávné propojení Regionální dohody o spolupráci v boji proti pirátství a ozbrojeným loupežím na

lodích v Asii (ReCAAP) s „kodexem chování z Džibuti“ a uzavření dvoustranných dohod o trestním stíhání pirátů mezi EU a Keňou, Seychelami, Mauriciem a dalšími zeměmi.

1.5 EHSV souhlasí s tím, aby Evropská služba pro vnější činnost zřídila misi zaměřenou na budování regionální námořní kapacity (EUCAP NESTOR), která bude zemím v oblasti Afrického rohu asistovat při vytváření generálního plánu boje proti pirátství, při přípravě související legislativy a při podpoře kapacity pobřežní stráže.

1.6 EHSV žádá členské státy EU, státy v procesu přistoupení a státy, které mají s EU dohodu o přidružení, aby v souladu s článkem 105 úmluvy OSN o mořském právu z 10. prosince 1982 podávaly soudní žaloby proti pirátství a trestně stíhaly piráty za hranicí teritoriálních vod.

1.7 EHSV vyzývá odvětví lodní dopravy, aby zavedlo revidované odvětvové osvědčené postupy řízení (BMP4) týkající se sebeobraných opatření na palubě lodí. EHSV vyzývá členské státy, které uvažují o povolení použití kvalifikované soukromé ozbrojené stráže pro ochranu ohrožených lodí, aby se řídily příslušnými pokyny Mezinárodní námořní organizace (IMO) a definovaly přesný právní rámec, který mimo jiné stanoví podmínky odpovědnosti velitele plavidla, zejména v případě zahájení palby. Použití soukromé ozbrojené stráže nepředstavuje samostatné řešení a nemělo by se stát pravidlem; je doplňkem BMP. Výbor vyzývá členské státy, aby organizovaly konvoje s vojenským doprovodem a zajistily pozemní vojenské jednotky (speciální jednotky pro ochranu plavidel) pod záštitou OSN, které budou schopny nalodit se při tranzitu vysoce rizikových oblastí.

1.8 EHSV se staví proti omezování platby výkupného, jelikož by to mělo kontraproduktivní důsledky a dále by to zvýšilo riziko, jemuž jsou rukojmí vystaveni. Výkupné je prozatím i nadále nástrojem zajišťujícím bezpečný návrat námořníků, kteří jsou používáni jako lidské štíty. EHSV odsuzuje pirátské praktiky popravování nebo mučení námořníků, které jsou používány jako nátlak na platbu výkupného.

1.9 EHSV se domnívá, že klíčem k řešení problému pirátství je vyšetřování příslušných finančních toků a rázný zásah proti nim. Vítá zaměření na finančníky a koordinaci databází s cílem lépe porozumět obchodnímu modelu pirátství. V EU by se měla sestavit černá listina finančních institucí zapojených do praní peněz pocházejících z pirátské činnosti. V této souvislosti se doporučuje činnost Europolu a Eurojustu.

1.10 EHSV vyzývá orgány EU, aby řešily eskalaci ozbrojených námořních loupeží (armed robbery at sea, ARAS) a krádeží ropy v západní Africe a Guinejském zálivu. Jelikož je modus operandi ARAS velmi odlišný od praktik somálských pirátů, měla by se podpořit opatření specifická pro tento region. Z oblastí Indického oceánu postižených pirátstvím se denně vyvážejí 3 mil. barelů ropy a prochází jimi 50 % světové kontejnerové dopravy.

1.11 EHSV upozorňuje, že je naléhavě nutné osvobodit 218 námořníků, kteří jsou v současnosti drženi jako rukojmí, a vyzývá k provádění protipirátského výcviku sebeobrany námořníků a zřizování zdravotních středisek pro námořníky držené jako rukojmí. Tři mezinárodní úmluvy (Mezinárodní úmluva o normách výcviku, kvalifikace a strážní služby námořníků z roku 2010, Mezinárodní kodex pro bezpečnost lodí a přístavů z roku 2004 a Úmluva o práci na moři z roku 2006) poskytují základ pro výcvik před naloděním, výcvik a dril na palubě, repatriaci, náhrady, vyšetřování rodinných vztahů a péči o námořníky po jejich propuštění. EHSV vyzývá EU, aby tyto úmluvy podpořila a vypracovala nové, obsáhlé pokyny pro řádnou péči o námořníky, kteří se stali nebo by se mohli stát oběťmi pirátství, a o jejich rodiny. EU by se měla zasadit o změnu těchto mezinárodních úmluv tak, aby obsahovaly opatření týkající se námořníků držených jako rukojmí.

1.12 Volby, které v Somálsku proběhly 20. srpna 2012, byly zásadně důležitou událostí pro tento zhroutěný stát. EHSV se zavazuje, že bude spolupracovat na budoucí činnosti EU na pomoc budování občanské společnosti v Somálsku, v podobném duchu jako u ostatních afrických zemí.

1.13 EHSV žádá, aby EU koordinovala poskytování části rozvojové pomoci nebo jiných zdrojů na školicí programy mladých rybářů s cílem podpořit udržitelné zemědělství a podnikání. Důstojné životní podmínky mladých Somálců by mohly snížit atraktivitu pirátské kariéry.

2. Mnohostranný problém pirátství

2.1 Spletitost pirátství

2.1.1 Po pěti letech stupňujících se pirátských útoků na obchodní lodě v Adenském zálivu, oblasti Somálské pánve, Arabském moři a Indickém oceánu mohou být statistické údaje naznačující zastavení tohoto problému zavádějící. Taková domněnka by klamně opomíjela efekt napodobování pirátství v západní Africe a jeho eskalaci. Problém pirátství je bohužel celosvětový – k pirátství dochází i v Indonésii, Malackém a Singapurském průlivu, Jihočínském moři a v Jižní Americe. Aktuálně je hlášeno (ke dni 24. září 2012) 50 případů v Somálsku, 34 v Guinejském zálivu a 51 v Indonésii.

2.1.2 Úspěšnost pirátské činnosti zvýšilo používání mateřských lodí. Pomocí stále se měnící taktiky, vybavení usnadňujícího identifikaci cílů a nástrojů určených ke vniknutí do citadel na palubách lodí jsou piráti čím dál agresivnější, důmyslnější a násilnější, což v některých případech vede až ke ztrátám na životech námořníků.

2.1.3 Pirátství začíná jako námořní problém, postupem času však přechází v humanitární, obchodní a globální ekonomický problém s dopadem na spotřebitele na celém světě. Ztráty z něho plynoucí by se mohly ještě znásobit v případě narušení dodavatelského řetězce zboží a služeb, k němuž dojde, pokud světové společenství efektivně nezasáhne proti pirátské činnosti nebo se odborové svazy námořníků odmítnou plavit v zasažených oblastech. Těmito oblastmi ročně projíždí osmnáct tisíc lodí. Pirátství v Adenském zálivu/v oblasti Afrického rohu je pro EU strategickou hrozbou, neboť má dopad na přepravu v hlavním evropsko-asijském koridoru. Společnosti stále využívají námořní cestu vedoucí kolem mysu Dobré naděje, aby se vyhnuly Suezskému průplavu. Pirátství se stalo velmi lukrativní trestnou obchodní činností a je přitažlivou kariérou pro mladé muže v této oblasti. Ztráty z něho plynoucí jsou neúměrné počtu zapojených pirátů (okolo 1 500 v Somálsku). Pirátství znesnadňuje dodávky potravinové pomoci z EU obětem sucha v Africe, když ji nejvíce potřebují. Přítomnost lodí v Indickém oceánu je přirovnávána k hlídání celé Evropy pomocí 20 policejních automobilů.

2.1.4 Beztrčnost pirátských činů a porušování mezinárodního práva a pořádku (úmluva UNCLOS z roku 1982) jsou nepřijatelné, a žádáme tedy EU, aby projevila silnou politickou vůli k vymýcení pirátství. Kontaktní skupina OSN pro pirátství u břehů Somálska iniciovala vytvoření globální strategie, která zahrnuje preventivní a odrazující opatření a operační pokyny pro lepší spolupráci námořních sil, soudní stíhání pirátů a vystopování jejich finančních prostředků.

2.1.5 EU ovládá 40 % světové lodní dopravy, a nemůže tedy dovolit nekontrolované stupňování pirátství. Komisař pro dopravu Kallas v této souvislosti uvedl, že „námořní pirátství je skutečnou hrozbou pro dopravní politiku EU.“ Ohrožen je kromě toho zahraniční obchod EU, dodávky a bezpečnost energie, prosperita námořníků a poskytování humanitární pomoci.

2.2 Ztráty na životech v důsledku pirátství

2.2.1 V roce 2011 bylo piráty zavražděno více než sedm námořníků a 39 jich bylo zraněno. V roce 2012 (ke dni 24. září) bylo zavražděno šest námořníků a 448 jich bylo vzato jako rukojmí při 225 útocích a 24 únosech lodí. 30. června 2012 zajali piráti v Somálsku 11 lodí a vzali jako rukojmí 218 námořníků. Od roku 2007 bylo při pirátských útocích u břehů Somálska zavražděno více než 43 námořníků a 2 653 jich bylo vzato jako rukojmí.

2.2.2 Mezinárodní sdružení majitelů lodí a námořníků (např. Mezinárodní námořní komora (ICS), Svaz provozovatelů námořních plavidel Evropského společenství (ECSA), Evropská federace pracovníků v dopravě (ETF), Fórum asijských majitelů lodí (ASF) a seskupení SOS („Save Our Seafarers“) 31 mezinárodních organizací námořního odvětví spojila své síly a vedou ve sdělovacích prostředcích osvětovou kampaň o ztrátách na lidských životech a ekonomických ztrátách způsobených pirátstvím. Za účelem zvyšování povědomí o této otázce rovněž oslovují politiky a průmysl na nejvyšší úrovni. ASF dne 24. května 2012 odhalila, že v posledních sedmi letech zemřelo v důsledku pirátské činnosti 62 námořníků a 4 000 jich bylo vzato jako rukojmí zhruba na 200 lodích unesených Somálci. Počet pirátských útoků v Indickém oceánu sice poprvé za posledních pět let (2007–2012) klesl, počet zavražděných námořníků se však v posledních dvou letech ztrojnásobil (Sultan AHMED BIN SULAYEM, předseda představenstva DP World, 30. června 2012). Není tedy důvod k uspokojení.

2.2.3 Potlačovat pirátství je v první řadě nutné zabráněním tomuto trestnému činu, ne platbám výkupného za jeho oběti.

Smrt námořníků by se neměla brát za „povolené ztráty“ ve válce proti pirátství (Nautilus International).

2.3 Ekonomické ztráty způsobené pirátstvím

2.3.1 Za zmínku stojí dvě zprávy o ekonomických ztrátách způsobených pirátstvím:

2.3.2 „The Economic Cost of Maritime Piracy“ (Ekonomické ztráty způsobené námořním pirátstvím, prosinec 2010) analyzuje přímé náklady: výkupné, pojistné, přesměrování okolo mysu Dobré naděje, odrazující bezpečnostní opatření, ozbrojené stráže, rozmístění tří námořních misí, trestní stíhání, financování protipirátských organizací a humanitární náklady. Celkové roční náklady odhaduje na 7–12 miliard USD. One Earth Foundation kromě toho odhaduje náklady na výkupné v letech 2009–2010 na 830 milionů USD a náklady na odstrašující vybavení/soukromé ozbrojené stráže na 360 mil.–2,5 mld. USD ročně.

2.3.3 „The Economics of Piracy“ (Ekonomika pirátství, květen 2011) analyzuje „hodnotový řetězec“ pirátské činnosti, od pirátů přes finančníky a účetní až po dodavatele zbraní. Ukazuje, že pirátství může být v porovnání se somálským HDP na jednoho obyvatele mnohem výnosnější volbou (příjmy pirátů mohou být 67–157krát vyšší než průměrný somálský příjem). Zaměřuje se na nutnost vystopovat neformální systém převodu peněžních prostředků Hawala a odhaduje roční náklady na 4,9–8,3 miliard USD.

3. Zásah EU

3.1 Evropské orgány

3.1.1 Evropská unie a Mezinárodní námořní organizace (IMO) ve svém společném prohlášení o partnerství pro potírání námořního pirátství a ozbrojených loupeží v západním Indickém oceánu (Londýn, 15. května 2012) zdůraznily odhodlání zvýšit svoji schopnost potírat námořní pirátství a ozbrojené loupeže a zlepšit námořní správu v západním Indickém oceánu. Klíčovým prostředkem se stal „kodex chování z Džibuti“, který umožňuje 18 státům ve východní Africe formulovat regionální odpověď na tento problém. EU kromě toho finančně podporovala po dobu tří let činnosti Střediska pro podávání zpráv o pirátství Mezinárodní námořní kanceláře (International Maritime Bureau – IMB), které se věnuje potírání pirátství a ozbrojených loupeží na lodích.

3.1.2 Mezinárodní kontaktní pracovní skupina pro pirátství zkoumá metody, jak rázně zasáhnout proti příjemcům, neboť výkupné ve výši 300–500 milionů EUR inkasují somálští vůdcové sítí, kteří je poté ukládají v bankách (dokonce možná v bankách EU). EHSV naléhavě žádá, aby tato výkupná byla vysledována a zkonfiskována, aby už pirátství nebylo výhodným obchodem.

3.1.3 Byl přijat strategický rámec pro oblast Afrického rohu a jmenování zvláštního zástupce koordinujícího zásah EU v této oblasti se nyní jeví jako krok správným směrem.

3.1.4 EHSV vítá usnesení Evropského parlamentu o námořním pirátství z 10. května 2012, jehož cílem je lepší koordinace orgánů EU při zvyšování úsilí v boji proti pirátům a o úsilí obnovu Somálska jako suverénního státu.

3.1.5 EHSV v celé řadě minulých stanovisek počínaje rokem 2008 vyjádřil obavy v souvislosti s šířením ozbrojených loupeží a pirátství v Jihovýchodní Asii a Africe⁽¹⁾. Vyzval Komisi, aby podpořila zřízení odpovídajících jurisdikcí s cílem čelit beztrestnému páchaní pirátských útoků, a kategoricky se postavil proti ozbrojování námořníků. EHSV vyzval Komisi, aby společně s členskými státy prozkoumala protipirátský výcvik námořníků.

3.1.6 EHSV na konferenci na téma Atraktivita námořních profesí, která se konala 7. března 2010, označil pirátství za jeden z faktorů odrazujících od výkonu povolání námořníka a poškozujících kampaně na jeho atraktivitu.

3.2 Evropsští sociální partneři (ECSA a ETF)

3.2.1 Svaz provozovatelů námořních plavidel Evropského společenství (ECSA) a Evropská federace pracovníků v dopravě (ETF) vyjádřily ve společném prohlášení ze dne 31. července 2012 obavy v souvislosti s pokračováním útoků i navzdory úspěšným mezinárodním a evropským snahám. Vymýcení pirátství umístily vysoko na pořad jednání Výboru pro sociální dialog v odvětví námořní dopravy (SSDC).

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV *Integrovaná námořní politika pro Evropskou unii*, Úř. věst. C 211, 19.8.2008, s. 31–36.

Stanovisko EHSV *Strategické cíle a doporučení pro politiku EU v oblasti námořní dopravy do roku 2018*, Úř. věst. C 255, 22.9.2012, s. 103–109.

Stanovisko EHSV *Cesta k integraci námořního dohledu: Společné prostředí pro sdílení informací v námořní oblasti EU*, Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 173–177.

Stanovisko EHSV *Partnerství Evropská unie – Afrika. Propojit Afriku a Evropu: na cestě k posílení spolupráce v oblasti dopravy*, Úř. věst. C 18, 19.1.2011, s. 69–73.

Stanovisko EHSV *Minimální úroveň výcviku námořníků*, Úř. věst. C 43, 15.2.2012, s. 69–72.

Stanovisko EHSV *Úmluva o práci na moři/povinnosti státu vlajky a státu přístavu*, Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 153.

4. Koordinovanější reakce EU

4.1 Pirátství je komplexní, mnohostranný problém a lze ho vyřešit pouze pomocí holistického a koordinovaného přístupu na souši i na moři. EU má jedinečnou pozici pro zaujetí takového přístupu: co se týče diplomatických, obchodních, dopravních, vojenských a humanitárních záležitostí, je v daném regionu vysoce respektovaným subjektem.

4.2 Námořníci platí i nadále vysokou daň. Veškeré úsilí by mělo směřovat k odvrácení útoku na jejich tělesnou, duševní a psychickou integritu. Mezinárodní námořní komora (ICS) sestavila pro lodní dopravce příručku osvědčených postupů v oblasti podpory postižených námořníků a jejich rodin.

4.3 Jelikož prvotní příčiny pirátství vyžadují dlouhodobá řešení na souši, je zásadně důležité budovat v Somálsku kapacitu, aby se ukončila beztrestnost a obnovil právní stát. Státy vlajky EU musí prohloubit svůj závazek zaručit lepší koordinaci námořních sil a trestní stíhání pirátů.

4.4 Pirátství je od roku 2007 opět na vzestupu. Nyní je tedy zapotřebí politické vůle, s jejíž pomocí bude umístěno na přední místo v politické agendě EU a budou vyčleněny vyšší zdroje na více vojenských letounů a plavidel. Evropská služba pro vnější činnost a Evropská komise by měly spolupracovat s Evropskou radou na vymezování oblastí pravomocí k zásahu v boji proti pirátství a budování kapacit v Somálsku. Světová banka, Interpol a Europol mohou asistovat v úsilí o vystopování výkupného.

4.5 Je třeba aktualizovat právní předpisy členských států EU pro potírání pirátství:

— Jelikož pirátství jakožto trestný čin z některých zemí zmizelo, měl by být vytvořen jasnější právní rámec pro jurisdikce odpovědné za trestní stíhání pirátů.

— Co se týče návrhů zakázat zákonem výkupné, mohl by takový zákaz mít vedlejší důsledky a ještě více ohrozit životy. Platba výkupného by po zvážení měla být v EU umožněna.

- V členských státech by mělo být možné zaměstnávat řádně akreditovanou soukromou ozbrojenou stráž, podléhající přísnému právnímu rámci, který mimo jiné stanoví odpovědnost členských států za výcvik jejich stráží a stanoví podmínky odpovědnosti velitele plavidla, zejména v případě zahájení palby.
- EU by měla spolu s pobřežními státy regionu prozkoumat problémy vyplývající z tranzitu lodí s ozbrojenou ochranou na palubě.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k tématu Zavedení evropské sociální značky (průzkumné stanovisko)

(2013/C 76/04)

Zpravodajka: **paní RODERT**

Dne 3. července 2012 se Evropský parlament, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodl konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

Zavedení evropské sociální značky.

Specializovaná sekce Zaměstnanost, sociální věci, občanství, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 20. prosince 2012.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 128 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 9 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) vítá příležitost vyjádřit se k návrhu výboru Evropského parlamentu pro zaměstnanost a sociální věci uskutečnit v roce 2013 pilotní projekt týkající se evropské sociální značky. Od žádosti o vypracování stanoviska se však situace změnila, neboť výbor EP pro rozpočet přijal dne 4. října 2012 dokument, který se o tomto pilotním projektu vůbec nezmiňuje.

1.2 EHSV v zásadě podporuje záměr posílit v Evropě sociální rozměr a zviditelnit a podpořit sociální odpovědnost podniků. Je však třeba vyzdvihnout, že sociální odpovědnost podniků v žádném případě nesmí nahrazovat sociální práva zaručená legislativními či mezinárodními nástroji, v nichž má klíčové postavení sociální dialog.

1.3 Prvním krokem tedy musí být lepší objasnění přidané hodnoty, načasování a zaměření návrhu ve vztahu k politickým cílům, o jejichž splnění usiluje. Tyto cíle jsou důležité, nicméně za současných okolností jich bude možné dosáhnout efektivněji především prostřednictvím dokonalejších a lépe uplatňovaných právních předpisů pro sociální oblast.

1.4 Dále by EHSV rád upozornil na to, že i přes důležitost tohoto záměru je zde otázka, zda tento návrh není v současné době, kdy EU prochází krizí, jež je provázena vysokou nezaměstnaností a rostoucím počtem úpadků, příliš komplikovaný. Sociální značka pro účely značení sociální odpovědnosti podniků odráží pouze dobrovolné sociální činnosti – ty jsou však v každém členském státě z důvodu různých právních úprav jiné, neboť evropská legislativa stanoví pouze minimální standardy. Nebylo by nejlepším řešením zavádět další povinnosti pro podniky, protože by to nyní mohlo namísto pevnější evropské soudržnosti mezi různě velkými podniky a členskými státy EU vytvořit ještě větší propast.

1.5 V zájmu vyloučení zmatků musí být zohledněny i souběžně probíhající iniciativy, jako například sociální značka v oblasti sociálního podnikání (uvedená v Iniciativě pro sociální podnikání). V tomto ohledu EHSV doporučuje vyčkat výsledku

a vzít si poučení z analýzy, kterou Komise provede v souvislosti se sociální značkou v oblasti sociálního podnikání. V souvislosti s tímto návrhem by měly být zohledněny i další horizontální iniciativy, např. udělování nových značek v oblasti sociální odpovědnosti podniků, sociální aspekty při zadávání veřejných zakázek apod.

1.6 EHSV se dále domnívá, že hodnověrnost, oprávněnost a schopnost zavést dobrovolnou sociální značku musí být lépe odůvodněna. Budování důvěry a povědomí o novém systému značek na evropské úrovni vyžaduje existenci rozsáhlého systému akreditace a monitorování, kterou je třeba poměřit s výhodami dalšího systému označování. V této souvislosti EHSV doporučuje, aby byl dříve, než se začne uvažovat o zavedení nové evropské sociální značky, důkladně zmapován stávající systém označování v jednotlivých členských státech a byly určeny osvědčené postupy, přičemž ty neúspěšné by měly sloužit k ponaučení. EHSV tedy spíše doporučuje zlepšit stávající systém značení a rozšířit ho o sociální odpovědnost (kde ještě neexistuje).

1.7 Měly by se také spíše šířit znalosti o již existujících systémech a o podnicích, které je uplatňují, a vybízet k jejich uplatňování i další podniky, než vytvářet další systém značek, s nímž se spotřebitelé a podniky budou muset vypořádat. Kromě toho by se mělo uvažovat o evropské informační kampani o evropských značkách, alespoň ve střednědobém horizontu, a zvyšovat tak povědomí spotřebitelů a občanů.

1.8 Nicméně pokud někdy bude nějaká značka zavedena, neměla by se evropská sociální značka v zájmu zamezení narušením příliš odchylovat od mezinárodně uznávané normalizace, ale měla by doplnit typický evropský znak – respektování sociálních práv.

2. Úvod

2.1 Výbor Evropského parlamentu pro zaměstnanost a sociální věci navrhl uskutečnit v roce 2013 pilotní projekt týkající se evropské sociální značky. Dokument výboru EP pro rozpočet týkající se pilotních projektů na rok 2013 však byl v říjnu přijat,

aniž by obsahoval jakoukoli zmínku o tomto návrhu⁽¹⁾. Vzhledem k této nové situaci je účelem tohoto stanoviska především to, aby pilotnímu projektu poskytlo nový podnět.

2.2 Hlavní myšlenkou návrhu je přispět k vybudování sociálněji Evropy, v níž budou účinněji uplatňovány minimální normy pro sociální a pracovní právní oblast. Účelem je stimulovat tvorbu pracovních míst, podporovat zaměstnávání mladých lidí a bojovat proti chudobě prostřednictvím zavedení progresivního systému oceňování v podobě „evropské sociální značky“.

2.3 Žádost, již Evropský parlament zaslal EHSV, se týká konkrétně vlivu a hodnoty značky v různých oblastech politiky; typů podniků, které by mohly mít na dobrovolné bázi zájem; možnosti zavést progresivní značky; kritérií, jejichž splnění by bylo podmínkou pro získání značky; opatření, která by musela být přijata ke zvyšování povědomí.

2.4 Výbor pro zaměstnanost navrhl, aby byla sociální značka dobrovolná a bezplatná. Návrh je určen všem podnikům v EU a v prvé řadě malým a středním podnikům⁽²⁾ a velmi malým podnikům⁽³⁾. Cílem je vytvořit sociálně odpovědnější Evropu zajištěním vysokého sociálního standardu ve všech podnicích v EU. Návrh rovněž předpokládá harmonizaci stávajících systémů značek a prokázání potenciálu zlepšení prostřednictvím hodnotící škály. Záměrem je ohodnotit na základě seznamu různých sociálních kritérií interní sociální odpovědnost podniků formou různých úrovní sociální značky.

3. Obecné připomínky

3.1 EHSV považuje úsilí o posílení sociálního rozměru a sociálních hodnot v Evropě za důležité. Je však třeba mít na zřeteli **přidanou hodnotu, načasování a zaměření návrhu**, jakož i již probíhající iniciativy v příbuzných oblastech. EHSV proto požaduje jasnější zdůvodnění toho, jakou přidanou hodnotu má takováto iniciativa a pro koho a jaký má přínos pro legislativu EU.

3.2 EHSV naposledy ve svém stanovisku k sociální odpovědnosti podniků⁽⁴⁾ upozorňoval na to, že odpovědné podnikání je koncepcí, jež je provázána s udržitelným rozvojem. EHSV v témže stanovisku vyzdvihl potřebu lépe objasnit pojem „sociální odpovědnost“ (pouze na pracovišti) a „společenská odpovědnost“ (činnosti mimo pracoviště).

3.3 Zdá se, že návrh sociální značky předložený výborem pro zaměstnanost vychází na základě této definice ze „sociální

odpovědnosti“, a protože je určen všem podnikům v EU, měla by být zohledněna již probíhající práce Komise na strategii EU pro sociální odpovědnost podniků z roku 2011⁽⁵⁾, která již obsahuje podobné aspekty.

3.4 Jak již EHSV zdůrazňoval dříve, je třeba vyzdvihnout, že sociální odpovědnost podniků v **žádném případě nesmí nahrazovat sociální práva zaručená legislativními nebo mezinárodními nástroji**, za něž nesou odpovědnost především státy a vlády. Mnoho podniků na sebe navíc dobrovolně bere větší odpovědnost, a proto je třeba upozornit na to, že by měla být zdůrazňována a podporována větší sociální odpovědnost, než jakou stanoví právní předpisy. EHSV se domnívá, že si každý podnik musí vedle právních nástrojů určit svůj vlastní přístup k převzetí sociální odpovědnosti. Značka pro účely značení sociální odpovědnosti podniků by mohla způsobit, že prioritou již nebudou sociální inovace, ale snaha získat certifikaci.

3.5 O úmyslu zavést sociální značku se hovořilo již dříve v souvislosti s činností Komise týkající se sociálního podnikání, k níž se EHSV aktivně vyjadřoval v řadě stanovisek⁽⁶⁾. Již ve sdělení Na cestě k Aktu o jednotném trhu⁽⁷⁾ byla sociální značka uváděna ve vztahu k sociálnímu podnikání a sociálním podnikům. Sociálními podniky jakožto klíčovými opatřeními se následně zabývalo sdělení Komise Iniciativa pro sociální podnikání⁽⁸⁾, jehož účelem bylo zlepšit možnosti sociálních podniků, co se týče činnosti, hospodářské soutěže a růstu za stejných podmínek jako v ostatních podnicích. V této iniciativě se mj. navrhuje vytvořit veřejnou databázi značek a osvědčení s cílem získat důvěru zainteresovaných stran a možnosti srovnávání pro různé formy značek sociálního podnikání v EU. Komise navíc plánuje provést v blízké budoucnosti studii, která by mapovala sociální podnikání a mj. podala přehled o existenci a typech sociálních značek pro sociální podniky, ale i o dalších specifických znacích, pravidlech a modelech pro tento zvláštní druh podnikání.

3.6 EHSV se proto domnívá, že **nadcházející mapování sociálních podniků, na něž se poukazuje v Iniciativě pro sociální podnikání, musí být provedeno před** vypracováním podrobnější definice sociálního označování podniků a **nezávisle na něm**. EHSV má za to, že tato započatá činnost by měla být ukončena dříve, než se začne uvažovat o plošnějším označování, protože mapování stávajících systémů značek pro sociální podniky může být cenným přínosem z hlediska příležitostí a užitku komplexnějších značek. Kromě toho by jiné podobné iniciativy, jako jsou například sociální aspekty při zadávání veřejných zakázek, udělování nových značek v oblasti sociální odpovědnosti podniků a odvětvové platformy v oblasti sociálního označování podniků, měly mít možnost se rozvinout, dříve než budou zahájeny nové činnosti.

(1) Výbor EP pro rozpočet, 4. října 2012.

(2) V angličtině se používá zkratka SME (*Small and Medium Enterprises*).

(3) V angličtině se používá zkratka VSE (*Very Small Enterprises*).

(4) Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 77–84.

(5) COM(2011) 681 final.

(6) Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 1 a Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 44.

(7) COM(2010) 608 final.

(8) COM(2011) 682 final.

3.7 EHSV by rád zdůraznil, že je důležité jasně rozlišovat mezi návrhem výboru pro zaměstnanost (který se zaměřuje na sociální odpovědnost podniků) a Iniciativou pro sociální podnikání. Mají různé cíle, a je tedy nutné k nim zaujmout různý přístup. EHSV proto vyzývá výbor EP pro zaměstnanost, aby ve svém návrhu zvážil používání jiného označení, a **předešel tak dalším zmatkům v pojmech**. Argumentem pro tento krok je to, že v oblasti sociálního podnikání existují již uznávané subjekty, které tento pojem používají k označení sociálního podnikání – příkladem je *Social Enterprise Mark* ⁽⁹⁾.

4. Konkrétní připomínky k otázkám výboru pro zaměstnanost

4.1 Účelem návrhu pilotního projektu sociálních značek je přimět podniky, aby usilovaly o převzetí větší sociální odpovědnosti nad rámec své zákonné povinnosti. Tento přístup je nesmírně důležitý, nicméně EHSV se obává, zda takováto evropská sociální značka není vzhledem ke své přidané hodnotě za stávající ekonomické situace příliš komplikovaná. Politickým cílem návrhu je stimulovat tvorbu nových pracovních míst a pracovních míst pro mladé lidi a potírat chudobu. Všechny tyto cíle mají pro Evropu klíčový význam, ale EHSV se domnívá, že jejich provázání s dobrovolnou sociální značkou je příliš vágní, než aby mohlo být účinné. Zastává naopak názor, že tyto cíle bude možné dosáhnout efektivněji především prostřednictvím dokonalejších a lépe uplatňovaných právních předpisů pro tuto oblast a obnovené a posílené otevřené metody koordinace v sociální oblasti.

4.2 EHSV považuje rovněž za důležité poukázat na to, že návrhy pro tuto oblast musejí vycházet z předpokladu, že silný a konkurenceschopný podnik má zásadní význam pro dosažení hospodářského růstu a tím i pro vytvoření udržitelných podmínek pro lepší sociální prostředí.

4.3 V návrhu se počítá s postupným a progresivním „systémem hodnocení“ podle toho, jak úspěšně jsou plněna různá sociální kritéria, např. spravedlivé mzdy, sociální zabezpečení, zdravotní péče, rovnost žen a mužů, péče o děti, práce na dálku atd. Vzhledem k hospodářské krizi, kterou zažíváme, a k větším obtížím v některých zemích se EHSV obává, že tento postupný systém hodnocení by právě nyní **mohl namísto pevnější evropské soudržnosti mezi různě velkými podniky a členskými státy EU vytvořit ještě větší propast**. Progresivní „systém hodnocení“ nebude účelný, pokud nebude koncipován tak, aby byl vhodný nejen pro velké nadnárodní podniky, ale především také pro malé a střední podniky a velmi malé podniky.

4.4 Značka je navíc účelná jen tehdy, pokud je známá a uznávaná. O malých a středních podnikcích a velmi malých podnikcích se značkami by se proto měly provádět informační kampaně

vyzdvihující jejich závazek. Proto je třeba dopodrobna diskutovat o tom, co se považuje za sociální pokrok, a vycházet při tom ze subsidiarity v dotyčné oblasti, ale i z různých tradic a modelů sociálního státu a vnitrostátních systémů sociálního zabezpečení. Tento **dialog musí být veden se sociálními partnery a dalšími subjekty**, jako jsou sdružení spotřebitelů, a to na úrovni EU i jednotlivých členských států.

4.5 V rámci úsilí o usnadnění zakládání a řízení podniků zavedla EU celou řadu zjednodušení a opatření na podporu růstu, jejichž účelem je zamezit oslabování sociální odpovědnosti podniků, sociálních práv zaměstnanců a možností růstu a konkurenceschopnosti pro podniky. Přestože ještě zbývá učinit mnoho v oblasti práv, staví se EHSV k otázce přínosu dobrovolného systému ke zvýšení sociální odpovědnosti vážavě. Navíc chce upozornit na to, že značka – bez ohledu na to, zda bude bezplatná či nikoli – bude **vyžadovat vynaložení prostředků**, jež by mohly být lépe využity v podnicích, které již jsou za současné krize pod tlakem.

4.6 Při snahách o zvýšení sociální odpovědnosti se musí posuzovat i to, na kolika úrovních je podnik odpovědný za sociální práva, např. s ohledem na spolupráci s dodavateli mimo EU. Bez jasnosti ohledně této odpovědnosti nelze vzbudit důvěru v trh a jeho spolehlivost. V této souvislosti by měl být **zohledněn i případný dopad na obchod a dovozce**.

4.7 Zároveň je nezbytné **se zabývat legitimitou potenciálně standardizované značky**. Zkušenosti z minula ukazují, že normativnější iniciativy tohoto druhu nařízené shora mají často jen zřídka úspěch u organizací spotřebitelů nebo jiných subjektů, který je předpokladem pro to, aby měla značka vůbec nějaký vliv. V tomto směru je Fairtrade ⁽¹⁰⁾ dobrým příkladem toho, jak spotřebitelé sami přebírají iniciativu k zavedení značky, a to by mohlo být směrodatné. Podrobnější analýzu by si zasloužily i příklady systémů označování, které nefungují zcela dokonale ⁽¹¹⁾.

4.8 Důležité je vzbudit důvěru v novou značku. Z pohledu spotřebitelů je existence různých systémů označení již dnes matoucí, mnohé z nich jsou obtížně srozumitelné a je nemožné se o všech informovat. Zavádět další nový systém a očekávat od spotřebitelů, že budou činit informovaná rozhodnutí, může být vnímáno jako povýšenecký přístup. Namísto nové sociální značky by se mělo **zvážit rozšíření stávajícího systému značení i o sociální odpovědnost** (kde ještě neexistuje). Totéž platí pro schopnost značky zvýšit důvěru investorů. Například prostřednictvím iniciativ v oblasti sociálních investic vypracuje Komise pokyny pro lepší podávání zpráv o výsledcích dosažených při sociálním podnikání. EHSV označil tento záměr za klíčový prvek investic do sociálního podnikání ⁽¹²⁾ a za něco, na co by tato iniciativa měla rovněž brát zřetel.

⁽¹⁰⁾ <http://www.fairtrade.net>

⁽¹¹⁾ Například belgická sociální značka, francouzská sociální a environmentální značka.

⁽¹²⁾ Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 55.

⁽⁹⁾ <http://www.socialenterprisemark.org.uk>

4.9 Měla by se rovněž prozkoumat otázka vytvoření komplexního systému na úrovni EU, zejména ze sociálního, technického a praktického hlediska. Již dnes existují různé certifikační systémy sociálních značek nejrůznějších typů, z nichž většina přispěla ke zvýšení viditelnosti a zlepšení sociálních podmínek v podnicích⁽¹³⁾. V souladu s návrhem výboru pro zaměstnanost by měla být zohledněna norma ISO 26000⁽¹⁴⁾, neboť pokrývá většinu kritérií obsažených v návrhu a řídí se jí již velký počet podniků. Kromě toho existuje hodně dalších, již zavedených mezinárodních norem⁽¹⁵⁾. Pilotní projekt by měl proto posoudit přínos vytvoření dalšího systému značek, nebo zda by nebylo **lepší spíše šířit znalosti o uplatňování již existujících systémů a vybízet k němu podniky** a rozšířit tyto systémy například o ukazatele zlepšení.

4.10 Evropská sociální značka by se v zájmu zamezení narušením neměla příliš odchýlovat od mezinárodně uznávané normalizace, ale měla by doplnit typický evropský znak – respektování sociálních práv.

4.11 Mnoho kritérií navržených jako základ pro sociální značku je součástí **sociálního dialogu**, oblasti vyjednávání, v níž rozhodují sociální partneři, nebo platných vnitrostátních právních předpisů. To znamená, že odstupňování těchto kritérií by nebylo účelné. EHSV by chtěl rovněž upozornit na to, že v rámci sociálního dialogu byly podpořeny i osvědčené postupy a byly vypracovány pokyny pro tuto oblast, jelikož sociální odpovědnost podniků přispívá k sociálnímu dialogu a doplňuje jej.

4.12 Vypracování seznamu sociálních kritérií, která by byla použitelná na všechny typy podniků a podmínky a předpoklady v jednotlivých zemích, je složitý a ambiciózní úkol. Vedle společných právních předpisů existují v současné době velmi různé vnitrostátní systémy a tradice týkající se mnoha těchto sociálních výhod, například formy péče o děti, rodičovské

dovolené, zdravotní péče, minimální mzdy apod. Pilotní projekty by proto při hodnocení využitelnosti značky měly **brát ohled na existující subsidiaritu**, resp. na navržená kritéria.

4.13 Budování důvěry ve značku vyžaduje nejen zvyšování povědomí v podnicích a mezi investory a spotřebiteli, ale také fungující **systém monitorování**. Značka je pouze momentka, která odráží to, jak úspěšně podnik plní kritéria v okamžiku podání žádosti. Bez nezávislého subjektu odpovědného za certifikaci, monitorování a lhůty pro značku se nepodaří vzbudit důvěru ani dosáhnout sociálního pokroku, o němž značka usiluje. V tomto ohledu je třeba mít na zřeteli riziko zneužívání nebo falšování a postup při vyloučení podniků. Zavedení vhodné kontroly si vyžádá zdroje a byrokracii. Proto je důležité poměřit náklady na očekávanou sociální přidanou hodnotu s větší byrokracií a složitostí.

4.14 EHSV pochybuje o tom, zda je správné vytvořit systém značek pojímající veškerá odvětví a členské státy v Evropě. Mezi podniky existují velké rozdíly z hlediska možností, jak dosáhnout navržených cílů, a nelze zřídit takový rozhodčí orgán, který by byl spravedlivý ke všem. Navrhujeme proto spíše **vypracovat část širšího pojetí sociální odpovědnosti podniků**, v jejímž rámci by značku dostávaly různé činnosti a postupy, a ne samotné podniky.

4.15 EHSV by proto rád zdůraznil, že pokud by se měl v této oblasti nějaký pilotní projekt někdy provést, měla by být **cílová skupina značek** zapojena do jeho přípravy. V zájmu vyjasnění rozhodujících faktorů souvisejících se sociální značkou, např. monitorování, doby platnosti, odebrání značky, hodnotícího období, ukazatelů zlepšení atd., by bylo účelné provést studii. Kromě toho by pilotní projekt měl určit, zda je evropská sociální značka proveditelná a použitelná pro účely dosažení žádoucích výsledků.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽¹³⁾ Např. Global Compact, EMAS, Business Social Compliance Initiative, Global Reporting.

⁽¹⁴⁾ <http://www.iso.org/iso/home/standards/iso26000.htm>

⁽¹⁵⁾ Pokyny OECD pro nadnárodní podniky, trojstranné prohlášení MOP, iniciativa OSN Global Compact.

III

(Přípravné akty)

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR

486. PLENÁRNÍ ZASEDÁNÍ VE DNECH 16. A 17. LEDNA 2013

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Akt o jednotném trhu II – Společně pro nový růst

COM(2012) 573 final

(2013/C 76/05)

Zpravodaj: **pan SIECKER**Spoluzpravodajové: **paní FEDERSPIEL a pan VOLEŠ**

Dne 19. prosince 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Akt o jednotném trhu II – Společně pro nový růst

COM(2012) 573 final.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. ledna 2013.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 162 hlasy pro, 24 hlasů bylo proti a 18 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor připomíná ⁽¹⁾, že jednotný trh je pilířem evropské integrace, jenž může mít hmatatelný přínos pro evropské zainteresované strany a může evropským ekonomikám zajistit udržitelný růst. Za stávající hospodářské krize není fungující jednotný trh zaměřený na budoucnost jen žádoucí, ale zásadní pro politickou a hospodářskou budoucnost Evropské unie.

1.2 Vzhledem k tomu, že stále probíhá hospodářská krize a mimo jiné i k tomu, jaký dopad měla deregulace finančních trhů na rozpočty členských států, na reálnou ekonomiku, na chudobu a na zaměstnanost v EU ⁽²⁾, působí optimistický tón, kterým vyznívá sdělení Komise o realizaci jednotného trhu, poněkud nepatřičně. EHSV se domnívá, že Komise si příliš

málo všímá nezamýšlených vedlejších dopadů jednotného trhu. Přehnaně výslovné a demonstrativní, přitom však předčasné tvrzení o jeho úspěchu může občany EU jediné frustrovat. To by ve svém důsledku mohlo jednotný trh dále oslabit, spíše než jej povzbudit. Komise by měla prokázat realističtější přístup a komunikovat vyváženým tónem.

1.3 Lepší fungování jednotného trhu prostřednictvím starých a nových pokynů je silně ohroženo masivním nárůstem nezaměstnanosti na 28 milionů osob. Nezaměstnanost v EU postihuje hlavně mladé lidi. Stovky tisíc malých a středních podniků zbankrotovaly a 120 milionům lidí, tj. zhruba 25 % populace EU, hrozí chudoba a sociální vyloučení. Tyto faktory mají dramatický dopad na poptávku a spotřebu v EU. EU a členské státy musí kromě klíčových opatření ještě zvýšit své úsilí o překonání finanční, hospodářské a rozpočtové krize a plně využít potenciálu jednotného trhu.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 99.

⁽²⁾ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/cache/ITY_PUBLIC/3-03122012-AP/EN/3-03122012-AP-EN.PDF

1.4 EHSV vyzývá Parlament, Komisi a Radu, aby jednaly rychle, aniž by to však bylo na úkor kvality, a zajistily, aby byly tyto legislativní návrhy přijaty do konce funkčního období Parlamentu a Komise na jaře 2014. EHSV by velmi uvítal, pokud by se rychle uplatnila opatření navrhovaná ve sdělení o správě jednotného trhu, aby se zlepšilo celkové provádění pravidel EU.

2. Obecné připomínky – „Pro vysoce konkurenceschopné sociálně tržní hospodářství“

2.1 Komise vymezuje druhou fázi Aktu o jednotném trhu pomocí 12 nových klíčových opatření, která mají zlepšit fungování jednotného trhu. EHSV oceňuje skutečnost, že jej Komise před zveřejněním sdělení konzultovala a že některá z jeho doporučení zařadila do Aktu o jednotném trhu II. Vyjadřuje však politování nad tím, že tentokrát k žádné oficiální veřejné konzultaci nedošlo a že zúčastněné strany nebyly do neformální konzultace zapojeny vyváženě.

2.2 Ačkoli jednotný trh již od svého vzniku přispívá k hospodářskému růstu a vytváření nových pracovních míst, jeho potenciálu nemohou plně využívat všechny zainteresované strany, ať již se jedná o podniky, pracovníky, spotřebitele, občany či jiné subjekty. Komise se zmiňuje o vytvoření 2,77 milionu nových pracovních míst. Neříká však nic o nejisté povaze některých těchto pracovních míst⁽³⁾. Víme, že od jara 2008, kdy dopady hospodářské krize pocítila celá Evropa, zaniklo přibližně 10 milionů pracovních míst, a vypadá to, že tento propad ještě neskončil⁽⁴⁾.

2.3 Třebaže Komise uvádí zásady, jimiž se při tomto výběru řídila (program na zlepšení právních předpisů, náklady na neexistenci společného evropského postupu,...), není pocit naléhavosti, pokud jde o volbu některých opatření, ve všech evropských institucích vždy jasný. Například pokud jde o mobilitu pracovníků, Komise ohlašuje iniciativu týkající se portálu EURES. O jiných zásadně důležitých opatřeních v této oblasti však Rada stále nerozhodla.

2.4 EHSV je toho názoru, že se Komise příliš málo věnuje nezamýšleným vedlejším dopadům jednotného trhu. Regulace

finančních trhů v EU je příliš slabá na to, aby odstranila nedostatky v dozoru a zabránila typu podnikání, jehož cílem jsou krátkodobé zájmy privilegované skupiny akcionářů. Větší pozornost je nutno věnovat zlepšení správy a řízení společností. Nejvyšší prioritou by mělo být zajištění transparentnosti a odpovědnosti, aby se zajistilo, že bude jednotný trh přispívat k rozvoji takového právního prostředí, kde jsou respektovány oprávněné zájmy všech zainteresovaných stran.

2.5 Za povšimnutí stojí, jak neochvějně Komise tvrdí, že těchto 12 nových nástrojů přispěje k růstu, zaměstnanosti a větší důvěře v jednotný trh. EHSV je přesvědčen, že v dějinách zavádění jednotného trhu se ukázalo, že některá opatření přijatá v minulosti měla v krátkodobém horizontu rozsáhlé důsledky. Přehnaně výslovné a demonstrativní, přitom však předčasné tvrzení o úspěchu může občany EU jediné frustrovat. Obzvláště pokud chybějí nevyvratitelné důkazy v podobě posouzení dopadu. To by ve svém důsledku mohlo jednotný trh dále oslabit, spíše než jej povzbudit⁽⁵⁾. Komise by měla prokázat realističtější přístup a komunikovat vyváženým tónem.

2.6 Akty o jednotném trhu I a II bohužel nezdůrazňují, jak je důležité zajistit při prosazování práv důvěru. EHSV stále netrpělivě očekává, kdy budou mít evropští spotřebitelé konečně k dispozici účinný nástroj kolektivní soudní nápravy. Liberalizace trhů a zvyšování konkurence sice jsou hlavními cíli politiky jednotného trhu a mají významnou úlohu v tom, že spotřebitelům umožňují volný výběr, spotřebitelé ale také potřebují pevný rámec na ochranu práv, pokud jde o nákup zboží a služeb a účinné uplatňování těchto práv. Řada studií došla k závěru, že realizace různých nástrojů EU je pomalá a vymáhání práva je stále poměrně slabé, zejména v přeshraničních situacích. Komise by tedy měla urychleně navrhnout závazná opatření ohledně nástrojů pro vymáhání práva.

2.7 Je nešťastné, že pouze 1 z 12 iniciativ je označena za spotřebitelské opatření, navzdory skutečnosti, že na každodenní život evropských spotřebitelů má výrazný dopad řada opatření⁽⁶⁾. Doufáme, že to neodráží všeobecné nahlížení Komise na spotřebitelskou politiku. Pokud má vzniknout jednotný trh, jenž bude přínosem pro všechny, je důležité, aby byl jeho záběr

⁽³⁾ FLASH-IT, Policy Research Alert 5 – Employment, říjen 2012.

⁽⁴⁾ Tisková zpráva Eurostatu, 31. října 2012.

⁽⁵⁾ Monti 2010: „Narušilo by to základ hospodářské integrace a růstu a zaměstnanosti v celé EU právě v době, kdy je v důsledku objevení se nových celosvětových mocností a závažných environmentálních problémů soudržná EU nezbytnější než kdy dříve, a to v zájmu evropských občanů i v zájmu účinné globální správy věcí veřejných.“

⁽⁶⁾ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 14. června 2012 „Akt o jednotném trhu: další kroky k růstu“.

široký a aby spotřebitelé nebyli vnímáni pouze jako přívěsek obchodní politiky, ale spíše jako nezávislí aktéři (viz zprávy Montiho a Grecha). EHSV souhlasí s Komisí v tom, že po 50 návrzích a prvních 12 opatřeních skýtá jednotný trh stále nevyužitý potenciál. Z pohledu spotřebitelů však Komise mohla a měla klást větší důraz na to, aby se dávala přednost iniciativám příznivým pro spotřebitele, jak EHSV již dříve vyzdvihl ve svém stanovisku (7).

2.8 EHSV také překvapilo to, jak málo si Komise ve sdělení uvědomuje význam sociálního partnerství. Důvěru nepůjde obnovit, pokud se bude zapojování sociálních partnerů do politik EU omezovat na oblast politiky GR pro zaměstnanost. Konzultace sociálních partnerů je potřebná i ve vztahu k různým aktivitám v rámci GR pro vnitřní trh.

2.9 Jak již EHSV uvedl v předešlých stanoviscích, mělo by se každého návrhu na přeshraniční transakce spotřebitelů dosáhnout postupně a jako pilotní projekt začít u obchodních smluv v oblasti nadnárodních prodeje zboží (B2B). Než dojde k přijetí návrhu na transakce B2C, neměla by u obchodních smluv v oblasti nadnárodních prodeje zboží existovat žádná další iniciativa dobrovolného charakteru.

3. Prvních 12 oblastí a chybějící prvky – současná situace

3.1 Komise doposud představila 11 z 12 legislativních návrhů klíčových opatření. EHSV k těmto návrhům přijal stanoviska (8). EHSV vyzývá Parlament, Komisi a Radu, aby jednaly rychle, aniž by to však bylo na úkor kvality, a zajistily, aby byly tyto legislativní návrhy přijaty do konce funkčního období Parlamentu a Komise na jaře 2014. Členské státy by měly řádně provést přijaté právní předpisy a vymáhat je, aby tak zaručily rovné podmínky pro všechny. K tomu, aby jednotný trh mohl řádně fungovat, se musí odstranit překážky, které jsou založeny na neoprávněných a diskriminačních základech.

3.2 Stažení tzv. nařízení Monti II neřeší problémy, které přinesly rozsudky Evropského soudního dvora (ESD) ohledně vysílání pracovníků. Je třeba najít řešení současné situace, protože brání pracovníkům v tom, aby plně uplatňovali svá práva. Komise by měla zajistit, aby základní sociální práva nemohla být omezována hospodářskými svobodami. Komise by měla zvážit začlenění návrhu „protokolu o sociálním pokroku“ do evropských smluv. Tento protokol by měl vyjasnit vztah mezi základními sociálními právy a hospodářskými svobodami a potvrdit, že jednotný trh není cílem sám o sobě, ale byl vytvořen jako prostředek k dosažení sociálního pokroku pro všechny evropské občany (prakticky tak byl proveden čl. 3 odst. 3 konsolidovaného znění Smlouvy o Evropské unii). Taktéž by se mělo jasně stanovit, že hospodářské svobody a pravidla hospodářské soutěže nemohou mít přednost před

základními sociálními právy a sociálním pokrokem a že je v žádném případě nelze vykládat tak, aby dávaly podnikům možnost vyhýbat se vnitrostátním sociálním a pracovním předpisům a postupům či je obcházet, nebo porušovat pravidla hospodářské soutěže v oblasti mezd a pracovních podmínek.

3.3 EHSV stanovil řadu opatření, která v Aktu o jednotném trhu I postrádá a o nichž se domnívá, že by též přispěly ke zvýšení důvěry občanů. Co se týče zlepšení fungování jednotné oblasti pro platby v eurech (SEPA), mezi stále chybějící nástroje patří přezkum směrnice o autorských právech, poplatky za autorská práva, neutralita sítě, protokol o sociálním pokroku, mikropodniky a rodinné podniky, opatření na podporu zakládání nových podniků a rozšiřování již existujících podniků, předlužení a mezibankovní převody.

4. 12 nových oblastí

4.1 Doprava

EHSV vítá opatření zlepšující provázanost jednotného trhu v oblasti železniční, námořní a letecké dopravy, ale je přesvědčen o absenci holistického přístupu, neboť v návrhu Komise chybí opatření týkající se železniční přepravy zboží, silniční dopravy, jež tvoří největší segment přepravy zboží a osob, a multimodální dopravy coby způsobu optimalizace účinnosti dopravy.

4.1.1 Železniční doprava

Způsob, jakým je definována a prosazována privatizace železniční dopravy, nereflektuje skutečnost, že je nutné u významných evropských regionů zohlednit jiné než čistě ekonomické důvody, aby bylo možné udržet veřejnou dopravu při životě. Zavedení výlučně hlediska ziskovosti by mohlo podemlít veřejnou funkci železničních dopravních systémů. Nestačí jen vyhodnotit úspěch či neúspěch privatizace čistě na základě úspor. Hlavním kritériem by měla být kvalita a bezpečnost zaměstnanců a veřejnosti.

4.1.2 Vodní doprava

Skutečně jednotného trhu v lodní dopravě lze dosáhnout pouze zajištěním rovných podmínek s ostatními způsoby dopravy. To znamená rozhodným způsobem se zaměřit na zjednodušení administrativy u lodní dopravy čistě uvnitř EU – tj. v celní oblasti. S unijním zbožím by se mělo zacházet jinak než se zbožím ze třetích zemí (zejména s použitím elektronické formy manifestu), aby bylo možné odstranit byrokracii a odpovědnost přenést na přepravce. Zejména by se u zboží zkontrolovaného při vstupu do EU neměla provádět další kontrola v jiném cílovém přístavu v EU.

(7) Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 165.

(8) Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 99.

Na jedné straně by se díky tomu také mohla budovat námořní doprava bez překážek uvnitř EU a na straně druhé by se mohly vytvářet tolik potřebné mořské dálnice – klíčové námořní trasy mezi přístavy EU v kombinaci s dalšími druhy dopravy. V současné době připravuje EHSV stanovisko k „modrému růstu“ a počátkem roku 2013 představí věcné návrhy.

4.1.3 Letecká doprava

Ač EHSV uznává význam opatření na řešení stávající roztržitosti evropského vzdušného prostoru, lituje, že dosud nebyl předložen přezkum nařízení o právech cestujících v letecké dopravě týkajícího se náhrad a pomoci cestujícím v případě odepření nástupu na palubu, zrušení nebo významného zpoždění letů. Unijní právní předpisy je nutné vyjasnit a aktualizovat z hlediska působnosti a výkladu určitých obecných ustanovení. EHSV rovněž vyzývá Komisi, aby předložila legislativní návrh, který by od leteckých společností vyžadoval zajištění ochrany všech cestujících v případě úpadku společnosti a zakročil proti nespravedlivým smluvním podmínkám, nedostatečné transparentnosti při stanovení cen letenek a problémům, jimž spotřebitelé čelí při získávání odškodnění, tím, že pro letecké společnosti stanoví povinnost zapojit se do systémů alternativního řešení sporů a dodržovat rozhodnutí vnitrostátních orgánů letového provozu.

4.2 Energetika

V mnoha členských státech neexistuje kvůli nedostatku konkurence možnost výběru mezi různými dodavateli energie. Cenová dostupnost služeb, kvalitní vyřizování reklamací, srovnatelnost nabídek a cen, snadný přechod k jinému dodavateli a transparentnost sazeb a smluvních podmínek jsou všechno cíle, které se dosud napříč Evropou nepodařilo naplnit. EHSV vyzývá Komisi a Radu, aby nad vnitrostátními maloobchodními energetickými trhy vykonávaly přísný dohled a v případě potřeby neprodleně zasáhly, a zajistily tak efektivní provádění třetího energetického balíčku ku prospěchu občanů. Je důležité, aby členské státy provedly příslušná ustanovení třetího balíčku takovým způsobem, aby to pomohlo zranitelným občanům a aby se předešlo energetické chudobě v těchto zemích. Nezbytnou podmínkou úspěchu zavedení inteligentního měření, jež může přinést potenciál energetické účinnosti, je zapojení spotřebitelů. Zůstává však ještě mnoho nevyřešených otázek, jako např. ta, zda potenciální přínosy převáží náklady pro spotřebitele, nebo otázky týkající se ochrany údajů. Tyto problémy by měly být co nejdříve vyřešeny v zájmu všech spotřebitelů energie.

4.3 Mobilita občanů

Komise mobilitu silně podporuje. Mobilita jako taková však není cílem sama o sobě. Opustit rodné prostředí není jedno-

duché a srovnání s USA není vždy reálné. Pracovníci a osoby samostatně výdělečně činné, které se vydají za hranice, se často setkávají s neuznáním své kvalifikace, s dlouhou pracovní dobou, špatnými pracovními podmínkami, diskriminací, nespravedlivým zacházením a jazykovou bariérou. Zlepšování pracovních podmínek a podpora rovného zacházení by měly být součástí evropské aktivní politiky na trhu práce. EHSV vyjadřuje své zklamání zejména nad tím, že ani po více než 20 letech nedošlo v tak významné otázce, jakou je uznávání odborných kvalifikací⁽⁹⁾, k žádnému pokroku. V Evropě by se měla podporovat mobilita stážistů, učňů a mladých podnikatelů.

4.4 Přístup k financování

Navrhovaná opatření usnadňující přístup k fondům dlouhodobého investování jsou pozitivním krokem. To ovšem neřeší problémy, s nimiž se potýkají MSP kvůli nedostatku provozního kapitálu. MSP by jakožto páteř hospodářství EU neměly být diskriminovány v přístupu k financování v důsledku přísných předpisů o bankovních rezervách⁽¹⁰⁾. Výbor odkazuje na svá předchozí stanoviska o přístupu MSP k financování⁽¹¹⁾. Zde doporučujeme vytvořit revolvingové nástroje poskytující takové úvěry, jež umožní MSP přístup ke snadnému financování bez nadměrných finančních kolaterálů⁽¹²⁾. Záruky na tyto úvěry by měly být poskytovány z vnitrostátních či evropských zdrojů. Členské státy by rovněž měly zvážit jiné možnosti, jako jsou daňové prázdnyiny pro soukromé či rodinné investory do začínajících MSP a jejich prodloužení na určitý počet let, jakož i další iniciativy. Tato opatření by měla doplňovat návrh na volný přeshraniční pohyb evropského rizikového kapitálu zaměřeného na inovační podniky, jak se navrhuje v Aktu o jednotném trhu I, což ovšem neřeší nedostatek financování pro ostatní MSP.

4.5 Podnikatelské prostředí

Návrh na modernizaci právních předpisů o úpadku je krokem správným směrem, pokud jde o zlepšování podnikatelského prostředí, zejména pokud je jeho cílem poskytnout podnikatelům druhou šanci. Stále panuje příliš velká byrokracie, kterou MSP, zejména mikropodniky, nejsou schopny zvládat. Vyzýváme Komisi, aby pokračovala ve svých snahách o snížení administrativní zátěže a určila kvantitativní i kvalitativní cíle. V tomto ohledu by mělo být neustále zlepšováno posouzení dopadu. Dosud se hodnocení administrativní zátěže příliš orientovalo na nařízení jako takové a částečně i proto mělo příliš „technokratický“ charakter. Nařízení v jednom členském státě

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 103.

⁽¹⁰⁾ Viz CRD IV.

⁽¹¹⁾ Úř. věst. C 351, 15.11.2012, s. 45.

⁽¹²⁾ Karta Széchenyi v Maďarsku – viz http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CC8QFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.iapmei.pt%2Fconferencia%2F1_Laslo_Krisan.ppt&ei=DM29UKvHJNGRhQeHoGwDA&usg=AFQjCNHWIFTA7fbjHyT1ShycR1qL7tKRQ

lze ospravedlnit úsilím o zachování kvality poskytování příslušné služby a tedy jako krok v zájmu blahobytu občanů, který tudíž není zbytečný⁽¹³⁾.

4.6 Služby

EHSV vítá, že Akt o jednotném trhu II obsahuje přezkum směrnice o platebních službách, a zdůrazňuje, že hlavním cílem tohoto přezkumu by měl být rozvoj konkurenčního a dobře fungujícího evropského platebního trhu, z něhož by měli prospěch všichni spotřebitelé a podniky. Zvláště důležité je zpřístupnit platební služby spotřebitelům, ale také zajistit bezpečné, efektivní a levné poskytování těchto služeb. V rámci přezkumu by mělo být zakázáno ukládání spotřebitelských přírážek za využívání platebních metod po celé EU. Uživatelům přímého inkasa by se mělo přiznat nepodmíněné právo na vrácení peněžních prostředků za autorizované a neautorizované transakce. Spotřebitelé by měli požívat silné ochrany bez ohledu na použitou platební metodu vzhledem k existenci silných pravidel ochrany spotřebitele v některých členských státech. V tomto kontextu je třeba posoudit množství výhod pro všechny zúčastněné strany, ale také potřebu, aby měly malé a střední podniky, které nabízejí tyto platební metody svým zákazníkům, přijatelné náklady na tuto službu. EHSV je potěšen, že má Komise v úmyslu předložit legislativní návrh týkající se vícestranných mezibankovních poplatků za platby kartou.

4.7 Digitální jednotný trh

EHSV vítá záměr Evropské komise snížit náklady a zvýšit efektivnost při zavádění vysokorychlostní komunikační infrastruktury přijetím společných pravidel. EHSV podporuje návrh zlepšit vysokorychlostní širokopásmové připojení k internetu coby technický předpoklad pro rozšíření elektronického obchodování. Je nutné přijmout konzistentní model pro metodiky nákladů používané vnitrostátními regulačními orgány po celé EU, aby bylo možné zajistit, že náklady jsou spravedlivé a vypočítané podle stejných standardů. Řádně regulované telekomunikační trhy musí spotřebitelům zajistit možnost volby. Pokud nebude efektivně dosaženo spravedlivého přístupu nových operátorů k přístupovým sítím příští generace, dojde k deformaci či omezení kvality výběru maloobchodních služeb u spotřebitelů. Všichni konkurenti by měli mít přístup k infrastruktuře za stejných podmínek a přístup nových i zavedených subjektů k sítím by měl být zajištěn za rozumné ceny (tj. na základě nákladů).

4.8 Elektronická fakturace v zadávání veřejných zakázek

Podniky již dlouho volají po masovém využívání elektronické fakturace, i u přeshraničních činností. Proto silně podporujeme

návrh, aby se elektronická fakturace stala obecným pravidlem u veřejných zakázek. Ovšem i nabídky by se měly podávat elektronicky, neboť nedostatek elektronicky podaných nabídek je jedním z důvodů, proč se veřejných zakázek v jednom členském státě účastní jen velmi málo MSP z jiných členských států (viz rovněž pracovní program Komise na rok 2013).

4.9 Spotřebitelé

4.9.1 Na unijním trhu lze stále nalézt nebezpečné spotřebitelské výrobky, včetně těch s označením CE, které představují nikoli nezbytné riziko pro zdraví a bezpečnost. EHSV je proto potěšen, že Evropská komise předloží legislativní balíček v oblasti bezpečnosti výrobků, který se skládá z nástroje dohledu nad jednotným trhem s veškerými nepotravinářskými výrobky, z návrhu nové směrnice o obecné bezpečnosti výrobků a z víceletého plánu rámce dohledu nad trhem. Přezkum by měl dále objasnit způsob interakce jednotlivých unijních právních předpisů o bezpečnosti výrobků. Zejména je nutné posílit a vyjasnit odpovědnost výrobců. Musí být zajištěna stejná úroveň prosazování a také efektivnost činností dohledu nad trhem po celé EU.

4.9.2 Explicitně by se měly řešit výrobky lákové pro děti a měl by být zachován zákaz výrobků napodobujících potraviny. Politika EU musí být velkým krokem vpřed k bezpečnosti a zdraví. Pozornost by se měla věnovat nekalé konkurenci podniků EU, které musí dodržovat unijní pravidla. Přezkum směrnice o obecné bezpečnosti výrobků by měl účinně zabránit uvádění nebezpečných výrobků na trh, k čemuž je zapotřebí evropský systém dohledu nad trhem včetně účinných kontrol na vnějších hranicích EU.

4.10 Sociální soudržnost a sociální podnikání

4.10.1 Návrhy představené pod tímto nadpisem jsou předkládány poněkud strojeným způsobem. EHSV zdůrazňuje, že během této krize je třeba se zaměřit na další boj se sociálním vyloučením a chudobou. V tomto ohledu bylo ve strategii pro překonání krize coby klíčový faktor vyzdvíženo sociální podnikání. Absence vyhrazeného klíčového opatření na rozvoj a růst sociální ekonomiky a sociálních podniků je zklamáním. Navrhované klíčové opatření č. 12 neřeší nárůst sociálního vyloučení a chudoby v Evropě. EHSV by proto doporučoval jasné a vyhrazené klíčové opatření v oblasti sociálního podnikání na základě proaktivních doporučení EHSV, o nichž se Výbor domnívá, že budou lépe řešit potřebu další sociální soudržnosti⁽¹⁴⁾.

⁽¹³⁾ Stanovisko EHSV, Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 109, odst. 3.2.

⁽¹⁴⁾ Tuto oblast stejnou měrou vyzdvihovalo stanovisko EHSV: Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 165.

4.10.2 EHSV vítá návrh umožňující všem občanům EU přístup k základnímu platebnímu účtu, zajišťující transparentnost a srovnatelnost poplatků souvisejících s platebními účty a usnadňující změnu platebních účtů. EHSV doufá, že Komise tentokrát předloží závazný právní předpis, namísto doporučení z července loňského roku, které bylo velmi kritizováno pro svůj dobrovolný charakter. EHSV poznamenává, že transparentnost a srovnatelnost poplatků souvisejících s platebními účty a účtovaných spotřebitelům buď vykazuje závažné nedostatky, nebo celkově selhává. Navrhované předpisy EU by měly zajišťovat, aby měl každý spotřebitel právo přístupu k základnímu platebnímu účtu, a odstraňovat všechny překážky při změně platebních účtů.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

PŘÍLOHA

ke stanovisku Evropského hospodářského a sociálního výboru

Následující pozměňovací návrh byl v průběhu diskuse zamítnut, obdržel však alespoň jednu čtvrtinu odevzdaných hlasů (čl. 39 odst. 2 jednacího řádu):

Odstavec 3.2 (pozměňovací návrh 5)

„3.2 Stažení tzv. nařízení Monti II neřeší problémy, které přinesly rozsudky Evropského soudního dvora (ESD) ohledně vysílání pracovníků. Je třeba najít řešení současné situace, protože brání pracovníkům v tom, aby plně uplatňovali svá práva. Komise by měla zajistit, aby základní sociální práva nemohla být omezována hospodářskými svobodami. Komise by měla zvážit začlenění návrhu „protokolu o sociálním pokroku“ do evropských smluv. Tento protokol by měl vyjasnit vztah mezi základními sociálními právy a hospodářskými svobodami a potvrdit, že jednotný trh není cílem sám o sobě, ale byl vytvořen jako prostředek k dosažení sociálního pokroku pro všechny evropské občany (prakticky tak byl proveden čl. 3 odst. 3 konsolidovaného znění Smlouvy o Evropské unii). Taktéž by se mělo jasně stanovit, že hospodářské svobody a pravidla hospodářské soutěže nemohou mít přednost před základními sociálními právy a sociálním pokrokem a že je v žádném případě nelze vykládat tak, aby dávaly podnikům možnost vyhýbat se vnitrostátním sociálním a pracovním předpisům a postupům či je obcházet, nebo porušovat pravidla hospodářské soutěže v oblasti mezd a pracovních podmínek. Komise předložila dva legislativní návrhy, jejichž cílem je zlepšit a posílit provedení směrnice o vysílání pracovníků ve vnitrostátním právu, její uplatňování a praktické prosazování. Cílem prvního návrhu týkajícího se prosazování směrnice 96/71/ES je zvýšit ochranu pracovníků dočasně vyslaných do zahraničí zlepšením informací, správní spolupráce a kontrol, a stále se o něm diskutuje. Druhý návrh týkající se výkonu práva na kolektivní akce v rámci svobody usazování a volného pohybu služeb (Monti II) byl stažen.

Pokud jde o zásadu rovnocennosti základních sociálních práv a hospodářských svobod, je EHSV toho názoru, že takový přístup musí být zaručen hlavně primárním právem. Připomíná, že již ve třetím bodě odůvodnění a podrobně v článku 151 SFEU je obsažen cíl zlepšování životních a pracovních podmínek tak, aby bylo možno tyto podmínky vyrovnat a přitom udržet jejich zvýšenou úroveň. Důrazně vyzývá k začlenění protokolu o sociálním pokroku do Smluv, aby tak byla ukotvena zásada rovnocennosti mezi základními sociálními právy a hospodářskými svobodami a tím bylo jasně stanoveno, že ani hospodářské svobody ani pravidla hospodářské soutěže nesmí mít přednost před základními sociálními právy, a to v zájmu jasného vymezení dopadu cíle EU dosáhnout sociálního pokroku⁽¹⁾“.

Odůvodnění

Bude podáno ústně.

Výsledek hlasování o pozměňovacím návrhu:

Hlasů pro: 77

Hlasů proti: 114

Hlasování se zdrželo: 11

(1) Úř. věst. C 376, 22.12.2011, s. 74.

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Posílení partnerství Evropského výzkumného prostoru pro excelenci a růst

COM(2012) 392 final

(2013/C 76/06)

Zpravodajka: **paní RONDINELLI**

Dne 17. července 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Posílení partnerství Evropského výzkumného prostoru pro excelenci a růst

COM(2012) 392 final.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. ledna 2013.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 120 hlasy pro, 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) pokládá uskutečnění Evropského výzkumného prostoru (EVP) za prioritní cíl, který podpoří růst a hospodářský, sociální a kulturní rozvoj EU a také vědeckou excelenci a soudržnost mezi členskými státy, regiony a společnostmi. Politika financování popsaná v programu Horizont 2020 by měla být důležitým prvkem pro dosažení tohoto cíle.

1.2 EHSV vylíčil svou představu o EVP v řadě stanovisek ⁽¹⁾ a inicioval již rozsáhlejší diskusi a výměnu názorů na toto téma s Komisí, Evropským parlamentem a Radou, a proto vítá sdělení Komise.

1.3 EHSV souhlasí s Komisí, která za jeden z prioritních cílů EVP označuje růst. Za současné hluboké hospodářské a sociální krize to má pro evropskou organizovanou občanskou společnost mimořádný význam.

1.4 EHSV je toho názoru, že volný pohyb výzkumných pracovníků, vědeckých poznatků a technologií se musí stát „pátou svobodou“ vnitřního trhu.

1.5 EHSV se domnívá, že vytváření jednotného výzkumného prostoru je proces, který se neustále vyvíjí, a že termín pro jeho uskutečnění do roku 2014 je příliš ambiciózní, mimo jiné vzhledem k tomu, že mnohé evropské země v současnosti

zavádějí úsporná opatření omezující vnitrostátní investice do výzkumu a inovací.

1.6 EHSV vítá návrh uskutečnit EVP prostřednictvím posíleného partnerství, které bude založeno spíše na osvědčených postupech než na právních předpisech. Je však znepokojen tím, že memoranda o porozumění podepsaná s příslušnými organizacemi mají dobrovolný a neformální charakter a nejsou právně závazná.

1.7 Podle EHSV je zapotřebí pevné politické vůle, která může podpořit účinné a konkurenceschopné vnitrostátní výzkumné systémy. Tyto systémy budou moci lépe fungovat díky vzájemnému hodnocení (*peer review*), jež bude muset vycházet z posouzení kvality výzkumného týmu, souvisejících struktur a dosažených výsledků.

1.8 EHSV má za to, že výzkum financovaný z veřejných prostředků se musí přednostně zaměřit na obory, které mají mimořádný význam pro blaho evropských občanů, a že je nutné financovat z veřejných prostředků i nadále projekty prováděné v rámci intenzivní vzájemné evropské spolupráce.

1.9 EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby přijaly veškerá potřebná opatření k odstranění překážek, jež stojí v cestě uskutečnění EVP a souvisejí s absencí evropského trhu práce pro výzkumné pracovníky, s jejich pracovními podmínkami, mobilitou a systémem sociálního zabezpečení.

1.10 EHSV připomíná, že je naléhavě nutné zlepšit situaci v oblasti důchodů a penzijních fondů pro výzkumné pracovníky, kteří se účastní nadnárodních projektů, a zřídit evropský fond pro doplňkové důchody, který by pokrýval či kompenzoval ztráty způsobené přechodem do jiné země a do jiného systému sociálního zabezpečení.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 95, 23.4.2003, s. 48 [pozn. překl.: není k dispozici v češtině]; Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 8; Úř. věst. C 306, 16.12.2009, s. 13; Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 39; Úř. věst. C 318, 29.10.2011, s. 121; Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 111; Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 72; Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 60; Úř. věst. C 44, 15.2.2013; stanovisko EHSV *Klíčové technologie*; stanovisko EHSV *Mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací* a stanovisko EHSV *Přístup k vědeckým informacím – veřejné investice* (Viz strana 43, 48 v tomto čísle Úředního věstníku)

1.11 EHSV upozorňuje na to, že nové iniciativy, které navrhuje Komise, by neměly ohrozit či zmařit všechny snahy o snížení administrativního zatížení výzkumných pracovníků v rámci EVP.

1.12 EHSV Komisi a členským státům znovu zdůrazňuje, že musí být podniknuty veškeré kroky pro skutečné odstranění diskriminace, nerovnosti a rozdílů mezi ženami a muži, jež dodnes přetrvávají v akademickém světě a v oblasti vědy a výzkumu. Vítá obzvláště rozhodnutí zajistit alespoň 40 % zastoupení žen ve všech výborech, jež jsou zapojeny do přijímání pracovníků, formulace či přezkumu kritérií pro posuzování projektů a do stanovování strategií zaměstnanosti v akademických, výzkumných a vědeckých střediscích.

1.13 EHSV je potěšen návrhem Komise vypracovat plán pro rozvoj elektronické infrastruktury na podporu e-Science. Odkazuje na své stanovisko⁽²⁾ ke sdělení Komise⁽³⁾ o přístupu k výsledkům výzkumu a vědeckým poznatkům a jejich uchování a šíření.

1.14 EHSV podporuje výzvu evropských výzkumných a vědeckých pracovníků⁽⁴⁾ adresovanou hlavám států, předsedům vlád a předsedům institucí EU, podle níž si Evropa nemůže dovolit ztratit své nejnadanější lidi, výzkumné pracovníky a přednášející, obzvláště ty mladé. Dále se domnívá, že evropské prostředky mají zásadní význam pro zvýšení účinnosti a efektivity vnitrostátních prostředků a pro zlepšení konkurenceschopnosti na celoevropské a mezinárodní úrovni, a proto žádá, aby v budoucím evropském rozpočtu na období 2014–2020 nedošlo ke snížení příslušné výdajové položky.

1.15 EHSV se domnívá, že do avizovaného sledování činností v prioritních oblastech, do fóra pro šíření a předávání výsledků vědeckých a výzkumných projektů a konečného hodnocení výsledků sdělení by měla být plně a účinně zapojena občanská společnost zainteresovaná v EVP.

1.16 Ze všech výše uvedených důvodů EHSV navrhuje, aby byla v jeho rámci vytvořena zvláštní skupina, která by v jednotlivých budoucích fázích hodnocení, sledování a přijímání rozhodnutí týkajících se realizace EVP fungovala jako kontaktní místo pro evropské instituce.

2. Úvod

2.1 EHSV vylíčil v řadě stanovisek svou představu o EVP, která je stále aktuální a relevantní. Vítá předmětné sdělení, jehož cílem je zavést posílené partnerství, což dokládá, jak je naléhavé, aby EU a členské státy dodržely a rozšířily přijaté

závazky. Členské státy nepostupují stejným tempem a v některých případech je pokrok i nadále pozvolný. Inovativní aspekt sdělení spočívá ve skutečnosti, že se spolupráce mezi Komisí a členskými státy rozšiřuje o organizace zapojené do EVP⁽⁵⁾. EHSV se domnívá, že je nezbytná **širší a efektivnější posílená spolupráce**.

2.2 EHSV sdílí názor Komise, že uskutečnění EVP musí podpořit hospodářský růst, vědeckou excelenci a soudržnost mezi regiony, zeměmi a společnostmi. Zároveň musí zohlednit a rozvinout potřebnou interakci mezi vědou a trhem, mezi inovacemi a podniky a mezi novými formami organizace práce a stále propojenějším světem výzkumu.

2.3 EHSV se domnívá, že v současných podmínkách celosvětové krize jsou nezbytná přesnější a různější opatření, ať již v zájmu odstranění negativních dopadů nejednotnosti členských států při přípravě a provádění výzkumných politik, tak i v zájmu optimalizace činností, které obvykle zvyšují účinnost těchto politik. Opatření musejí být rovněž zaměřena na posílení zdravé a spravedlivé hospodářské soutěže a přeshraniční součinnosti vnitrostátních výzkumných systémů a na podporu kariéřního postupu výzkumných pracovníků a mobility a volného pohybu poznatků⁽⁶⁾.

2.4 Z veřejné konzultace, jež byla uspořádána při přípravě tohoto sdělení, vyplynulo následující:

— Pro **výzkumné pracovníky** je největším problémem nízká atraktivita jejich povolání, omezená mobilita a nedostatek příležitostí k výměně nápadů.

— **Organizace financující anebo provádějící výzkum** se domnívají, že je třeba vynakládat větší, cílenější a koordinovanější úsilí o dosažení špičkové úrovně, aby bylo možné čelit současným velkým výzvám v Evropě i ve světě. Nezbytná je přeshraniční a celoevropská spolupráce a odpovídající infrastruktury pro přístup k databázím, výsledkům a publikacím. Občanská společnost zabývající se výzkumem musí být více zapojena do rozhodovacího procesu v rámci EVP.

— **Soukromý sektor** je obecně znepokojen nedostatkem vysoce kvalifikovaných a dobře připravených výzkumných pracovníků. Také průmysl důrazně požaduje větší spolupráci mezi vyučujícími a vědeckými pracovníky na jedné straně a podnikateli na straně druhé. Podniky se domnívají, že akademický svět, soukromý sektor a podnikatelský sektor dostatečně vzájemně nespolupracují.

⁽²⁾ Stanovisko EHSV *Přístup k vědeckým informacím – veřejné investice*.

⁽³⁾ COM(2012) 401 final.

⁽⁴⁾ Otevřený dopis 42 nositelů Nobelovy ceny a 5 držitelů Fieldsovy medaile ze dne 23. října 2012 (<http://erc.europa.eu/>).

⁽⁵⁾ 17. července 2012 podepsala Komise memoranda o porozumění s organizacemi European Association of research and technology organisations (EARTO), Nordforsk, League of European Research Universities (LERU), European University Association (EUA) a Science Europe.

⁽⁶⁾ COM(2010) 546 final.

— **Členské státy a partnerské země** jsou zajedno v tom, že jsou nezbytná konkrétnější opatření zaměřená na dokončení EVP, a upřednostňují metodu založenou na osvědčených postupech před případným legislativním přístupem.

3. Posílení vnitrostátních výzkumných systémů pro zvýšení jejich účinnosti, otevřenosti a konkurenceschopnosti

3.1 EHSV schvaluje návrh Komise posílit vnitrostátní výzkumné systémy na základě osvědčených postupů a souhlasí s tím, aby byly finanční prostředky přidělovány prostřednictvím veřejných a otevřených výzev k předkládání návrhů, které budou hodnotit panely složené z odborníků (**vzájemné hodnocení, peer review** ⁽⁷⁾) z daného členského státu, z ostatních členských států a ze třetích zemí. Podkladem pro rozhodování o veřejném financování institucí musí být **posuzování kvality** výzkumných týmů, zúčastněných institucí a dosažených výsledků. Výzkumní pracovníci, týmy, projekty a programy zatím ještě často nejsou hodnoceni podle srovnatelných standardů, i když se jedná o projekty a výzkum realizované a financované podobným způsobem. EHSV to považuje za nepříjemnou ztrátu hodnoty v okamžiku, kdy mnohé členské státy výrazně snižují rozpočtové přídele na výzkum.

3.2 EHSV je si vědom toho, že evropský výzkum patří k nejlepším na světě. Díky výzkumu prováděnému na vysokých školách a ve vědeckých institucích stanuly evropské podniky na špici technologického vývoje a zaujaly přední postavení. Z tohoto důvodu je EHSV znepokojen závěrem, k němuž Komise dospěla v posouzení dopadu, totiž že se stále jasněji projevují rozdíly mezi Evropou, USA, Japonskem a dalšími vyspělými ekonomikami ⁽⁸⁾. To nasvědčuje tomu, že Evropa ztrácí svou pozici v oblasti vytváření znalostí a že nejinovativnější země na světě jsou v některých ukazatelích před EU-27. EHSV se domnívá, že vzhledem k celosvětové krizi a z toho plynoucím změnám v poměru sil musí EVP upevnit vedoucí postavení evropské vědy, jejíž kvalita a špičková úroveň musí posloužit jako konkurenční výhoda v souboji s ostatními aktéry na mezinárodním poli.

3.3 EU v roce 2002 rozhodla, že všechny členské státy musejí zvýšit své investice do výzkumu a vývoje na 3 % HDP EU ⁽⁹⁾. Opakované neúspěchy při plnění tohoto cíle a jeho odsunutí na rok 2020 přivádějí EHSV k otázce, zda bude vůbec někdy uskutečněn. EHSV souhlasí s tím, že jednou z priorit

⁽⁷⁾ Základní zásady stanovené v „dobrovolných pokynech pro rámcové podmínky společného plánování ve výzkumu“, Výbor pro EVP (ERAC) – Skupina na vysoké úrovni pro společné plánování (GPC), 2010.

⁽⁸⁾ Ze srovnávacího přehledu výzkumu a inovací Unie za rok 2011 vyplývá, že USA, Japonsko a Jižní Korea mají lepší výsledky než EU-27. Rozvíjející se ekonomiky, jako je Brazílie, Čína a Indie, zaujímají stále větší prostor a jejich význam v oblasti výzkumu a vývoje roste.

⁽⁹⁾ V roce 2008 činily tyto investice 1,92 % HDP EU, zatímco v USA dosahovaly 2,79 % (Eurostat, 2008).

EVP musí být růst, obzvláště za současné hluboké hospodářské a sociální krize, a je hluboce znepokojen výrazným seškrtáním prostředků na výzkum v důsledku úsporných opatření.

3.4 Jedním z pilířů Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání, který úzce souvisí s realizací EVP, je podporovat mobilitu pro faktické zkvalitnění přípravy studentů, učitelů a výzkumných pracovníků. Tyto škrtky řadě výzkumných pracovníků ztěžují plné zapojení do EVP a využívání jeho výhod. EHSV vyjadřuje své obavy v souvislosti s těmito rozhodnutími ⁽¹⁰⁾.

3.5 EHSV opakuje své přesvědčení, že pro zajištění účinnosti a konkurenceschopnosti vnitrostátních výzkumných systémů je zapotřebí pevné politické vůle, a vyzývá EU a členské státy, aby při plnění přijatých závazků postupovaly rozhodněji a rychleji.

3.6 Zdá se, že výzkum financovaný z veřejných prostředků se v posledních letech odklání od oborů, které jsou strategické pro blaho evropských občanů a jež by naopak měly pro EVP být inovativními oblastmi výzkumu, zejména v rámci vzájemné evropské spolupráce.

3.7 EHSV rovněž připomíná, že při optimalizaci či novém koncipování finanční podpory vnitrostátních výzkumných systémů je třeba se vyhnout falešné dichotomii mezi aplikovanými a základními vědami, jíž některé členské státy zjevně podléhají ve snaze snížit své rozpočty. Jedná se o závažnou překážku v přístupu ke zdrojům a finančním prostředkům.

4. Nadnárodní spolupráce

4.1 Celoevropská spolupráce v oblasti výzkumu se v EU soustředila na některé hlavní iniciativy ⁽¹¹⁾. Na společné programy členských států, včetně programů podporovaných či spolufinancovaných Komisí, však jde pouze 0,8 % státních rozpočtových výdajů a dotací na výzkum a vývoj (GBA-ORD) ⁽¹²⁾. Přitom je prokázáno, že díky nadnárodní spolupráci lze zvýšit úroveň výzkumných a vývojových činností, proniknout do nových odvětví a získat veřejné a soukromé prostředky na společné projekty. **To potvrzuje nezbytnost vytvoření husté struktury znalostních sítí v celé Evropě.**

⁽¹⁰⁾ Mluvčí evropského komisaře pro rozpočet pan Patrizio Fiorilli v říjnu 2012 prohlásil, že se sníží příspěvky z rozpočtu EU a z rozpočtů členských států na stipendia programu Erasmus.

⁽¹¹⁾ Např. rámcové programy, Evropská kosmická agentura, Evropská laboratoř pro molekulární biologii, Evropská organizace pro jaderný výzkum.

⁽¹²⁾ GBAORD je kritérium, jímž se měří rozpočtové přídele, veřejné investice a podpůrné prostředky, které vlády jednotlivých zemí vynakládají na výzkum a vývoj.

4.2 Zavedení nových programů pro financování výzkumu – např. **grant Evropské rady pro výzkum (ERV) na součinnost**, který je udělován od roku 2012 a je určen na podporu malých přeshraničních skupin výzkumných pracovníků (zpravidla z různých oborů) – může pomoci ukázat přidanou hodnotu a doplňkovost společné práce, pokud budou tyto skupiny řízeny kreativním způsobem a budou používat nové metody sdílení doplňujících se znalostí, kapacit a zdrojů.

4.3 Mimoto ještě pořád existují překážky a bariéry, které brání přístupu zahraničních badatelů k vnitrostátním výzkumným střediskům evropského zájmu a znemožňují také přístup k celoevropským výzkumným infrastrukturám vědeckým pracovníkům působícím v členských státech, které se jich neúčastní. V obou případech se o přístupu rozhoduje na základě vnitrostátních preferencí. EHSV má za to, že tyto obtíže brání dokončení EVP.

4.4 EHSV se domnívá, že avizované sledování činností, které by pomohlo určit silné a slabé stránky a nedostatky nadnárodní vědecké spolupráce, by se mělo nejen opírat o informace poskytnuté členskými státy, ale mělo by také zaručit skutečnou a efektivní účast občanské společnosti zapojené do EVP či se o něj zajímající.

5. Otevřený trh práce pro výzkumné pracovníky

5.1 Přijímání pracovníků

Navzdory vynaloženému úsilí přetrvávají překážky, které brání otevřenému a transparentnímu přijímání pracovníků založenému především na zásluhách. Výběrová kritéria nejsou vždy náležitě zveřejňována a nejsou známa ani pravidla pro jmenování členů hodnotících panelů, která se v jednotlivých členských státech často liší (např. portál Euraxess). Komise upozorňuje na to, že určité množství pracovních míst ve výzkumu nebylo obsazeno na základě zásluh, třebaže přesný počet není znám⁽¹³⁾. Doporučení týkající se Evropské charty pro výzkumné pracovníky, Kodexu chování pro přijímání výzkumných pracovníků a Evropského partnerství pro výzkumné pracovníky⁽¹⁴⁾ měla několik příznivých dopadů na vnitrostátní a institucionální úrovni. Zavádění zásad charty a kodexu však probíhá příliš pomalu. EHSV se obává, že absence integrovanějšího trhu práce pro výzkumné pracovníky, který by poskytoval větší záruky, může být pro dokončení EVP do roku 2014 obtížně překonatelnou překážkou.

⁽¹³⁾ Každoročně je k dispozici zhruba 40 000 volných míst pro výzkumné pracovníky, z toho 9 600 jako vedoucí vysokoškolské katedry (Technopolis, 2010).

⁽¹⁴⁾ Na podporu konkrétního provádění charty a kodexu zavedla Komise v roce 2008 strategii lidských zdrojů zahrnující chartu a kodex pro výzkumné pracovníky a v roce 2009 zřídila strategickou institucionální skupinu pro lidské zdroje, která má sloužit jako platforma pro výměnu osvědčených postupů mezi zainteresovanými subjekty v celé Evropě.

5.2 Pracovní podmínky

Podmínky pro práci výzkumných pracovníků se v jednotlivých členských státech podstatně liší. V některých případech nejsou dostatečně atraktivní na to, aby přitáhly mladé lidi, zabránily odchodu zkušených odborníků či přivábily zahraniční badatele. V kritériích pro povyšování, vyhlídkách na kariérní postup a systémech odměňování panují mezi jednotlivými zeměmi ještě pořád příliš velké rozdíly. Ne vždy uznávají instituce mobilitu jako ukazatel akademických výsledků. Země, jež byly nejvíce zasaženy krizí, již nyní zaznamenávají výrazný nárůst počtu mladých i zkušených výzkumných pracovníků, kteří hledají alternativy, a to i mimo Evropu. Komise nemůže před touto ztrátou lidských zdrojů v oblasti vědy a výzkumu přivírat oči a EHSV ji vyzývá, aby ve spolupráci s členskými státy neprodleně přijala konkrétní opatření pro zastavení tohoto odlivu.

5.3 Mobilita

Podmínky pro přenositelnost grantů a finančních příspěvků a přístup k nim rovněž ztěžují mobilitu výzkumných pracovníků, kteří si nemohou pokaždé ponechat své vnitrostátní granty (je tomu tak ve 13 členských státech), a ne vždy mohou výzkumné týmy do svých vnitrostátních výzkumných projektů zapojit zahraniční partnery, neboť v některých zemích (11 členských států) mohou být příjemci pouze instituce dané země. Ve 4 členských státech nemohou být stipendia udělována cizím státním příslušníkům.

5.4 Sociální zabezpečení

EHSV opakuje své doporučení, které uvedl ve stanovisku k programu Horizont 2020⁽¹⁵⁾, totiž že je naléhavě nutné zlepšit situaci v oblasti důchodů a penzijních fondů pro výzkumné pracovníky, kteří se účastní nadnárodních projektů, a že by bylo vhodné zřídit evropský fond pro doplňkové důchody, který by pokrýval či kompenzoval ztráty způsobené přechodem do jiné země a do jiného systému sociálního zabezpečení. Systémy sociální ochrany často vycházejí z toho, že výzkumní pracovníci po celou dobu své kariéry pracují pro stejného zaměstnavatele, a zpravidla neberou v potaz roky strávené výzkumem v jiné zemi nebo je prostě nezapočítávají. Doposud vynaložené úsilí zjevně nepostačuje a neumožnilo překonat tuto překážku, která poškozuje obzvláště mladé badatele.

6. Plné nastolení rovnosti žen a mužů a zohlednění této zásady ve výzkumných projektech

6.1 V uplynulých letech došlo prakticky ve všech oborech k výraznému nárůstu počtu výzkumných pracovníků. Aktivní výzkumné pracovníce jsou však ještě stále málo zastoupeny na vyšších akademických pozicích a na vedoucích místech ve špičkovém výzkumu ve vědeckých institucích a na vysokých

⁽¹⁵⁾ Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 111.

školách⁽¹⁶⁾. Přitom je dostatečně prokázáno, že smíšené výzkumné týmy dosahují lepších výsledků a mohou čerpat z rozsáhlejších zkušeností, výměny poznatků, různých úhlů pohledu a vyšší sociální inteligence. Akademická dráha žen se nadále vyznačuje značnou vertikální segregací a tzv. „skleněný strop“ a segregace na trhu práce jsou ještě pořád realitou⁽¹⁷⁾.

6.2 Stejně jako u jiných hospodářských odvětví přetrvávají i v akademickém světě a ve výzkumných střediscích **rozdíly v platech žen a mužů**. Mohou za to mimo jiné systémy popisování rádooby neutrálních pracovních pozic, jež ale neberou v potaz rozdíly mezi ženami a muži, nerovné rozdělení rodinných povinností a nemizící přímá i nepřímá diskriminace⁽¹⁸⁾. To znamená, že vědecký potenciál žen není náležitě oceňován a plně využíván, že ženy nejsou dostatečně zastoupeny a že při rozhodování v oblasti výzkumu a inovací chybí vyváženost mezi ženami a muži.

6.3 Ne všechny členské státy zavedly vnitrostátní politiky na podporu **zohledňování zásady rovnosti žen a mužů v oblasti výzkumu**, což podtrývá kvalitu a význam výzkumu. Vyváženější zastoupení žen by přispělo k větší rozmanitosti dostupných talentů, pracovní síly a rozhodovacího procesu a zvýšilo by kvalitu výzkumu. Zamezilo by se tak vysokým finančním nákladům a dokonce i chybám vyplývajícím z absence genderového hlediska ve výzkumu. Nebude-li ve výzkumu ve větší míře přihlíženo k zásadě rovnosti žen a mužů, bude to mít negativní dopad na cíle EVP týkající se úrovně excelence. Větší zapojení žen přispěje k socioekonomickému růstu v Evropě a k lepší kvalitě, úrovni, a výsledkům výzkumu.

6.4 EHSV vyzývá Komisi a členské státy, aby znásobily své úsilí a podnikly účinnější kroky pro skutečné odstranění stávajících rozdílů mezi ženami a muži v akademickém světě a v oblasti výzkumu a vědy. Zejména je třeba splnit slib, že bude zajištěno alespoň 40 % zastoupení žen ve všech výborech, jež jsou zapojeny do přijímání pracovníků, formulace či přezkumu

⁽¹⁶⁾ Ženy sice tvoří 45 % absolventů doktorandského studia, představují však jen 30 % aktivních výzkumných pracovníků a zauímají pouze 19 % vyšších akademických pozic. V průměru stojí ženy v čele pouhých 13 % špičkových vědeckých a výzkumných institucí a 9 % vysokých škol. *She Figures*, předběžné údaje za rok 2012, *Gender in Research and Innovation: statistics and indicators*, Helsinská skupina pro ženy ve vědě – Evropská komise (<http://ec.europa.eu>).

⁽¹⁷⁾ Mezi vysokoškolskými studenty (55 %) a jejich absolventy (59 %) je větší podíl žen, na vyšších pozicích však převažují muži. Ženy tvoří jen 44 % akademických pracovníků nižšího stupně, 36 % externích a 18 % interních vysokoškolských vyučujících.

⁽¹⁸⁾ V usnesení Evropského parlamentu z března 2012 se zdůrazňuje, že mzdové rozdíly mezi ženami a muži zůstávají neúprosně velké. Ženy v EU vydělávají v průměru o 17,5 % méně než muži, ačkoliv tvoří 60 % čerstvých absolventů vysokých škol.

kritérií pro posuzování projektů a stanovování strategie zaměstnanosti v akademických, vědeckých a výzkumných střediscích. EHSV oceňuje rovněž další opatření, jímž je vypracování, provádění a hodnocení akčních plánů pro zajištění rovnosti žen a mužů na vysokých školách a ve výzkumných střediscích, pokud se ovšem ženy budou aktivně a plně účastnit celého procesu.

6.5 EHSV kromě toho Komisi vybízí, aby zajistila zapojení organizované občanské společnosti do přípravy doporučení, které bude obsahovat pokyny pro uskutečnění institucionálních změn zaměřených na prosazení skutečné rovnosti mezi ženami a muži na vysokých školách a ve výzkumných střediscích.

7. Optimální pohyb vědeckých poznatků, přístup k nim a jejich předávání, mimo jiné i prostřednictvím digitálních nástrojů

7.1 V dubnu 2008 Komise zveřejnila doporučení⁽¹⁹⁾ o řízení duševního vlastnictví při předávání znalostí, jehož součástí byl kodex správné praxe pro univerzity a jiné veřejné výzkumné organizace⁽²⁰⁾. Tento kodex však není postačující pro dosažení cílů tohoto doporučení.

7.2 Přístup k vědeckým informacím je důležitým předpokladem pro úspěšný výzkum a podporu inovací, a tím i pro konkurenceschopnost Evropy. Patří sem předávání znalostí mezi výzkumnými pracovníky navzájem, mezi partnerstvími v oblasti výzkumu – především mezi výzkumnými organizacemi a podniky – a mezi výzkumnými pracovníky a občany, včetně otevřeného přístupu k publikacím. EHSV vítá příslušné sdělení Komise⁽²¹⁾ a odkazuje na své konkrétní stanovisko k dané věci⁽²²⁾.

7.3 EHSV vítá rovněž záměr vypracovat plán pro rozvoj elektronické infrastruktury na podporu e-Science prostřednictvím přístupu k výzkumným nástrojům a zdrojům.

⁽¹⁹⁾ C(2008)1329.

⁽²⁰⁾ Tento dokument měl členskými státy a dalším zainteresovaným subjektům poskytnout soubor postupů a opatření na podporu předávání znalostí, které ještě stále neprobíhá v dostatečné míře. V Evropě je ostatně mnohem menší počet pracovníků (např. na vysokoškolských pracovištích, jež se zabývají šířením a předáváním znalostí) se zkušenostmi z průmyslu než v jiných částech světa a pouze 5–6 % výzkumných pracovníků v EU přešlo z veřejného sektoru do soukromého a naopak.

⁽²¹⁾ COM(2012) 401 final.

⁽²²⁾ Stanovisko EHSV *Přístup k vědeckým informacím – veřejné investice*.

7.4 EHSV vyzývá Komisi, aby prosazovala a plně využívala účast organizací evropské občanské společnosti v oblasti výzkumu a vědy v pravidelných výměnách, k nimž má docházet v rámci fóra členských států, které má sloužit jako kontaktní místo pro šíření a předávání výsledků vědeckých programů a projektů.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru – Bezpečnostní politika v průmyslu – Akční plán pro inovativní a konkurenceschopný bezpečnostní průmysl

COM(2012) 417 final

(2013/C 76/07)

Zpravodaj: **pan PEZZINI**

Dne 26. července 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě a Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru

Bezpečnostní politika v průmyslu

Akční plán pro inovativní a konkurenceschopný bezpečnostní průmysl

COM(2012) 417 final.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. ledna 2013.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 128 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Evropský hospodářský a sociální výbor (EHSV) se domnívá, že integrovaná evropská politika v oblasti bezpečnostního průmyslu, založená na koordinovaném přístupu k výzvám tohoto odvětví, na společné strategii a na sdílené vizi konkurenceschopného rozvoje, má pro jednotný evropský trh zásadní význam.

1.2 K zaručení podmínek konkurenceschopného oživení bezpečnostního průmyslu (chápaného jako tradiční bezpečnostní průmysl, na bezpečnost orientovaný obranný průmysl a také nově přichozí subjekty, tj. hlavně společnosti, které rozšiřují své stávající civilní technologie na bezpečnostní aplikace, a poskytovatelé bezpečnostních služeb), jež je zdrojem velkého a slibného počtu pracovních míst a uživatelů, považuje EHSV za nezbytné rozvíjet:

— **vnitřní rozměr plné interoperability jednotného trhu:** prostřednictvím regulačního, technického, právního a procesního rámce podporovat odpovídající výši vyčleněných zdrojů, jednotnou strategii rozvoje a značné investice do výzkumu a vývoje;

— prioritní opatření pro typy produktů a služeb v závislosti na schopnosti reagovat na harmonizovaná pravidla a postupy;

— **rozměr spolehlivého přístupu na mezinárodní trhy,** s lepší mezinárodní ochranou práv duševního vlastnictví, liberalizací trhů komerčních i trhů veřejných zakázek a s integrovanou strategií průmyslové politiky;

— rovnoprávný přístup všech evropských výrobců k využití námořních cest pro export jejich výrobků na mezinárodní trhy;

— **integrovaná a společná opatření v různých sektorech bezpečnosti a civilní ochrany;**

— **sociální a etický rozměr bezpečnostních technologických aplikací** již ve fázi jejich koncipování, s cílem zaručit jejich **společenskou přijatelnost**, při plné ochraně soukromí občanů;

— **aspekty vzdělávání a odbornosti lidských zdrojů,** jež se zabývají koncipováním, instalací, údržbou a aplikovaným fungováním bezpečnostních technologií, přičemž prioritou musí být respektování důstojnosti a práv člověka a právo na ochranu jeho důstojnosti.

1.3 EHSV podporuje iniciativy stanovené v akčním plánu, nicméně v rámci intenzivnější spolupráce a koordinace zaměřeném i na jednotlivé typy produktů, a to na základě příslušných podrobných statistik poskytujících obraz i o výrobě, zaměstnancích a rozměrech podniků z oblasti bezpečnosti.

1.4 EHSV doporučuje koordinaci a konvergenci systémů správy informací a záruku interoperability.

1.5 EHSV důsledně podporuje rozšíření možností správy a předjímání nových konkurenceschopných scénářů a perspektiv přístupu k finančním zdrojům institucí, a to i na základě provádění sdíleného prognózování na evropské úrovni.

1.6 Provázání **sociálního a etického rozměru** musí být transparentní a zaručené ve všech fázích – od koncipování až po normalizaci a technologické aplikace přímo v místě. Součástí nových technologií a právních předpisů musí být již od počátku ochrana základních práv občanů, v prvé řadě práv týkajících se soukromí a ochrany osobních údajů.

1.7 Je nezbytné vyvíjet úsilí na úrovni EU a koordinovat opatření jednotlivých států s cílem zajistit odbornou přípravu lidských zdrojů a jejich zařazení tak, aby bylo možné poskytovat kvalitní profesionální služby v rámci režimu plné interoperability a brát při tom ohled na jednotlivce a na pokrok při využívání vyspělých technologií.

2. Úvod

2.1 Bezpečnostní průmysl je strategickým sektorem s navzájem úzce provázanými civilními a vojenskými aplikacemi a je ideálním pojítkem mezi vědeckým výzkumem, technologickými inovacemi a vyspělými aplikacemi.

2.2 Tento průmysl je ze své povahy založen na technologiích a je neustále živěn dalšími novými nové technologiemi. Produkty a služby tohoto odvětví jsou různé, vyznačují se vysokou mírou zastarávání a vyžadují značnou vědeckotechnickou výkonnost.

2.3 Objem trhu bezpečnostního průmyslu EU se odhaduje na 36,5 mld. eur, v EU v něm pracuje přibližně 180 000 pracovníků. V celosvětovém měřítku se toto odvětví během uplynulých deseti let posunulo od 10 mld. eur ke 100 mld. eur v roce 2011. Zahrnuje tyto sektory: bezpečnost letectví, bezpečnost námořní dopravy a dopravy obecně, bezpečnost hranic, ochrana kritické infrastruktury, protiteroristické zpravodajství (včetně kybernetické bezpečnosti a bezpečnosti komunikací), ochrana fyzické bezpečnosti, krizové řízení, ochranné oděvy.

2.4 K těmto sektorům patří i bezpečnost vesmírného průmyslu a jeho četné aplikace.

2.5 V Evropě je trh bezpečnostních produktů pro vesmírný průmysl tvořen velkými nadnárodními skupinami, které jsou činné na evropské úrovni, a pokud jde o civilní a obchodní oblast, tak i v jednotlivých členských státech, přičemž 40 % poptávky připadá na komerční oblast a 60 % na instituce.

2.6 Přestože trh neustále roste a zpomalení ekonomiky způsobené mezinárodní krizí na něj nemělo vliv, čelí bezpečnostní průmysl EU velmi roztržitějšímu vnitřnímu trhu s průmyslovou základnou oslabenou existencí právních rámců

a technických norem, které se v jednotlivých členských státech značně liší, zatímco výzkum a veřejné zakázky jsou i přes opatření, která EU v této oblasti činí např. v rámci sedmého rámcového programu, zatím z větší části ponechány na členských státech.

2.7 EU je povinna zaručit bezpečnost svých občanů, podniků a společnosti jako celku v mnoha oblastech, od ochrany obyvatelstva proti přírodním katastrofám po ochranu potravinového řetězce, od prevence terorismu a boje proti němu po ochranu proti rizikovitosti chemických, biologických, radiologických, jaderných a výbušných materiálů.

2.8 Bezpečnostní průmysl má klíčový význam pro budoucnost a je velmi dobrým vyjádřením výzev a příležitostí, před nimiž Evropa stojí. Mnoho evropských podniků patří díky úrovni technického rozvoje mezi světovou špičku v četných segmentech odvětví bezpečnosti, ale hrozí jim, že ztratí podíl na trhu ve prospěch svých hlavních obchodních partnerů.

2.8.1 Jsou zapotřebí odpovídající podrobné statistické podklady poskytující pravdivý obraz i o výrobě, zaměstnancích a rozměrech podniků z oblasti bezpečnosti.

2.9 Pro řízení podniků v oblasti bezpečnosti je typický vysoký stupeň komplexnosti zapříčiněný řadou faktorů:

- homogenost, transparentnost a přístupnost trhů,
- strategie a vize, přístup k finančním zdrojům,
- právní rámce, technické normy, harmonizované postupy a ochrana v oblasti práv duševního vlastnictví,
- technologická a operační výkonnost,
- možnost řídit a předjímat nové scénáře hospodářské soutěže.

2.10 K zaručení podmínek pro obnovu konkurenceschopnosti evropského bezpečnostního průmyslu považuje EHSV za nezbytné, aby evropský vnitřní trh zajišťoval:

- vnitřní rozměr plné interoperability jednotného trhu omezením roztržitosti domácích trhů a investic do výzkumu a vývoje,

- vnější rozměr přístupu na mezinárodní trhy napravením nedostatečné mezinárodní ochrany práv duševního vlastnictví a odstraněním omezení v přístupu na komerční trhy i trhy veřejných zakázek a prováděním důraznější „integrované strategie pro vnější rozměr průmyslové politiky, jež by Unii zajistila vedoucí úlohu v obchodním systému a jednotné směřování ve vícestranných a dvoustranných obchodních dohodách“ i v této oblasti ⁽¹⁾,
- rovná práva evropských výrobců při vývozu vojenského materiálu do třetích zemí. Na vnitřním trhu by nemělo docházet k diskriminaci výrobců z členských států, které nemají přímý přístup k moři, v podobě požadavků na získání tzv. tranzitní licence pro přepravu jejich výrobků do námořního přístavu druhé členské země,
- sociální a etický rozměr bezpečnostních technologických aplikací již ve fázi jejich koncipování, s cílem zaručit jejich **společenskou přijatelnost**, při plné ochraně soukromí občanů a jejich základních práv a ochraně důvěrných údajů,
- takový charakter výroby a služeb, který nebude zasahovat do soukromého života občanů, ale umožní úspěšný průběh jak z hlediska rozvoje lidských zdrojů, tak mezinárodních souvislostí, a bude stimulovat velké podniky, nově založené podniky a malé a střední podniky také prostřednictvím konsorcií propojených do sítě a využitím distriktů, s cílem získat odpovídající kritický konkurenční potenciál.

2.11 V globálním měřítku jsou zdaleka nejvýznamnějším konkurentem **Spojené státy americké**, které mají harmonizovaný právní rámec, společné normy, silnou veřejnou poptávku na federální úrovni ⁽²⁾, a navíc i konsolidovaný vnitřní trh, jenž představuje více než 42 % celosvětového obrátu, a podniky, jež jsou špičkou v bezpečnostním technickém zařízení. **Japonsko** a **Izrael** mají vůdčí podniky v určitých specifických vyspělých zařízeních, především v oblasti informatiky a komunikací. **Rusko** a **Čína** se naopak mohou chlubit vysokým stupněm rozvoje v tradičních oblastech ochrany fyzické bezpečnosti.

2.12 Z tohoto globálního hlediska zdůrazňuje EHSV nutnost aktivní evropské průmyslové politiky pro oblast bezpečnosti, která by lépe odrážela vyváženost mezi kapacitami tohoto odvětví, technickými normami a právy duševního vlastnictví, a zejména kategoriemi produktů, služeb a systémů, jež by splňovaly společné normy, předpisy a harmonizované postupy, jako jsou:

- systémy kontroly přístupu,

- hardware a software pro skenování,
- systémy a nástroje ochrany,
- systémy a nástroje identifikace a výkladu skutečnosti,
- systémy a nástroje dohledu a sledovatelnosti,
- poplachové systémy,

zatímco u „citlivých“ produktů jsou podmínky právní úpravy a přístupu předmětem posuzování a dohod případ od případu, aby byla zachována úroveň kvality a bezpečnosti.

2.13 EHSV opakovaně zdůrazňoval, že je třeba vypracovat politiky pro oblast bezpečnosti sítí a informací, což má zásadní význam pro Digitální agendu pro Evropu.

2.14 EHSV se již vyjádřil ke klíčovým aspektům bezpečnosti letectví ⁽³⁾, námořní dopravy ⁽⁴⁾ a pozemní dopravy ⁽⁵⁾, i k řízení operativní spolupráce na vnějších hranicích ⁽⁶⁾, a vyzdvihl úlohu agentury FRONTEX a nutnost komplexního přístupu v souvislosti s „bezpečností“ hranic a bojem proti „nedovolenému přistěhovalectví“.

2.15 Co se týče monitorování životního prostředí a bezpečnosti z vesmíru, upozorňoval Výbor na význam satelitů Sentinel a GMES a družicového navigačního systému Galileo ⁽⁷⁾.

2.16 Při různých výzkumech byl zdůrazněn význam projektů předvádějících bezpečnostní technologie v oblasti rizikovitosti chemických, biologických, radiologických, jaderných a výbušných materiálů (CBRNE).

⁽¹⁾ Viz Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 25.

⁽²⁾ Viz zákon o vnitřní bezpečnosti (Homeland Security Act) z roku 2002 a zákon o bezpečnosti USA (US Safety Act) z roku 2002.

⁽³⁾ Viz Úř. věst. C 100, 30.4.2009, s. 39 a Úř. věst. C 128, 18.5.2010, s. 142.

⁽⁴⁾ Viz Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 173.

⁽⁵⁾ Viz Úř. věst. C 65, 17.3.2006, s. 30.

⁽⁶⁾ Viz Úř. věst. C 44, 11.2.2011, s. 162 a Úř. věst. C 191, 29.6.2012, s. 134.

⁽⁷⁾ Viz Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 47, Úř. věst. C 256, 27.10.2007, s. 73 a Úř. věst. C 181, 12.6.2012, s. 175.

2.17 Program zvláštního výzkumu v oblasti bezpečnosti byl poprvé stanoven v rámci sedmého rámcového programu a měl rozpočet ve výši 1,4 mld. eur. Byl zaměřen pouze na projekty civilních aplikací a rozvoj technologií a znalostí určených k ochraně občanů EU⁽⁸⁾ v souvislosti s jejich soukromím a základními právy.

2.18 Podle EHSV by mělo být usnadněno používání hybridních civilních a vojenských technologií vypracováním vhodných norem ve spolupráci s Evropskou obrannou agenturou a bylo by třeba vynaložit více úsilí a prostředků na „bezpečnost“ i v účinných technologiích nového rámcového programu pro výzkum a inovace⁽⁹⁾ a podporovat demonstrační projekty a pilotní projekty prototypů.

2.19 Komise zařadila bezpečnostní průmysl mezi základní části stěžejní iniciativy strategie Evropa 2020 „Integrovaná průmyslová politika pro éru globalizace“, k níž se již Výbor vyjádřil⁽¹⁰⁾.

2.20 EHSV se domnívá, že je nezbytné začít provádět **jednotnou evropskou strategii pro integrovaný přístup v oblasti bezpečnostního průmyslu**, neboť bezpečnost je jedním z hlavních témat, jimiž se dnešní společnost zabývá, je pilířem růstu a zaměstnanosti, a má-li posílit konkurenceschopnost, vyžaduje společné úsilí a vize všech členských států.

3. Shrnutí sdělení Komise

3.1 Sdělení nastiňuje strategickou důležitost bezpečnostního průmyslu a určuje hlavní akce, které zaručí inovativnost a konkurenceschopnost evropského bezpečnostního průmyslu a jejichž prostřednictvím Komise zamýšlí tento proces podpořit.

3.2 Navržený akční plán vytyčuje následující pokyny:

— odstranit roztržičnost vnitřního trhu EU prostřednictvím postupů pro osvědčování a harmonizovaných technických norem pro bezpečnostní technologie a vzájemně uznávat certifikační systémy;

— zefektivnit výzkum a inovace a přiblížit je podnikům prostřednictvím technických a právních mandátů – vypracovaných spolu s Evropskou obrannou agenturou – pro

⁽⁸⁾ Sedmý rámcový program již v polovině své existence financoval více než 130 projektů bezpečnostního výzkumu. Evropská komise vydala katalog úspěšných projektů financovaných v rámci tohoto programu.

⁽⁹⁾ Viz stanovisko INT/651 – Klíčové technologie.

⁽¹⁰⁾ Úř. věst. C 218, 23.7.2011, s. 38.

„hybridní normy“ platné pro výzkum a vývoj v oblasti bezpečnosti a obrany; uplatňovat nová pravidla pro práva duševního vlastnictví, zadávat veřejné zakázky v předobchodní fázi v rámci Horizontu 2020 a v neposlední řadě i financovat budoucí Fond pro vnitřní bezpečnost v zájmu testování rychlého ověřování bezpečnostních technologií;

— zahrnout sociální rozměr a soukromí;

— umožnit přístup na trh: vypracovat vývozní pravidla s cílem zpřístupnit trhy veřejných zakázek ve třetích zemích a odstranit technické překážky a prozkoumat zavedení bezpečnostního označení EU pro produkty; prozkoumat omezení odpovědnosti vůči třetím stranám, jak je stanoveno v zákoně o bezpečnosti USA (provedení: 2012/2013).

3.3 Komise zamýšlí ustavit monitorovací skupinu pro kontrolu pokroku v provádění navržených opatření podle přesného časového plánu.

4. Obecné připomínky

4.1 Výbor se domnívá, že v zájmu evropských občanů, podniků a pracovníků v Unii, evropské společnosti jako celku a rozvoje konkurenceschopného a udržitelného hospodářství je bezpodmínečně nutné stanovit na úrovni EU celkový a koordinovaný přístup k výzvám bezpečnosti a rozvoje tohoto evropského průmyslového odvětví a vypracovat komplexní strategii EU pro oblast bezpečnostních systémů, jež by se zaměřovala na jednotlivce a jeho důstojnost, a bylo tak možné uspokojit základní potřeby svobody a bezpečnosti.

4.2 Podle EHSV je třeba mít více na zřeteli přidanou hodnotu již existujících agentur, jako je EDA (obrana), Frontex (vnější hranice), Europol (policejní úřad), ENISA (bezpečnost informací), EASA (bezpečnost letectví), EMSA (námořní bezpečnost) a EFSA (bezpečnost potravin), a systémů včasného varování, jako je RAPEX (systém pro rychlou výměnu informací) a ECHA v Helsinkách (systém pro chemické látky/REACH).

4.3 EHSV souhlasí s Komisí v tom, že je třeba plně využít vedoucí postavení mnoha evropských podniků z tohoto odvětví, a **aktivně** tak zaručovat skutečně jednotný a fungující evropský vnitřní trh bez překážek způsobených roztržičností a podporovat toto odvětví, jež je zdrojem výroby a nejrůznějších služeb, které mají z hlediska zaměstnanosti slibnou budoucnost.

4.4 EHSV má nicméně za to, že by bylo vhodné zajít při sestavování evropského akčního plánu ještě dále a spustit skutečnou společnou evropskou strategii pro bezpečnostní průmysl se společnou vizí, tj. evropskou platformu slučující různé aspekty bezpečnosti a systém správy schopný zaručit účinnou jednotnou koordinaci.

4.5 Tato strategie integrovaného přístupu by mohla nabrat podobu virtuální platformy, jež by zahrnovala témata etiky a správy, meziodvětvový aspekt a interoperabilitu.

4.6 Podle EHSV je zapotřebí překlenout rozdíly v chápání politických činitelů a průmyslu, a to i posílením iniciativ, jako je kongres o bezpečnosti v Evropě, a platformy pro stálý dialog, jako je fórum o bezpečnostní politice.

4.7 K odstranění roztržitosti evropského vnitřního trhu by bylo zapotřebí následující:

— horizontální spolupráce a koordinace v oblasti bezpečnosti v jednotlivých institucích EU a jejich agenturách a mezi nimi navzájem, s cílem zajistit plnou interoperabilitu produktů a postupů, včetně vertikální koordinace mezi různými úrovněmi opatření;

— provádění sdíleného prognózování, s cílem určit společnou sdílenou vizi;

— systém správy sdružující veřejný a soukromý sektor.

4.8 Podle Výboru je vedle zahrnutí sociálního rozměru třeba již ve fázi koncipování produktů, služeb a systémů uplatňovat mechanismy, které zapojí sociální partnery a organizovanou občanskou společnost do monitorování dodržování sociálního a etického rozměru rozvoje bezpečnosti a jeho technologických a výrobních aplikací.

4.8.1 Udělování technických a právních mandátů – vypracovaných spolu s Evropskou obrannou agenturou – by mělo probíhat v souladu se zásadami nové normalizační politiky, v podmínkách veřejně známého a transparentního ročního pracovního programu, za plné účasti sociálních stran a zástupců organizované občanské společnosti a souběžně s vypracováním specifikací pro veřejné zakázky respektujících zásady otevřenosti, konsensu, transparentnosti, významu, neutrality a kvality⁽¹¹⁾.

⁽¹¹⁾ Viz Úř. věst. C 68, 6.3.2012, s. 35.

4.8.2 EHSV podporuje navrhovaný přístup k vzájemnému uznávání certifikačních systémů, pokud budou dosaženy společné úrovně působnosti akreditovaných certifikačních orgánů, přísnější kritéria pro výběr a harmonizované postupy výběru pro posouzení shody⁽¹²⁾.

4.9 Výbor považuje za důležité, aby byly v právních předpisech uznány **technologie dvojího užití**, neboť to podpoří uplatňování hybridních technologií pro společné civilní a vojenské využití, ale ještě více se zasazuje o to, aby byly jak po stránce finanční, tak i obsahové posíleny v rámci priority *klíčové technologie* vytyčené v programu Horizont 2020, zároveň s opatřeními budoucího Fondu pro vnitřní bezpečnost.

4.9.1 V souvislosti s průmyslovým a duševním vlastnictvím uvádí, že ačkoli je inovativní pojetí plánované pro Horizont 2020 zajisté důležité, musí být v rámci WTO a evropských dvoustranných a vícestranných dohod o přidružení posílena ochrana práv duševního vlastnictví, především s ohledem na ustanovení o omezení odpovědnosti a o přístupu na veřejné mezinárodní trhy.

4.9.2 EHSV souhlasí s tím, že by se měly plně využít nové příležitosti, které nabízí nástroj zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi, stanovený v rámci Horizontu 2020.

4.10 EHSV plně podporuje posílení sociálního a etického rozměru předpisů, které upravují odvětví bezpečnostních technologií.

5. Konkrétní připomínky

5.1 **Odstanění roztržitosti trhu u jednotlivých typů produktů.** EHSV doporučuje vytyčit prioritní opatření ne pro sektory, ale pro typy produktů, jež by mohla více vyhovovat potřebám jednotného trhu, a to prostřednictvím harmonizovaných pravidel a postupů a v závislosti na jejich vysokém tržním potenciálu a na jejich vlivu na široké vrstvy obyvatel a pracovníků, přičemž je třeba se zaměřit na podporu rozvoje malých a středních podniků jak z hlediska jejich finančních a výzkumných zdrojů, tak z hlediska jejich uspořádání.

5.2 **Výzkum a vývoj, práva duševního vlastnictví a veřejné zakázky.** EHSV požaduje: posílit prostředky EU určené na bezpečnostní technologie v rámci Horizontu 2020 a zároveň finančně vybavit i prioritu *klíčové technologie*; posílit v rámci programu ISA⁽¹³⁾ společné projekty pro interoperabilitu zaměřené na bezpečnost; uplatňovat výjimky pro odvětví v rámci režimu státní podpory pro inovace; přezkoumat

⁽¹²⁾ Viz Úř. věst. C 120, 16.5.2008, s. 1.

⁽¹³⁾ ISA: řešení interoperability pro evropské orgány veřejné správy 2010–2015.

skutečné uplatňování směrnic 2004/18/ES a 2009/81/ES a nástrojů zadávání veřejných zakázek v předobchodní fázi pro bezpečnostní průmysl; zintenzivnit spolupráci mezi veřejným a soukromým sektorem a mezi civilní a vojenskou oblastí a podpořit strategie pro mezinárodní fúze a sdružování podniků; harmonizovat pravidla omezování odpovědnosti vůči třetím stranám; vypracovat lepší vnitřní předpisy o právech duševního vlastnictví.

5.3 Přístup na mezinárodní trhy. EHSV se domnívá, že v oblasti bezpečnostního průmyslu je třeba posílit integrovaná a společná opatření zahraniční politiky, zvýšit ochranu práv duševního vlastnictví v rámci WTO a evropských dvoustranných a vícestranných dohod o přidružení, zaručit rovný přístup na mezinárodní trhy a k veřejným zakázkám na základě reciprocity, zvýšit váhu evropských opatření v mezinárodní normalizaci a zavést „bezpečnostní označení EU“ (*euro security label*).

5.4 Sociální a etický rozměr. Všechny bezpečnostní systémy, produkty a služby musí respektovat svobody a základní práva občanů, v první řadě právo na soukromí, a přispívat k budování hospodářského a sociálního pokroku, bezpečného obchodu a blahobytu a bezpečí občanů. Technologický rozvoj musí umožnit lepší ochranu osobních údajů a soukromí již od samého počátku a s pomocí dialogu veřejného sektoru se soukromým poskytnout nástroje k transparentnímu a odpovědnému uplatňování práva, při němž je třeba mít vždy na paměti ochranu člověka.

5.5 Aspekty vzdělávání, zařazování a začleňování kvalifikovaných lidských zdrojů musí být v souladu s požadavky na bezpečnost a využívání vyspělých bezpečnostních technologií, aby bylo možné poskytovat kvalitní profesionální služby v rámci režimu plné interoperability a brát ohled na jednotlivce a na jeho důstojnost.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zaměření mezinárodní spolupráce EU v oblasti výzkumu a inovací a její posílení: Strategický přístup

COM(2012) 497 final

(2013/C 76/08)

Zpravodaj: **pan WOLF**

Dne 14. září 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů: Zaměření mezinárodní spolupráce EU v oblasti výzkumu a inovací a její posílení: Strategický přístup

COM(2012) 497 final.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. ledna 2013.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 133 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 2 členové se zdrželi hlasování.

1. Shrnutí

1.1 Úspěch výzkumu a inovací rozhoduje o konkurenceschopnosti Evropy v globálním prostředí, což je základem pro pracovní místa, sociální dávky a blahobyt. Program Horizont 2020 obsahuje opatření, jež byla za tímto účelem vytvořena a jsou ze strany EU naléhavě nutná. Mezinárodní spolupráce s partnery ze zemí mimo EU je jedním z aspektů programu Horizont 2020.

1.2 Tato spolupráce v mnoha pozitivních směrech ovlivňuje příslušný pokrok partnerů, kteří se jí účastní, a porozumění mezi národy.

1.3 Užitek této spolupráce však rozhodujícím způsobem závisí na atraktivitě Evropského výzkumného prostoru a na prestiži a výkonnosti jednotlivých evropských vysokých škol a výzkumných zařízení a inovační síle podniků včetně malých a středních podniků. K zásadním cílům strategie Evropa 2020 patří naplnění předpokladů, jež jsou ze strany Evropy za tímto účelem nutné.

1.4 Je proto o to důležitější prosadit vzhledem k současné finanční a hospodářské krizi anticyklickou evropskou podpůrnou politiku a posílit Evropský výzkumný prostor a jeho základy včetně jeho mezinárodního rozměru za pomoci veškerých finančních a strukturálních opatření a učinit ho atraktivním a u této položky nešetřit. Rozpočet pro Horizont 2020 nesmí být zneužit v rámci nesouvisejících střetů zájmů.

1.5 Hlavním cílem rámcových dohod s partnerskými zeměmi by měly být rovné podmínky se vzájemnými právy a povinnostmi. Partneři spolupráce by však neměli být evropskými předpisy omezováni více, nežli je to pro evropské zájmy bezpodmínečně nutné. Kreativita potřebuje volnost!

1.6 Podle zásady subsidiarity by dohody o spolupráci vztahující se k projektu měly být uzavírány zainteresovanými stranami, které jsou do příslušného projektu spolupráce zapojeny nebo za něj jako organizace ručí.

1.7 Velké výzkumné infrastruktury a demonstrační projekty mohou překročit výkonnost a potenciál využití jednotlivého členského státu – a dokonce i celé EU – a proto vyžadují přímé zapojení Komise.

1.8 Předpokladem úspěchu mezinárodní spolupráce je spolehlivost, kontinuita a rezervy v průběhu celého období trvání. K tomu jsou zapotřebí specifické předpisy. Dále je nutné zaručit a podporovat dostatečnou mobilitu zapojených odborníků.

1.9 Mezinárodní spolupráce není cílem sama o sobě, nýbrž váže pracovní síly a musí být opodstatněna očekávanou přidanou hodnotou. Neměla by se stát politickým nástrojem vnější politiky Komise.

1.10 Hlavní motivací musí být vlastní prospěch EU a posílení Evropského výzkumného prostoru a evropské inovační síly. Proto by spolupráce s partnery z rozvojových zemí financovaná z evropských prostředků měla být financována především z rozpočtu určeného pro rozvojovou pomoc.

1.11 Pro evropské partnery spolupráce přináší skutečnost, že doposud nebyl pro zajištění duševního vlastnictví vytvořen patent EU, zásadní hospodářské znevýhodnění. Výbor vyzývá Parlament, Komisi a Radu, aby plně podpořily plánovaný posun k evropskému patentu s jednotným účinkem a konečně prolomily blokádu. Společně s tím by měla být zavedena rovněž ochranná lhůta pro zveřejňování novinek.

1.12 Informace o realizaci strategického přístupu by měly být získávány bez použití nových nástrojů, a sice např. využitím údajů evropského semestru.

2. Shrnutí sdělení Komise

2.1 Sdělení se zabývá důvody, strategickými cíli a několika postupy mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu, vývoje a inovací. Tím se rozumí spolupráce s partnery mimo EU.

2.2 Uvedené cíle jsou:

- a) **Posílení kvality a přitažlivosti EU v oblasti výzkumu a inovací, jakož i zvyšování hospodářské a průmyslové konkurenceschopnosti** – přístupem k externím zdrojům znalostí; získáváním talentů a investic pro Unii; usnadňováním přístupu na nové a rozvíjející se trhy; dohodou o společných postupech při provádění výzkumu a využívání jeho výsledků.
- b) **Řešení globální problematiky společnosti** – rychlejším nalézáním účinných řešení i jejich rychlejší realizací v praxi a optimalizovaným využíváním výzkumné infrastruktury.
- c) **Podpora vnějších politik Unie** – pečlivou koordinací s politikami rozšíření, sousedství, s obchodní politikou, společnou zahraniční a bezpečnostní politikou (SZBP), humanitární pomocí a s rozvojovými politikami a začleněním výzkumu a inovací do komplexní problematiky vnější akce.

2.3 Nový strategický přístup k mezinárodní spolupráci v oblasti výzkumu a inovací se bude vyznačovat:

- plnou otevřeností programu Horizont 2020 účastníkům z třetích zemí; to umožní evropským výzkumníkům spolupracovat s celosvětovou špičkou;
- cílenou mezinárodní spoluprací, která bude takového rozsahu, aby umožnila maximalizovat přínosy spolupráce;
- vypracováním víceletých plánů spolupráce s důležitými státy a regiony;
- zlepšeným partnerstvím Komise, členských států a příslušných zainteresovaných subjektů;
- podporou společných zásad realizace mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací;
- posílením úlohy Unie v mezinárodních organizacích a multilaterálních fórech;
- zdokonalením realizace, správy a řízení, monitorování a hodnocení.

3. Obecné připomínky Výboru

3.1 Úspěch výzkumu a inovací rozhoduje o konkurenceschopnosti Evropy v globálním prostředí, což je základem pro pracovní místa, sociální služby a blahobyt. Program Horizont 2020 obsahuje opatření ze strany Evropské komise, jež byla za tímto účelem vytvořena a jsou naléhavě nutná. Mezinárodní spolupráce je jedním z aspektů programu Horizont 2020.

3.2 Mezinárodní spolupráce v oblasti výzkumu a inovací v mnoha pozitivních směrech ovlivňuje příslušný pokrok partnerů, kteří se jí účastní, i porozumění mezi národy. To neplatí pouze v rámci evropského výzkumného prostoru, nýbrž rovněž na globální úrovni, a tedy pro téma, jež je předmětem stanoviska. Výbor znovu potvrzuje svá dřívější doporučení na toto téma ⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Viz Úř. věst. C 306, 16.12.2009; s. 13.

3.3 V této souvislosti Výbor vítá nové sdělení Komise a podporuje obecně jeho cíle a důvody.

3.4 Evropské vyjednávací pozice při začínajících partnerstvích jakož i přínos mezinárodní spolupráce pro EU rozhodujícím způsobem závisí na atraktivitě Evropského výzkumného prostoru a na prestiži a výkonnosti jednotlivých evropských vysokých škol a výzkumných zařízení a inovační síle podniků včetně malých a středních podniků.

3.5 K zásadním cílům strategie Evropa 2020 patří naplnění předpokladů, jež jsou ze strany Evropy za tímto účelem nutné. Je proto o to naléhavější prosadit vzhledem k současné finanční a hospodářské krizi anticyklickou evropskou podpůrnou politiku a u této položky nešetřit, nýbrž posílit Evropský výzkumný prostor, jeho základy a jeho mezinárodní rozměr za pomoci veškerých finančních a strukturálních opatření a učinit ho atraktivním. Právě proto však musí rozpočet pro Horizont 2020 disponovat prostředky minimálně ve výši navrhované Komisí. Výbor proto znovu opakuje svoji dřívější výzvu Evropskému parlamentu a Radě, aby v tomto směru nepřipustily žádná omezení a nepovolily zneužití tohoto rozpočtu v rámci střetů zájmů.

3.6 Výzkumu a inovacím se nedaří ve všech členských státech stejnou měrou. Výbor znovu opakuje svoji dřívější výzvu, aby v členských státech Evropského výzkumného prostoru, jež v současné době nedisponují dostatečným počtem výzkumných a inovačních zařízení, byl tento nedostatek co nejrychleji odstraněn za pomoci strukturálních fondů a fondů soudržnosti, a aby byla prostřednictvím úspěšné hospodářské politiky a politiky podpory vzdělána řada špičkových výzkumných pracovníků a aby vznikly inovační podniky. Pouze takto lze uskutečnit užitečný projekt s názvem *teaming of excellence* ⁽²⁾. EHSV proto apeluje rovněž na všechny členské státy (a popřípadě i na soukromý sektor), aby konečně splnily cíle Lisabonské strategie, jež byly nyní převzaty také do strategie Evropa 2020, a začaly investovat 3 % HNP do výzkumu a vývoje!

3.7 Deklarovaným cílem Komise je „plná otevřenost programu Horizont 2020 účastníkům z třetích zemí; to umožní evropským výzkumníkům spolupracovat s celosvětovou špičkou“. Tato možnost existuje ⁽³⁾ již mnoho desetiletí a je také intenzivně využívána.

⁽²⁾ Viz např. Peter Gruss v MaxPlanckForschung 3/12, s. 6, ISSN 1616-4172.

⁽³⁾ Viz Úř. věst. C 306, 16.12.2009; s. 13, odst. 3.2.

Komise by proto měla výchozí situaci vyjasnit. Měla by vysvětlit, jakých dalších svobod chce dosáhnout a jaké nové prostředky k tomu hodlá využít, a rovněž co má být nově vytvořeno a nově podporováno.

3.8 Komise jakožto důležité opatření podpory pro úspěšnou mezinárodní spolupráci navrhuje uzavřít rámcové dohody s potenciálními partnerskými státy. Výbor se domnívá, že by se zde v první řadě mělo jednat o úspěšné a výkonné průmyslové státy, jež jsou obzvláště nakloněny inovacím. Rámcové dohody by – stejně jako dohody o volném obchodu – měly zajistit zejména rovné podmínky se vzájemnými právy a povinnostmi. Potenciální partneři by však neměli být evropskými předpisy omezováni více, nežli je to pro evropské zájmy bezpodmínečně nutné.

3.9 Rámcové dohody nesmí obsahovat nesouvisající názory a vlivy a musí poskytovat dostatek flexibility a volnosti k uzavírání smluv, jež jsou co možná nejlépe přizpůsobeny jednotlivým případům a jejich situaci. Kreativita vyžaduje volnost!

3.10 Obzvláště důležité je zajistit dostatečnou spolehlivost, kontinuitu a rezervy v průběhu celého období trvání projektů spolupráce. Je to náročný úkol vyžadující zvláštní opatření.

3.11 Podle zásady subsidiarity by dohody o spolupráci měly být uzavírány zainteresovanými stranami, které jsou do příslušného projektu spolupráce zapojeny nebo za něj jako organizace ručí.

3.12 Komise by měla být – podobně jako u velkých vědeckotechnických projektů – přímo zapojena pouze v případech, kdy je potenciál jednotlivého členského státu, podniku či výzkumné organizace nedostatečný, a měla by pak za to také nést zodpovědnost. Výbor připomíná ⁽⁴⁾, že jsou to zejména velké výzkumné infrastruktury a demonstrační projekty, které mohou překročit výkonnost a potenciál využití jednotlivého členského státu – a dokonce i celé EU – a proto vyžadují větší zapojení Komise.

⁽⁴⁾ Viz zejména Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 111, odst. 4.3.1.

3.13 Většina forem mezinárodní spolupráce se vyvíjí prostřednictvím osobních kontaktů výzkumných pracovníků, skupin výzkumných pracovníků, podniků včetně malých a středních podniků nebo výzkumných organizací, které běžně vznikají na mezinárodních odborných konferencích a jsou tam také utužovány. Tyto procesy samostatné organizace je třeba vnímat, uznat, využívat a výrazněji podporovat. Výbor lituje, že jeho opakovaným doporučením v tomto směru se v Komisi zatím nedostalo žádné viditelné odezvy.

3.14 Dostatečná mobilita odborníků účastnících se projektů spolupráce je předpokladem úspěchu. Tento aspekt by měla Komise podrobněji vypracovat, pokud možno podobně jako předpisy a podpůrné modely pro vnitroeurospouskou mobilitu.

3.15 Výbor se obává (oddíl 5 sdělení Komise), že by se mezinárodní spolupráce pod vlivem Komise mohla stát politicky samoúčelnou nebo nástrojem vnější politiky Komise. Spolupráce však není cílem sama o sobě, nýbrž vyžaduje dodatečné úsilí, které je odůvodnitelné pouze navyšováním a doplňováním vědomostí a schopností a výsledky dosaženými inovacemi. Projekty spolupráce by proto neměly zahrnovat více účastníků, než kolik může přispět k jejich přidané hodnotě.

3.16 Nejedná se přitom o priority u rozdělování prostředků, nýbrž také o administrativní zátěž. Ačkoli snad bude možné snížit tuto zátěž v rámci Horizontu 2020 ze strany Evropy prostřednictvím ohlášených opatření ke zjednodušení⁽⁵⁾, vyžaduje to i nadále značnou část pracovní síly vědců a výzkumných pracovníků. Pokud by to bylo doplněno spoluprací na globální úrovni podléhající příliš formálním procedurám, hrozilo by nebezpečí dalšího nárůstu byrokracie.

3.17 Dalším důvodem k pochybnostem je ještě stále příliš nízký objem finančních prostředků Horizontu 2020. Pokud jdou tyto prostředky do třetích zemí mimo EU, stávají se automaticky nevyužitelnými v rámci Evropského výzkumného prostoru. Zde je nutné ve všech případech pečlivě zvážit priority, a to i vzhledem k značné potřebě zlepšení ze strany členských států EU. Proto by tento druh spolupráce, který má primárně charakter rozvojové pomoci, měl být financován především z rozpočtu určeného pro tuto pomoc.

3.18 Komise zmínila ve sdělení rovněž otázku duševního vlastnictví a uvedla ji jako důvod pro „evropský“ postup.

Pokud sem spadá také základní výzkum, jedná se zejména o uznání časové priority nového objevu či poznatku. Avšak již v oblasti přechodu k využívání vyvstane samozřejmě otázka patentovatelnosti možného vynálezu.

3.19 To je již po desetiletí evropským problémem, neboť doposud neexistuje patent EU. Pro všechny podniky a zejména malé a střední podniky v EU to znamená mnohonásobně vyšší náklady než pro jejich mimoevropské partnery spolupráce (např. v USA) nebo dokonce ke ztrátě patentu, tedy ke ztrátě patentové ochrany. Výbor vyzývá Parlament, Komisi a Radu⁽⁶⁾, aby plně podpořili do blízké budoucnosti plánovaný posun ohledně evropského patentu s jednotným účinkem a konečně ukončily blokádu. Výbor vítá související rozhodnutí Evropského parlamentu⁽⁷⁾. Společně s tím by měla být zavedena rovněž ochranná lhůta pro zveřejňování novinek⁽⁸⁾.

3.19.1 Kromě toho by bylo vhodné znovu prodiskutovat a přezkoumat předpisy týkající se duševního vlastnictví u mezinárodně komplikovaných společných technologických iniciativ (Joint Technology Initiatives).

4. Konkrétní připomínky Výboru

4.1 Podle návrhu Komise bude seznam států způsobilých pro automatické financování omezen. Současné kritérium vychází výhradně z HND na obyvatele. To bude doplněno dalším kritériem založeným na celkovém HDP. Země nad stanovený limit budou vyloučeny.

4.1.1 Výbor se domnívá, že by se k této otázce mělo přistupovat individuálněji. Hlavním kritériem pro spolupráci podporovanou ze strany EU s vybranými příslušníky ze států mimo EU by měl být výlučně specifický zájem či potřeba evropských organizací, podniků a malých a středních podniků, vědců a výzkumných pracovníků získat tím další vědomosti. Prvořadá musí být podpora Evropského výzkumného prostoru. I v případě, že bude pro určitý projekt zapotřebí vynikajícího odborníka ze země s vyšším HDP, měl by mít možnost získat podporu, pokud neexistuje jiná možnost, jak využít jeho schopností a vědomostí. Rozhodujícím prvkem musí být vlastní zájem EU.

⁽⁶⁾ Rada Evropské unie 23. června 2011 – 11328/11.

⁽⁷⁾ <http://www.europarl.europa.eu/news/cs/pressroom/content/20121210IPRO4506/html/Parlament-schv%C3%A1lil-unijn%C3%AD-pravidla-pro-jednotn%C3%BD-patent>

⁽⁸⁾ Viz stanovisko EHSV Přístup k vědeckým informacím – veřejné investice, odstavec 3.4. (Viz strana 48 v tomto čísle Úředního věstníku)

⁽⁵⁾ Viz Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 129, odst.1.2.

4.2 Podle názoru Komise vyžaduje praktická realizace strategického přístupu objektivní informace. Výbor vítá ústní komentář zástupce Komise, že se shromažďováním statistických údajů navrhovaným ve sdělení nebude spojena žádná další zátěž, nýbrž že pro něj Komise využije stávající zdroje. Výbor doporučuje využít např. údaje z evropského semestru ⁽⁹⁾, a zabránit tak další zátěži podnikatelů a výzkumných pracovníků.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/europe2020/making-it-happen/index_cs.htm

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Cesta za lepším přístupem k vědeckým informacím: Jak zvýšit přínosy veřejných investic do výzkumu

COM(2012) 401 final

(2013/C 76/09)

Zpravodaj: **pan WOLF**

Dne 17. července 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Cesta za lepším přístupem k vědeckým informacím: Jak zvýšit přínosy veřejných investic do výzkumu

COM(2012) 401 final.

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. ledna 2013.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 151 hlasy pro, 5 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Přístup k vědeckým informacím je důležitým předpokladem pro úspěšný výzkum a podporu inovací, a tedy i konkurenceschopnosti Evropy. Patří sem předávání znalostí mezi výzkumnými pracovníky navzájem, mezi partnerstvími v oblasti výzkumu – především mezi výzkumnými organizacemi a podniky – a mezi výzkumnými pracovníky a občany.

1.2 S přihlédnutím k níže uvedenému EHSV podporuje Komisi definované cíle a návrhy. Domnívá se, že mohou díky technickým možnostem internetu usnadnit vědeckou práci a zvýšit její efektivitu.

1.3 Aby bylo možné tyto cíle úspěšně realizovat, je třeba i nadále chránit autorství a duševní vlastnictví výzkumných pracovníků a jejich organizací, neomezovat svobodu v oblasti vědy a výzkumu a zabránit snížení výkonnosti výzkumných pracovníků v důsledku dodatečných pracovních úkolů či jejich dalšímu administrativnímu zatížení.

1.4 Otevřený přístup k vědeckým publikacím (prostřednictvím internetu) představuje rozšíření, resp. doplnění knihovních služeb v souladu s dnešními technickými možnostmi. Tento přístup je velice přínosný, v současnosti je již rozsáhle využíván a měl by být dále uplatňován a rozšiřován. Je třeba usilovat o celosvětovou symetrii mezi Evropou a mimoevropskými státy.

1.5 Uchování vědeckých informací (ukládání výzkumných dat) pro případné pozdější využití je nezbytné a je dnes součástí řádné vědecké praxe. EHSV vítá záměr Komise podporovat i v

budoucnosti infrastruktury, jež jsou k tomu zapotřebí. Pokud by mělo být ukládání dat blíže popsáno v dohodách o projektu, je nutné rozhodnout ve spolupráci s výzkumnými pracovníky z příslušného oboru o rozsahu, formátu, podrobnosti a popisu dat (pomocí metadat).

1.6 Z toho plyne otázka otevřeného (tzn. všeobecného, celosvětového, bezplatného, nekontrolovaného a bezvýhradného) přístupu k uloženým výzkumným datům prostřednictvím internetu. Tato otázka má řadu aspektů, dotýká se dosavadní vědecké kultury a je třeba k ní přistupovat velmi diferencovaně a obezřetně. Zatímco v některých oblastech výzkumu může být otevřený externí přístup užitečný a neškodný, v mnoha jiných oblastech hovoří zásadní aspekty proti němu. Je tudíž třeba vyhnout se jakémukoliv zevšeobecnování.

1.7 Ve vybraných případech by proto možná řešení měla postupně a pokusně vycházet z dnes již běžných dobrovolných postupů sebeorganizované výměny dat (např. CERN a *world wide web*) a měla by být se souhlasem vědeckých pracovníků, kteří se aktivně zabývají výzkumem, empiricky testována v pilotních projektech. Při administrativních úkonech, jež jsou s tím spojeny, by ovšem nové požadavky či dodatečné postupy neměly mařit sotva započaté snahy o zjednodušení.

1.8 Především v případě celosvětové symetrie mezi Evropou a mimoevropskými státy by ovšem mohl být užitečný otevřený přístup k vhodnému výběru dat, jež byla použita v otevřeně přístupných publikacích, pokud se s tím spojené dodatečné úsilí ukáže být přijatelné a opodstatněné.

1.9 Všechna tato opatření přinášejí výzkumným pracovníkům a jejich organizacím zčásti značné dodatečné náklady, které je třeba plně zohlednit při plánování rozpočtu a přidělování prostředků.

2. Shrnutí sdělení Komise

2.1 Toto sdělení se týká opatření, která má Komise v úmyslu přijmout s cílem zlepšit přístup k vědeckým informacím a posílit výhody veřejných investic do výzkumu.

2.2 Tato opatření mají zajistit:

- přístup k vědeckým publikacím,
- uchovávání vědeckých informací a
- přístup k vědeckým datům.

2.3 Pokud jde o přístup k vědeckým publikacím, jedná se v současnosti s jejich vydavateli o dvou modelech:

- **„Zlatý“ otevřený přístup:** Platba spojená s publikací se přesouvá ze čtenářů (prostřednictvím předplatného) na autory. Tyto náklady obvykle hradí univerzita nebo výzkumný institut, k němuž výzkumník patří, nebo subjekt financující výzkum.
- **„Zelený“ otevřený přístup** („Green open access“ – archivace autorem): Publikovaný článek nebo konečnou a recenzovanou verzi rukopisu archivuje sám výzkumník v online databázi před, po nebo během publikování. Přístup k tomuto článku je často na žádost vydavatele zpožděn („období embarga“), aby byla zachována výhoda předplatitelů.

2.4 Kromě toho je zde uveden harmonogram pro postupné uskutečnění těchto cílů v průběhu programu HORIZONT 2020.

3. Připomínky Výboru

Toto stanovisko se zabývá otázkou otevřeného, tzn. všeobecného, bezplatného, celosvětového a neomezeného přístupu k budoucím publikacím a v nich použitým výzkumným datům, která jsou dnes již obvykle k dispozici i v digitalizované podobě, prostřednictvím internetu.

3.1 Předchozí stanoviska

EHSV se předmětným tématem zabýval již ve svém stanovisku⁽¹⁾ Spolupráce a předávání znalostí mezi výzkumnými organizacemi, průmyslem a malými a středními podniky – důležitá podmínka pro inovace a formuloval k němu zásadní připomínky, jež jsou nadále aktuální. Jejich cílem bylo zlepšit předávání znalostí mezi partnerstvími v oblasti výzkumu (především mezi výzkumnými organizacemi a podniky), v čemž byl spatřován důležitý faktor podpory inovací, a tím i konkurenceschopnosti Evropy. Tyto připomínky se týkaly rovněž nakládání s duševním vlastnictvím vznikajícím při výzkumu a inovacích a svobodou umění a věd⁽²⁾ ⁽³⁾.

3.2 Autorství a duševní vlastnictví

V případě autorství a duševního vlastnictví výzkumných pracovníků a jejich organizací jde jednak o uznání toho, že někdo jako první učinil nějaký vědecký objev či poznatek, které se obvykle dokládá uvedením autora v publikaci, jednak o uznání a popřípadě práva (nebo jejich část) na využívání kreativního procesu, během něhož mohou z nových poznatků vzejít inovace a vynálezy, na něž se pak často podává patentová žádost. EHSV proto vítá vyjádření Komise (oddíl 4.1), že navrhovanou „politikou otevřeného přístupu není dotčeno svobodné rozhodnutí autora publikovat nebo nepublikovat. Otevřený přístup nezasahuje ani do patentování nebo jiných forem obchodního využití.“

3.3 Ochranná lhůta pro zveřejňování novinek

Rozhodování, zda mají být vědecké výsledky zveřejňovány brzy, což pak ale současně znamená ztrátu nároku na vynálezy, jež budou na jejich základě případně učiněny, nebo se s jejich publikováním má nejprve posečkat, aby se tomu zamezilo, a riskovat tak ztrátu přednostního práva např. k určitému objevu, je obtížné a může být spojeno se ztrátami. EHSV opakuje své doporučení, aby byla při zavádění požadovaného patentu Evropské unie⁽⁴⁾ stanovena tzv. ochranná lhůta pro zveřejňování novinek s cílem zmírnit toto dilema.

3.4 Příklad patentového práva

Během desítky let trvajících dalšího rozvoje patentového práva na mezinárodní úrovni byla nalezena a nastolena rovnováha mezi počátečním nárokem na důvěrnost duševního vlastnictví na jedné straně a otevřeným přístupem k jeho produktům na straně druhé. Patentové žádosti jsou dnes zveřejňovány po uplynutí 18 měsíců a jsou také komukoliv přístupné na internetu.

3.5 Výzkumná data

Dosavadní postupy se v závislosti na příslušném oboru ve větší či menší míře vyznačují tím, že

⁽¹⁾ Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 8, oddíl 3.

⁽²⁾ Listina základních práv Evropské unie, článek 13 (březen 2010): „Akademická svoboda musí být respektována.“

⁽³⁾ Např. Torsten Wilholt v časopise FORSCHUNG & LEHRE, 19. ročník, číslo 12/12, str. 984 (www.forschung-und-lehre.de).

⁽⁴⁾ Úř. věst. C 132, 3.5.2011, s. 39, odstavec 3.9.

- i. data pocházející z výzkumu, jež jsou založena na tzv. nezpracovaných datech, se nejprve kalibrují, zkoumá se, zda nedošlo k chybám v měření, v interním procesu utváření názoru se ověřuje jejich konzistence, hodnotí se jejich význam a v případě potřeby se porovnávají či kombinují s jinými naměřenými daty, než se přiřadí k určitému schválenému a spolehlivému souboru dat a zveřejní, a
- ii. že jsou to výzkumní pracovníci, kteří se jimi zabývají, kdo o nich jako první informují v publikacích, interpretují výsledky a vyvozují závěry.

3.6 Zásadní souhlas

S přihlédnutím k výše uvedenému EHSV podporuje Komisi definované cíle. Domnívá se, že mohou díky technickým možnostem internetu usnadnit vědeckou práci a zvýšit její efektivitu. Doporučuje, aby byly zahájené procesy či reflexe postupně dále rozvíjeny a aby přitom byli neustále konzultováni vědečtí pracovníci, kteří ve výzkumu aktivně působí. Je zde třeba zohlednit dané zvláštnosti jednotlivých výzkumných oborů a zabránit snížení výkonnosti výzkumných pracovníků v důsledku dodatečných pracovních úkolů a jejich dalšímu administrativnímu zatížení. V následujícím oddíle jsou uvedeny další připomínky a výhrady.

4. Konkrétní připomínky Výboru

4.1 Otevřený přístup k publikacím

Otevřený přístup k vědeckým publikacím (prostřednictvím internetu) představuje doplnění knihovních služeb v souladu s dnešními technickými možnostmi. Tento přístup je užitečný a přínosný, v současnosti je již rozsáhle využíván a měl by být důsledně dále uplatňován a rozšiřován.

4.1.1 Zlatý nebo zelený

To, zda se s jednotlivými vydavateli můžeme či chceme dohodnout na zlatém nebo na zeleném přístupu, je přitom spíše pragmatickou otázkou, resp. otázkou nákladů. Důležité je, aby byl zajištěn všeobecný a ne příliš opožděný přístup k vědeckým a technickým publikacím na internetu.

4.1.2 Přemrštěné náklady

Zdá se ovšem, že si hlavní vydavatelé za tento přístup účtují příliš vysoké poplatky. Tomu by mohla zamezit větší konkurence v interakci mezi autory, vydavateli a nakladatelstvími. Při posuzování vědeckých výsledků však hraje roli také vážnost časopisu, v němž byly zveřejněny. EHSV proto vybízí Komisi, aby spolu s vědeckými organizacemi zahájila další úvahy ohledně toho, jak by se dalo docílit zlepšení. Přitom se však nesmí omezovat svoboda autorů při výběru určitého časopisu.

4.1.3 Tzv. preprinty

EHSV poukazuje na rozšířený zvyk zpřístupňovat nové výsledky, jejichž zveřejnění v odborných časopisech se zatím nachází ve fázi posuzování externími experty, odborné veřejnosti v podobě před recenzním řízením – i prostřednictvím internetu. Totéž platí pro přednášky na symposiích a odborných konferencích, které svádějí dohromady vědecké pracovníky, a jsou proto velice důležité.

4.1.4 Mezinárodní dohody – symetrie

Na mezinárodní úrovni by přitom mezi EU a ostatními státy neměla nastat výrazná nerovnováha. Jestliže mají vědečtí pracovníci, resp. občané z celého světa na internetu bezplatný přístup k vědeckým publikacím z EU, je nutné zajistit, aby i vědečtí pracovníci, resp. občané v EU měli bezplatný přístup k veškerým vědeckým publikacím vzniklým mimo EU. EHSV podporuje úsilí Komise o dosažení této symetrie prostřednictvím mezinárodních dohod. Teprve celosvětový tok informací přinese skutečné usnadnění vědecké práce.

4.1.5 Odborné konference a knihovny

Současně EHSV upozorňuje na to, že se nelze domnívat, že by se v důsledku otevřeného přístupu mohly stát zbytečnými či bezvýznamnými jiné formy výměny informací a nápadů. Práce u počítače nemůže zastoupit podněcující účinek rozhovorů a diskusí nebo intelektuálního prostředí knihovny a odborné konference.

4.2 Ukládání dat

Většina velkých výzkumných organizací již ukládání dat zahrnuje do svých pravidel řádné vědecké praxe. Vzhledem k tomu, že se dnes zpracovává obrovské množství dat, je i tento úkol v první řadě otázkou dostupných zdrojů a infrastruktury, tzn. značných nároků na techniku a personál při ověřování této spousty dat, při případném třídění, komprimování, zkracování či mazání nezpracovaných dat a při jejich popisování pomocí metadat tak, aby se přitom neztratily důležité informace. Přitom je třeba brát v potaz efektivitu nákladů.

4.2.1 Podpora ze strany Komise

EHSV vítá opatření, která Komise již zavedla či hodlá v budoucnu zavést s cílem podpořit ukládání výzkumných dat a k tomu potřebné infrastruktury.

4.2.2 Specifická řešení pro jednotlivé obory

EHSV je s Komisí zajedno v tom, že se v tomto směru nemají hledat všeobecná řešení, nýbrž že si každý obor musí samostatně rozhodnout, v jak rozsáhlé míře a pomocí jakých prostředků budou data ukládána a nakolik by tento proces měl být standardizován. Přitom je pokud možno třeba používat otevřené a mezinárodní standardy, aby byla umožněna interoperabilita.

4.3 Externí otevřený přístup k datům

Za úmyslem Komise a dalších zastánců⁽⁵⁾ podporovat otevřený (digitální) přístup k výzkumným datům stojí především tyto cíle:

- zvýšit kvalitu vědecké diskuse, protože pochopení a důkladné posouzení zveřejněných výsledků výzkumu zpravidla vyžaduje přístup k vyhodnoceným datům a nástrojům, jež byly při jejich vyhodnocování použity,
- zvýšit výnos z veřejných prostředků vynaložených na shromažďování dat díky následnému využívání těchto dat.

EHSV může s těmito cíli obecně v zásadě plně souhlasit.

Otázkou však je, pomocí jakých nástrojů a jak diferencovaně a rozsáhle mají být uskutečněny, jaká dodatečná zátěž – i administrativní – s tím bude spojena, zda bude tato zátěž díky očekávanému užítku odstatněná a které aspekty hovoří proti.

4.3.1 Dosavadní postupy

Pro vědecký výzkum je charakteristické, že proces nabývání poznatků včetně získaných dat a použitých pramenů musí být srozumitelný, resp. reprodukovatelný a že z něj vyvozené závěry musejí obstát v jakékoli diskusi či debatě. Pro tento účel má vědecká obec dobře zavedené a úspěšné postupy uplatňované před zveřejněním v časopisech, během něj i po něm. Patří sem semináře, konference, odborné posudky, vzájemná hodnocení, výměny informací a dat, výměny pracovníků atd. Nyní jsou k tomu již využívány i moderní prostředky digitální agendy. CERN⁽⁶⁾ navrhla a ve spolupráci s partnery dále rozpracovala využívání *world wide web* (*www*) právě za účelem výměny dat.

4.3.2 Dodatečná opatření

Návrhy Komise se tudíž mohou zabývat pouze otázkou, jak by se tyto doposud obvyklé procesy sebeorganizace daly doplnit, vylepšit, zjednodušit a zefektivnit. Konkrétní dodatečná opatření zamýšlená za tímto účelem nejsou ze sdělení Komise dostatečně patrná. Zjevně jsou v plánu např. pilotní projekty.

4.3.3 Problémy a překážky

Očekávání ohledně otevřeného přístupu již byla vyjmenována, nyní je třeba upozornit také na problémy, které je nutné vyřešit, a na výjimky či překážky. Ty se týkají např.:

- důvěrnosti vývoje inovací, zejména ve spolupráci s průmyslem (malými a středními podniky), a patentových otázek;
- důvěrnosti údajů o pacientech v lékařském výzkumu;

⁽⁵⁾ Např.: http://royalsociety.org/uploadedFiles/Royal_Society_Content/policy/projects/sape/2012-06-20-SAOE.pdf,
<http://www.wissenschaftsrat.de/download/archiv/2359-12.pdf>

⁽⁶⁾ Evropská organizace pro jaderný výzkum.

— ochrany autorství (výzkumných pracovníků a organizací) k datům;

— nedorozumění při vyhledávání a interpretaci dat včetně jejich důsledků;

— případných omezení přenosu technologií na základě kontroly vývozu;

— zajištění celosvětové symetrie mezi EU a třetími zeměmi;

— nároků na personál a techniku při vyhledávání relevantních dat v často nepřehledném množství nezpracovaných dat a při zabezpečování jejich použitelnosti a srozumitelnosti pro třetí strany.

Tyto problémy zcela jasně brání všeobecnému zavedení otevřeného přístupu k výzkumným datům.

4.3.4 Rozlišování mezi jednotlivými oblastmi

Je tedy třeba přistupovat k této otázce diferencovaně. EHSV zdůrazňuje, že existují oblasti, v nichž může být otevřený externí přístup k výzkumným datům prostřednictvím internetu přínosný, jde např. o meteorologická data, genofondy, demografická data nebo podobně jasně definovaná data a statisticky důležitá data (přičemž i zde je však třeba vyjasnit, jak mají být „data“ vymezena).

Současně však doporučuje mnohem opatrnější postup např.:

- u velmi složitých experimentů, jako jsou urychlovače či pokusná zařízení používaná ve výzkumu jaderné syntézy, a
- při veškeré spolupráci s průmyslovým výzkumem, včetně malých a středních podniků.

4.3.5 Právě v posledně uvedeném případě spatřuje EHSV vnitřní rozpor mezi záměrem prosazovat otevřený přístup k výzkumným datům na jedné straně a zintenzivnit podporu inovací se zaměřením na partnerství veřejného a soukromého sektoru atd., kde důvěrnost hraje klíčovou úlohu, na straně druhé. Ani snaha o dosažení rovnováhy zájmů u těchto protichůdných cílů rozlišováním mezi „neškodnými“ daty pocházejícími např. ze základního výzkumu a inovačními daty získanými např. v aplikovaném výzkumu, ovšem není bez rizika. Takovéto rozlišování a *priori* totiž vyžaduje schopnost nahlížet do budoucnosti. Koneckonců právě nové revoluční poznatky tzv. základního výzkumu mohou být velmi inovační a v případě jejich příliš brzkého zveřejnění může dojít ke ztrátě

patentové ochrany (viz též odstavec 3.3). Proto je tady třeba nalézt podobně pragmatické řešení jako u „normálních“ publikací (viz odstavec 3.2 a oddíl 4.1 sdělení Komise).

4.3.6 Dobrovolnost zpřístupnění dat

Výzkumným pracovníkům účastnícím se výzkumného projektu by proto měla být ponechána volnost při rozhodování, zda, odkdy a – pokud ano – v jak podrobné míře za určitých předpokladů otevřeně zpřístupní data získaná v rámci tohoto projektu. Právě na příkladu organizace CERN je vidět, že dobrovolné postupy zdola nahoru jsou i pro zde projednávanou oblast vhodnější než vnucená pravidla. EHSV doporučuje vkládat větší důvěru v sebeorganizační schopnosti vědeckého systému. Je třeba se vyhnout jakémukoliv násilnému zásahu (viz odstavec 4.3.10) do zatím velice úspěšné, ale také citlivé vědecké kultury.

4.3.7 Data použitá v publikacích

Dalo by se např. zvážit elektronické zpracování a otevřené zpřístupnění určitého výběru (viz odstavec 4.2) dat použitých v otevřeně přístupných publikacích spolu s těmito publikacemi. Ale i zde je sporné a je třeba posoudit, zda očekávaný přínos využití těchto dat třetími osobami na internetu skutečně ospravedlňuje dodatečnou zátěž, jež tím vznikne původním autorům a která je zdržuje od vlastní výzkumné práce.

4.3.8 Pilotní režim

EHSV podporuje snahy Komise zahájit nejprve pilotní režim v nějakém spíše nenáročném a k tomu vhodném oboru a shromáždit tak zkušenosti. Je třeba vypracovat zprávu o získané přidané hodnotě.

4.3.9 Administrativní zátěž a akceptace

Značná nevole řady vědeckých pracovníků vůči tomu, že Komise příliš byrokratizuje podávání žádostí a zadávání zakázek, se díky snahám o zjednodušení a zajištění kontinuity⁽⁷⁾ podpůrných nástrojů časem poněkud zmírnila. Mohla by se však znovu plně projevit, pokud by byly vytvořeny nové a zatím nedotažené požadavky a nové administrativní překážky a pokud by se zasahovalo do výzkumné činnosti.

4.3.10 Zájem financujícího subjektu

V diskusi o výše uvedených otázkách je třeba se zamyslet také nad tím, zda a do jaké míry by si financující subjekt či daňový poplatník, jehož zde zastupuje Komise, měl prostě vynutit otevřené zpřístupnění všech výsledných výzkumných dat na internetu jako podmínku pro poskytnutí finanční podpory. Na tuto otázku se však toto stanovisko nezaměřuje (nehledě na to,

co je uvedeno v odstavcích 3.1 a 3.2). EHSV jde spíše o to, pomocí jakých postupů podpory a řízení výzkumu lze – právě i v zájmu financujícího subjektu – dosáhnout optimálního vědeckého a hospodářského úspěchu.

4.4 Dodatečné zatížení rozpočtu na výzkum

Všechna opatření, jež Komise navrhuje, zbavují příjemce informací povinnosti za tyto informace (publikace, data) platit. Tyto náklady musejí namísto toho nést tvůrci těchto dat a publikací, tj. výzkumní pracovníci a jejich organizace. Je tudíž nutné zahrnout tyto náklady do příslušných rozpočtů na výzkum – pokud se jedná o podporu ze strany EU, pak je to rozpočet programu HORIZONT 2020. Z tohoto důvodu je třeba tyto náklady započítat do příslušné výše podpory.

4.4.1 Co se týče otevřeného přístupu k vědeckým publikacím, musí být příslušný rozpočet na výzkum tedy využit nejen k pokrytí nákladů spojených s dosažením nových výsledků výzkumu, ale také k jejich všeobecnému zpřístupnění.

4.4.2 Totéž se navíc vztahuje na náklady na rozsáhlejší ukládání dat a na k tomu potřebný personál a infrastrukturu (mj. jako podmínka pro odstavec 4.4.3).

4.4.3 A tím spíše to samozřejmě platí pro dodatečné náklady na případné zajištění otevřeného přístupu ke všem nebo jen k vybraným výzkumným datům.

4.5 Možné nedorozumění

EHSV má dojem, že některé požadavky a argumenty týkající se otevřeného přístupu, jež jsou vznášeny v politické diskusi, vyplývají také z nepochopení způsobu fungování vědy a výzkumu a schopnosti běžného občana porozumět vědeckým otázkám. Vědecké publikace jsou obvykle srozumitelné jen expertům působícím v daném oboru, proto jsou otevřeně zpřístupňovány výhradně jim. Totéž platí pro přístup k výzkumným datům.

4.6 Informování občanů a politických činitelů

O to důležitější jsou tudíž veškeré snahy o zprostředkování podstatných aspektů nových poznatků laikům. EHSV již několikrát upozornil na význam těchto prostředků a oceňuje úsilí Komise v této oblasti, včetně portálu CORDIS⁽⁸⁾. Je třeba vyzdvihnout angažovanost těch vědeckých pracovníků, kteří mají dar objasnit poznatky ze svého oboru co nejširší veřejnosti. I pro politické činitele je koneckonců důležité, aby byli co nejlépe informováni o obsahu a významu vědeckých poznatků a o možnostech dalšího výzkumu, a mohli tak přijímat fundovaná rozhodnutí.

⁽⁷⁾ Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 129.

⁽⁸⁾ http://cordis.europa.eu/home_en.html

4.7 Přístup k odborným poznatkům

Firmy a organizace občanské společnosti si často stěžují na nedostatečný přístup ke specifickým odborným poznatkům. Proto je především i pro malé a střední podniky důležité, aby měly k dispozici alespoň jednoho interního nebo externího experta, který bude schopen těmto datům porozumět, nebo aby mohly využít služeb příslušné poradenské organizace. Kromě toho EHSV odkazuje jednak na své doporučení Komisi (uvedené v jednom z předchozích stanovisek ⁽⁹⁾), aby vytvořila zvláštní systém vyhledávání pro tuto oblast, jednak na

nástroj ⁽¹⁰⁾, který poskytl Evropský patentový úřad a pomocí něhož lze dnes již vyhledat značnou část novějších patentových spisů dostupných na mezinárodní úrovni.

4.8 Přístup ke starším publikacím prostřednictvím internetu

Vedle zde probíraného tématu existuje zájem, mj. i ze strany humanitních věd, o to, aby byly na internetu v elektronické podobě dostupné také starší originály publikací. EHSV rozhodně vítá kroky v tomto směru, které ale nejsou předmětem tohoto stanoviska.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

⁽⁹⁾ Úř. věst. C 218, 11.9.2009, s. 8, odstavec 3.2.

⁽¹⁰⁾ <http://worldwide.espacenet.com>

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog

COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD)

(2013/C 76/10)

Zpravodaj: **pan SEARS**

Dne 15. října 2012 se Rada a dne 22. října 2012 Evropský parlament, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se mění nařízení (ES) č. 273/2004 o prekursorech drog
COM(2012) 548 final – 2012/0261 (COD).

Specializovaná sekce Jednotný trh, výroba a spotřeba, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 8. ledna 2013.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 130 hlasy pro, 1 hlas byl proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Cílem tohoto návrhu je řešit konkrétní nedostatky, které byly zjištěny ve stávajících právních předpisech EU, pokud jde o monitorování a kontrolu obchodu mezi podniky v EU s acetanhydridem, což je komoditní chemikálie s mnoha zákonnými a základními použitími, která je však také předmětem zneužití jako prekursor pro nedovolenou výrobu heroínu z morfinu, obvykle v Afghánistánu. EHSV uznává potřebu tohoto pozměněného nařízení a jednoznačně podporuje tento návrh.

1.2 EHSV dále podporuje návrh zřídit evropskou databázi schválených hospodářských subjektů a koncových uživatelů a zlepšit shromažďování zpráv z členských států, pokud jde o zabavení a zadržení nedovolených zásilek všech uvedených a neuvedených prekursorů drog.

1.3 Rozšíření stávajících právních předpisů o registraci na „uživatele“, na rozdíl od „hospodářských subjektů“, si žádá určité nové či upravené definice. Komise uvádí drobné problémy a doporučení. Koncoví uživatelé by měli být plně informováni o účelu a přínosech registrace. Příslušným orgánům by měla být poskytnuta stejná práva vstupovat do provozoven koncových uživatelů, jako je tomu v současnosti v případě hospodářských subjektů.

1.4 EHSV uznává, že nové návrhy budou efektivní pouze tehdy, bude-li se o nich řádně informovat, a to bez další zbytečné finanční zátěže pro všechny zúčastněné strany.

Návrh zprostit mikropodniky poplatků za registraci proto jednoznačně podporuje.

1.5 EHSV rovněž konstatuje, že zúčastněné strany v Evropě plně přijaly požadavky příslušné úmluvy OSN z roku 1988, zejména článek 12, pokud jde o spolupráci ve snaze dosáhnout žádoucích cílů. To vedlo k úspěšné spolupráci s ostatními subjekty v EU i mimo ni v boji proti zločinu, ochraně zdraví občanů, umožnění pokračování zákonného obchodu a ochraně dobré pověsti dotyčných organizací a podniků. Uplatňované postupy, dosažená míra vzájemného respektu a důvěry a styl a obsah sdělení předávaných dotyčným stranám si zaslouží, aby byly uznány jako vzory pro regulační chování a soulad na úrovni EU či na jakékoli jiné úrovni. Výbor doufá, že plánované návrhy týkající se kontroly psychotropních látek a syntetických „designových drog“ v rámci silné a vhodně zaměřené politiky v oblasti veřejného zdraví založené na faktech, zejména v oblasti prevence na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni, se budou řídit podobným vzorem. EHSV bude potěšen, pokud bude moci k těmto návrhům ve vhodnou dobu přispět.

2. Úvod

2.1 Prekursory drog jsou látky, které se vyrábějí, obchodují a používají celosvětově ve velkém množství zákonných a zásadních procesů, mohou však být zneužity k nezákonné výrobě drog jako např. kokainu, heroínu, extáze nebo metamfetaminů. Dlouhou dobu se považovalo za zásadní usilovat o kontrolu obchodu s těmito látkami, jež jsou vyhledávány pro své fyzikální vlastnosti a jsou využívány např. jako rozpouštědla pro získávání účinných látek z rostlinných zdrojů nebo jako chemické činitele, jež mají měnit charakteristiku a účinky látek z nich vyráběných.

2.2 Mezinárodní akční rámec je stanoven Úmluvou Organizace spojených národů proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988. Článek 12 zdůrazňuje, že pro dosažení žádoucích výsledků je zásadní spolupráce regulačních orgánů a podniků.

2.3 Na úrovni Evropské unie (EU) je významným cílem protidrogové strategie EU na období 2005–2012 a protidrogového akčního plánu EU (2009–2012) snížit zneužívání prekurzorů drog. Právní rámec pro vnitřní obchod v současnosti poskytuje nařízení (ES) č. 273/2004, jež spravuje GR ENTR (generální ředitelství pro podniky a průmysl), a pro vnější trh nařízení Rady (ES) č. 111/2005, jež spravuje GR TAXUD (daně a celní unie). Nařízení Komise (ES) č. 1277/2005 ve znění nařízení (ES) č. 297/2009 a (EU) č. 225/2011 poskytuje podrobné prováděcí předpisy pro příslušné orgány a hospodářské subjekty.

2.4 Podle těchto nařízení členské státy shromažďují údaje a podávají zprávy o množstvích (v tunách) některých uvedených (tj. konkrétně sledovaných a kontrolovaných) a neuvedených (dobrovolně sledovaných) látek, jež byly zadrženy (před doručením) či zabaveny (v průběhu doručení nebo po něm). Tato množství poté mohou být vztažena na celkové množství zadržovaných nebo zabavených látek na celém světě. Jakékoli neočekávané zvýšení oznámeného množství či změny ve frekvenci a rozdělení zabavení a zadržení může být způsobeno zlepšením sledování, ale může též naznačovat větší zaměření se konkrétního trhu na nedovolené účely, možná kvůli domnělým nebo skutečným nedostatkům při místních kontrolách.

2.5 Konsolidované údaje za rok 2008 ukázaly sedminásobné zvýšení oproti roku 2007 v oznámeném množství jednoho konkrétního prekursoru, acetanhydridu, který se používá k přeměně morfinu (získaného z opia) na heroin. 241 tun zabavených v EU představovalo více než 75 % celosvětově zabaveného množství. To vedlo k opakované kritice ze strany Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek OSN. Zpráva Komise COM(2009) 709 o provádění a fungování příslušných právních předpisů dospěla k závěru, že ačkoli obecně byla výkonnost uspokojivá, ve skutečnosti existují určité nedostatky, a předložila doporučení, zejména pokud jde o sledování a kontrolu prodeje acetanhydridu v rámci EU.

2.6 Během tohoto procesu Komise a všechny ostatní zainteresované strany uznaly, že acetanhydrid hraje klíčovou roli jako alkylační prostředek při syntéze široké škály vrstvených materi-

álů, filmů, plastů, léčiv (např. aspirinu) a dalších spotřebních výrobků. Významnější část celkové světové výroby (v současnosti přibližně 1 milion tun ročně) údajně slouží k domácí spotřebě výrobců a menší část, méně než třetina z celkového množství, je obchodována koncovým uživatelům, čili třetí straně. Odhaduje se, že množství, jež je zapotřebí pro nedovolené použití, převážně v Afghánistánu, se pohybuje mezi 380 až 570 tunami ročně. Tím naopak vzniká přibližně 380 tun afghánského heroinu, přičemž 70 tun je dodáváno uživatelům drog v Evropě. Na základě oznámené průměrné ceny při pouličním prodeji v Evropě 40 eur za gram to odpovídá ročnímu nezákonnému obchodu v hodnotě přibližně 3 miliardy eur. Tržní hodnota potřebného acetanhydridu je – v porovnání s touto sumou a v porovnání s hodnotou zákonného prodeje či nákladů za ztrátu dobré pověsti osob či podniků v souvislosti se zneužitím k nepovolenému použití – bezvýznamná. Celosvětový program chemického průmyslu Responsible Care napomáhá zajistit, aby zákonné subjekty vstupující poprvé na trh těmito otázkám porozuměly.

2.7 Rovněž se uznává, že i kdyby se v Evropě podařilo veškerým pokusům o zneužití předejít, docházelo by k nim jinde ve světě. Finanční odměny pro výrobce drog, jak je uvedeno výše, jsou zkrátka příliš vysoké. Nicméně kontroly jsou stále zcela odůvodněné a slouží jako model pro ostatní. Za předpokladu, že jsou tyto kontroly nákladově efektivní, mají plnou podporu zasažených průmyslových odvětví, aby tak mohl pokračovat jejich zákonný obchod v rámci EU.

2.8 Vzhledem k výše uvedené situaci Komise uvažovala o několika alternativních přístupech, jež jsou stanoveny v posouzení dopadů, a konzultovala orgány zastupující postižená odvětví – především CEFIC v případě výrobců („hospodářských subjektů“) a některé významné koncové uživatele a FECC v případě distributorů a menších koncových uživatelů – a zástupce členských států, které budou mít za úkol tyto návrhy provádět. Došlo k obecné shodě, že stávající návrh je nejlepší možností.

3. Shrnutí návrhu Komise

3.1 Návrh Komise rozšiřuje požadavky na registraci, které se v současné době vztahují na výrobce, distributory a obchodníky s acetanhydridem, na jejich průmyslové koncové uživatele, tj. společnosti kupující si acetanhydrid pro své vlastní využití či postupy v rámci EU.

3.2 Cílem je dále omezit skutečné zneužívání nebo pokusy o zneužívání acetanhydridu v EU, ve snaze snížit nedovolené používání mimo EU a vytvořit větší právní jistotu pro podniky, které zákonně působí v rámci EU.

3.3 Stávající kategorie 2 uvedených látek v rámci nařízení (ES) č. 273/2004 je proto rozdělena na dvě části – kategorie 2a je vyhrazená pro acetanhydrid a kategorie 2b pro čtyři další komoditní chemikálie, jichž se tato změna netýká. Bez změny zůstává definice kategorie 1 pro zvláštní chemické látky z nižším objemem, jež jsou podrobeny dokonce ještě přísnějším kontrolám jakožto nejcitlivější klíčové prekursorů drog, a také definice kategorie 3 pro víceúčelové velkoobjemové chemikálie.

3.4 Cílem návrhu je také zřídít evropskou databázi prekursorů drog, aby bylo zajištěno efektivnější shromažďování údajů o zabavení a zadržení zásilek, a vést seznam hospodářských subjektů a uživatelů EU, kteří mají povolení nebo registraci a kteří zákonně vyrábějí, obchodují nebo používají prekursorů drog.

3.5 Návrh také objasňuje některé stávající definice, uděluje oproštění od poplatků za registraci pro mikropodniky, pozměňuje stávající ustanovení o postupech jednání ve výborech v souladu s novými pravidly Lisabonské smlouvy a odstraňuje nutnost formálního procesu přijímání při přípravě pokynů. Návrh rovněž objasňuje práva členských států přijmout dodatečná opatření za účelem získání informací a, pokud to je nutné, vstupovat do provozoven hospodářských subjektů při jakékoli podezřelé objednávce týkající se neuvedených látek.

3.6 Právním základem návrhu je článek 114 Smlouvy o fungování Evropské unie a vyhovuje požadavkům EU v oblasti subsidiarity a proporcionality (minimálně ve své stávající podobě).

3.7 Toto nařízení by vstoupilo v platnost dvacátým dnem po vyhlášení v Úředním věstníku Evropské unie a bylo by závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech. Nařízení stanovuje přechodné období v délce až 18 měsíců, aby příslušné orgány vypracovaly požadované postupy a aby se někteří koncoví uživatelé poprvé zaregistrovali. Registrační postupy pro všechny uživatele se staly důslednějšími a registraci je nyní možné zamítnout, budou-li informace poskytnuté příslušným orgánům považovány za neuspokojivé.

3.8 Návrh je doplněn důvodovou zprávou a pracovním dokumentem útvarů Komise (zprávou o posouzení dopadů). Rovněž je k dispozici shrnutí posouzení dopadů. Příslušné internetové stránky GR ENTR a GR TAXUD shrnují vývoj právních předpisů EU o sledování a kontrole prekursorů drog v rámci EU a mezi EU a třetími zeměmi a poskytují odkazy na všechny související dokumenty, zúčastněné strany a dotyčné organizace.

3.9 Zprávy Komise o zadržení a zabavení prekursorů drog, jež byly pořízeny na základě údajů poskytnutých členskými státy za období 2006–2010, jsou důvodem pro stávající návrhy a jsou uvedeny na internetových stránkách. Dalším podkladem byla prezentace GR ENTR pracovní skupině Rady pro celní unii ze dne 16. října 2012. Jakožto samostatný dokument byla dodána kopie „pokynů pro hospodářské subjekty“, které společně vydaly GR ENTR a GR TAXUD, aby je vnitrostátní příslušné orgány šířily pouze důvěryhodným společenstvem zapojeným do dlouhodobých zákonných operací s uvedenými a neuvedenými látkami.

3.10 Další zprávy, např. „Zpráva o prekursorech a chemických látkách často používaných k nedovolené výrobě omamných nebo psychotropních látek“ za rok 2011 vypracovaná INCB a „Zpráva o strategii Mezinárodního úřadu pro kontrolu omamných látek“ z roku 2012, kterou vydalo ministerstvo zahraničních věcí USA, poskytují vnější a celkovější přehled. Nyní je např. obecně akceptováno, že Afghánistán nemá žádný legitimní požadavek pro acetanhydrid a že veškerý dovoz je tedy nezákonný. Uvádí se, že koaliční síly zabavily přibližně 20 tun z celkově mnohem většího množství dovezeného v roce 2011. Primárními nezákonnými zdroji jsou údajně Čína, Jižní Korea, Evropa, státy střední Asie a Indie. Práce samozřejmě stále pokračují a intenzivní mezinárodní spolupráce a těžce nabytá vzájemná důvěra jsou i nadále klíčové.

4. Obecné připomínky

4.1 EHSV vydal dne 26. února 2003 své stanovisko ke COM(2002) 494 final⁽¹⁾, v němž zcela souhlasil s návrhy Komise, pokud jde o kontroly prekursorů drog. To bylo plně vzato na vědomí v konečné verzi, jež byla vydána v únoru 2004 jakožto nařízení (ES) č. 273/2004⁽²⁾.

⁽¹⁾ Úř. věst. C 95, 23.4.2003, s. 6.

⁽²⁾ Úř. věst. L 47, 18.2.2004, s. 1.

4.2 EHSV rovněž výrazně podporuje snahy na snížení užívání drog v EU i mimo ni, jak jasně uvedl ve svém stanovisku z května 2012 v rámci své odpovědi na sdělení Komise Na cestě k razantnější evropské reakci na vůči drogám⁽³⁾. To zdůraznilo potřebu zachovat vyvážený přístup k nabídce i poptávce. Snížení nabídky, jež může být pouze dočasné, musí být podpořeno důraznou, vhodně zaměřenou a účinnou politikou v oblasti veřejného zdraví, zejména v oblasti prevence na úrovni EU a na vnitrostátní úrovni (čl. 168 odst. 1 SFEU). Spolupráce a výměna osvědčených postupů mezi členskými státy bude klíčová. Politiky by měly vycházet z údajů a podkladů – a nikoli naopak.

4.3 EHSV proto výrazně podporuje stávající návrh zesílit sledování a kontrolu obchodu s acetanhydridem mezi podniky v rámci EU a zavést další opatření na podporu sledování a kontroly prekurzorů drog obecně, zejména prostřednictvím vytvoření evropské databáze hospodářských subjektů a koncových uživatelů, kteří mají povolení nebo registraci, a informací poskytnutých členskými státy o zadržení a zabavení látek zneužitých k nezákonnému použití, zejména k výrobě omamných a psychotropních látek, obvykle mimo EU. Mimořádným problémem je zneužívání malých množství acetanhydridu k výrobě heroinu.

4.4 EHSV také chválí Komisi a všechny subjekty zapojené do provádění stávajících právních předpisů a do navazujících přezkumů a procesu konzultace za intenzivní a trvalou spolupráci s členskými státy, regulačními orgány, donucovacími orgány, výrobci, dopravci a koncovými uživateli, jak je požadováno v rámci článku 12 úmluvy OSN z roku 1988. To vedlo k vypracování dobře zaměřených, dobře informovaných, důkladně zdokumentovaných a nákladově efektivních návrhů, které mají jednoznačnou podporu, a tudíž je pravděpodobné, že budou plně prováděny všemi, kterých se to bezprostředně týká.

4.5 Tato spolupráce již vedla k drastickému snížení množství prekurzorů drog zabavených nebo zadržených v EU – což snad znamená, že EU již není považována za snadný cíl. Dobrovolné sledování neuvedených látek se ukázalo být jako mimořádně účinné. Klíčovou otázkou je flexibilita, jak se vypořádat s touto inovativní, vytrvalou a vysoce ziskovou trestnou činností. Minimálně v této oblasti mají všichni stejný cíl. To plně uznávají všechny zúčastněné strany – a mohlo by to

možná sloužit jako model pro nákladově efektivní právní předpisy EU v jiných oblastech s širším dopadem na podniky, zaměstnance a spotřebitele.

4.6 Právní předpisy jsou rovněž účinné, jelikož na zainteresované výrobce, distributory a koncové uživatele se již vztahuje řada podobných kontrol, pokud jde o radioaktivní materiál, biologické činitele, chemické látky dvojího užití a vývoz vyžadující postup předchozího souhlasu atd., a mají zkušenosti s jejich prováděním. Brzy budou zavedeny nové právní předpisy o prekursorech výbušnin. To si však žádá, aby široká povaha těchto požadavků zůstala stejná a aby byl seznam látek vyžadující registraci nebo povolení omezen na nezbytné minimum. Stávající návrh proto bude pravděpodobně efektivní, alespoň v rámci svého poměrně úzce definovaného cíle ještě více snížit jakékoli zneužívání nedovoleného používání acetanhydridu v rámci stávajícího zákonného obchodu v EU. Jiné méně cílené a nákladnější alternativy by pravděpodobně neuspěly.

4.7 EHSV rovněž souhlasí s Komisí, že tento návrh nemá obecně dopad na pracovní podmínky v tomto odvětví ani na práva spotřebitelů, ledaže by jakožto jednotlivci podporovali snížení dostupnosti heroinu a souvisejících výrobků v Evropě i mimo ni. Pokud by k takovému snížení skutečně došlo, bude bohužel obtížné to změřit. Tento návrh však nezávisí na takovéto vyváženosti nákladů a přínosů, a proto by měl být co nejdříve prováděn v této podobě.

4.8 EHSV je rovněž ochoten přispívat k dalším iniciativám EU v této oblasti, a proto naléhá na Komisi, aby co nejdříve předložila nové plánované návrhy, zejména pokud jde o psychotropní látky a čistě syntetické „designové drogy“, které nyní plynule nahrazují tradiční drogy jako heroin a celkově rozšiřují trh.

5. Konkrétní připomínky

5.1 EHSV upozorňuje, že definice pojmů „hospodářský subjekt“ a „uživatel“ mohou být chápány jako překrývající se (neboť všechny dotčené „hospodářské subjekty“ budou v určité době „vlastnit uvedené látky“). Jelikož je jednoznačně nezbytné rozlišit mezi těmito dvěma pojmy, mohlo by se tak stát prostřednictvím vložení věty „která není hospodářským subjektem“ za „právnícká osoba“ v první řádce nového písmena h) v článku 2.

⁽³⁾ COM(2011) 689 final, stanovisko EHSV: Úř. věst. C 229, 31.7.2012, s. 85.

5.2 Je rovněž důležité stanovit, že se to týká specificky uživatelů usazených a obchodujících v rámci EU. Na prodeje nebo zásilky určené uživatelům mimo EU se vztahují zvláštní právní předpisy. Pro zajištění hladkého fungování vnitřního trhu by také mělo být mezi členskými státy jasno v tom, kdy hospodářský subjekt a uživatel potřebuje registraci, například tam, kde je hospodářský subjekt či uživatel usazený anebo kde je výrobek (acetanhydrid) uveden na trh.

5.3 Požadavek pro koncové uživatele, aby se poprvé zaregistrovali, by mohl vést ke krátkodobému narušení zákonného obchodu. To lze minimalizovat proaktivní komunikací hospodářských subjektů a distributorů během 18 měsíců stanovených pro tento přechod, pokud možno na základě jasných a vhodně zformulovaných prováděcích pokynů, které vydají příslušné orgány v členských státech. Stávající „pokyny pro hospodářské subjekty“ představují vynikající model pro takovouto komunikaci. Účel a přínosy registrace by měly být zřejmé již v době registrace, aby byla koncovým uživatelům i hospodářským subjektům známa možnost a rizika zneužití, a mohli tak lépe přispívat k jejich minimalizaci. Příslušné orgány by měly mít stejná práva vstupovat do provozoven koncových uživatelů i hospodářských subjektů.

5.4 EHSV podporuje návrh Komise, že mikropodniky by měly být oproštěny od poplatků za registraci, což je klíčové nejen proto, aby tento zákonný obchod pokračoval (v zájmu mikropodniků a jejich zaměstnanců), ale také proto, aby byly kontroly chápány a prováděny co nejrozsáhlejším způsobem. Vzhledem k tomu, že množství požadované pro nedovolené použití je relativně malé, menší uživatelé jsou pravděpodobně nejvíce vystaveni nabídkám, o nichž se domnívají, že si je nemohou dovolit promeškat. Proto bude velice důležitá dobrá

komunikace na podporu dodržování předpisů, a to v tištěné a elektronické podobě ve všech příslušných místních jazycích.

5.5 EHSV upozorňuje, že požadavky týkající se podávání zpráv a jiných informací, pokud jde o neuvedené látky, odrážejí jejich dobrovolný charakter, tj. že členské státy se „mohou“ spíše nežli „budou“ řídit navrženými postupy. To samozřejmě není ideální pro ochranu vnitřního trhu, ale může to být žádoucí pro doplnění přeci jen více látek na seznamy již určených prioritních prekursorů. Tuto situaci by proto měly všechny zúčastněné strany pečlivě sledovat.

5.6 Pokud jde o navrhovanou evropskou databázi, EHSV tento návrh vítá a velmi podporuje další činnost v této oblasti, pouze s výhradou, že by na ni měly být vyčleněny dostatečné prostředky pro její dlouhodobější aktualizaci a využití všemi zúčastněnými stranami, a dodává, že by měla být koncipována tak, aby přinášela výsledky, nikoli aby byla pouhým shromažďováním zastaralých či neúplných údajů. Kvalita a kvantita shromážděných údajů bude stejně tak důležitá. V tomto směru bude klíčová trvalá podpora donucovacích orgánů v členských státech.

5.7 Přístup k těmto údajům musí být samozřejmě omezený na ty, kteří se pevně a trvale zavázali k zákonnému obchodu – nejspíše subjekty uvedené v databázi. Požadavky týkající se vstupních údajů pro hospodářské subjekty, distributory, obchodníky a koncové uživatele, stejně jako pro členské státy by měly být pokud možno harmonizovány za účelem ochrany vnitřního trhu a minimalizace nákladů. Tím by však neměl být ohrožen primární cíl tohoto návrhu, kterým je rozpoznat a omezit nezákonné zneužívání prekursorů drog a snad zatknout ty, kteří za ně nesou odpovědnost.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Uvolnění potenciálu cloud computingu v Evropě

COM(2012) 529 final

(2013/C 76/11)

Zpravodaj: **pan PIGAL**

Dne 14. srpna 2012 se Evropská komise, v souladu s článkem 114 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodla konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Uvolnění potenciálu cloud computingu v Evropě

COM(2012) 529 final.

Specializovaná sekce Doprava, energetika, infrastruktura a informační společnost, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 18. prosince 2012.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 16. ledna 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 158 hlasy pro, 2 hlasy byly proti a 7 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 Výbor v cloud computingu (CC) spatřuje pro Evropu příležitost k růstu a konkurenceschopnosti a tímto stanoviskem by rád doplnil sdělení Komise poněkud odlišnou vizí. Výbor by velice uvítal, pokud by Komise věnovala tomuto návrhu pozornost a odpovídajícím způsobem upravila svoji strategii pro CC.

1.2 Výbor sdílí názor Komise na nutnost rozvíjet využití CC v Evropě s cílem zvýšit dynamiku, výkonnost a inovační schopnost jejího hospodářství. Podporuje tudíž 3 opatření, která Komise navrhuje:

— udělat pořádek v džungli technických norem a podpořit systémy certifikace,

— vypracovat „bezpečné a spravedlivé“ vzorové podmínky pro smlouvy o CC,

— vytvořit evropské partnerství sdružující členské státy a podniky za účelem vedení veřejného sektoru pomocí CC.

1.3 Využití cloud computingu zvyšuje nutnost ochrany občanů, jejich údajů a soukromí. Výbor proto žádá Komisi, aby pokračovala v nastoupené cestě, především formou mezinárodní spolupráce a posílení regulačního rámce pro:

— ochranu údajů a soukromí,

— přístup vlád k údajům,

— kontrolu údajů a řešení sporů mezi uživateli a poskytovateli,

— přenositelnost a interoperabilitu.

Výbor též připomíná, že toto úsilí o zajištění ochrany bude neúčinnější u dat uložených poskytovateli CC na evropském území.

1.4 Paralelně a jako doplnění ke **snazšímu využití CC** a na základě úspěšného nasazení CC v USA Výbor doporučuje Komisi, aby se náležitě zasadila o vytvoření **evropské výroby** digitální energie, neboli vznik a posílení evropských poskytovatelů infrastruktury pro CC (*IaaS – Infrastructure as a Service*).

K tomu je možné dospět několika cestami:

— motivovat evropské subjekty k aktivitě a investicím do projektů v oblasti výroby digitální energie. Cílovými podniky by mohli být zejména telekomunikační operátoři, výrobci softwaru atd.,

— posílit financování ze **strukturálních fondů nebo využití subvence** na podporu vzniku datových středisek pro CC pod vedením a řízením evropských subjektů; možným vzorem by mohlo být evropské financování širokopásmového připojení,

— vytvořit **evropské projekty**, k nimž by evropská konsorcia mohla předkládat konkurenční nabídky, což by posílilo jejich činnost, služby a výrobky.

Cílem je využít **příznivých podmínek** (silný stupeň ochrany dat v Evropě, obavy uživatelů z příliš vzdálených poskytovatelů, potřeba silných záruk bezpečnosti atd.) k podpoře vzniku **evropských poskytovatelů CC**, ať již na místní, vnitrostátní (svrchovaný cloud) či přeshraniční úrovni (konsorcia zahrnující několik členských států).

1.5 Negativními aspekty, jež je ovšem nutné vzít v úvahu, jsou nezbytná **restrukturalizace** počítačových služeb pro účely CC, **ztráty pracovních míst, přemístění**, virtualizace a zvyšování vzdálenosti mezi uživateli a informatiky. Sdělení Komise přitom tento sociální dopad nezmiňuje.

Komise se naopak opírá o perspektivy analytického střediska a tvrdí, že CC by měl vést k vytvoření **2,5 milionu pracovních míst**. Výbor si klade otázku, zda se nejedná o čísla **nedosažitelná a odtržená od reality odvětví informatiky**.

1.6 Kromě evropského partnerství pro CC by Komise měla co nejdříve zahájit přípravu dokumentu typu „Cloud First Policy“ (po vzoru USA či Nového Zélandu) na podporu využití CC u evropských institucí a v členských státech. Cílem je překonat kulturní bariéry či osobní obavy a přirozeně těžit z vyšší flexibility služeb, ale také významně snížit náklady na CC.

Výbor pochopitelně požaduje, aby Komise do této „Cloud First Policy“ zařadila také obranné mechanismy pro použití CC ve veřejných službách a některých citlivých složkách soukromého sektoru, z důvodu kontroly nad výskytem poskytovatelů podléhajících rizikovým vnitrostátním předpisům, případně z důvodu zabránění tomuto jevu; příkladem budiž, **„Patriot Act“** platný pro severoamerické poskytovatele i v případě, že mají sídlo v Evropě.

1.7 Jednou z hlavních potíží a obav uživatelů (jednotlivců i podniků) na poli CC je řešení sporů s poskytovateli usazenými za hranicemi jejich států.

Po vzoru elektronického obchodování, které je právě tak globalizováno a má právě tak mezinárodní rozměr jako CC, navrhuje Výbor, jenž je autorem stanoviska k tomuto tématu⁽¹⁾, aby Komise zařadila jako možné řešení tzv. řešení sporů on-line

(ODR – *Online Dispute Resolution*), pomocí něž lze mediací vyřídit většinu sporů, především pokud se týkají několika jurisdikcí. Tato mediace, jež musí být nezávislá a nestranná, by mohla být svěřena některé ze stávajících evropských agentur nebo agentuře nové. Jejím úkolem by bylo zprostředkování a jednání mezi poskytovateli a uživateli CC. Uvedená mediální činnost by dále umožnila identifikovat hlavní příčiny sporů, opakující se závady, potřebu upravit postupy či předpisy.

1.8 Ačkoli zástupci Komise při různých příležitostech (na konferencích, v tisku atd.) vyjadřovali ochotu podporovat komunikaci, osvětu a vzdělávání potenciálních uživatelů CC, nenavrhuje Komise žádná konkrétní ani kvantifikovaná opatření.

Výbor proto očekává, že Komise doplní sdělení zejména o iniciativy zaměřené přednostně na méně informované uživatele CC, tj.

— vzdělávání jednotlivých uživatelů o ochraně a bezpečnostních opatřeních týkajících se služeb CC, všeobecných podmínek či smluv, ochrany soukromí atd.,

— osvětovou činnost zaměřenou na malé a střední podniky o přínosech, které mohou očekávat od využití CC, o snížení nákladů, flexibility a dynamice vývoje informačních a komunikačních technologií atd.,

1.9 Výbor navrhuje, aby Komise do sdělení zařadila přípravu **norem pro spotřebu energie**, pokud jde o specializovaná serverová centra pro CC.

1.10 Pokud jde o opatření, která Komise plánuje přijmout, navrhuje Výbor, aby byl stanoven **přesný program** a aby byla přesně a výslovně naplánována **data a zprávy o pokroku** pro každou složku.

2. Návrh Komise

2.1 Připomeňme, že CC lze vysvětlit pomocí úvodní věty sdělení:

„Cloud computing“ lze zjednodušeně chápat jako uchování, zpracování a využívání údajů na vzdálených počítačích přístupných přes internet [aniž bychom přesně znali jejich umístění].“

⁽¹⁾ Stanovisko EHSV k alternativnímu řešení spotřebitelských sporů (Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 93) a k nařízení o online řešení spotřebitelských sporů (Úř. věst. C 181, 21.6.2012, s. 99).

Výbor též v roce 2012 vydal stanovisko týkající se výlučně CC (?): Velice zajímavé jsou také práce Národního ústavu pro normalizaci a technologie (NIST – *National Institute of Standards and Technology*), Evropského parlamentu a evropského inspektora ochrany údajů.

Komise zveřejnila dva dokumenty (žádost Komise o vypracování stanoviska Výboru se týká pouze prvního z těchto dokumentů):

— sdělení, v němž představuje strategii Evropské komise pro CC,

— dokument o posouzení dopadu.

2.2 Komise navrhuje tři „klíčová opatření“, jež mají stimulovat k využití CC v Evropě:

— udělat pořádek v džungli **technických norem** a podpořit systémy certifikace na úrovni EU pro spolehlivé poskytovatele služeb CC,

— vypracovat „bezpečné a spravedlivé“ vzorové podmínky pro smlouvy o CC, zejména pro dohody o poskytování služeb,

— vytvořit evropské partnerství pro cloud computing sdružující členské státy za účelem společného vedení veřejného sektoru pomocí CC.

3. Obecné připomínky

3.1 Výbor navrhuje novou vizi CC, vyjádřenou pojmem „**digitální energie**“, jež se postupně stává ujímá coby pojmenování informační a komunikační kapacity (úložiště, zpracování a přesuny informací) zpřístupněné pomocí CC.

Digitální energie je zpřístupněna, aniž by (spotřebitelům) muselo být známo, jakou formou vzniká (týká se datového centra, jeho umístění, použitých technologií atd.). Objevuje se tak **nová segmentace trhu**: vedle uživatelů a poskytovatelů služeb se přidávají výrobci digitální energie, kteří jsou schopni realizovat rozsáhlé investice (v miliardách USD) do vybudování středisek pro CC.

3.2 Digitální energie se stává **hospodářskou a strategickou výzvou** podobně jako ostatní druhy energie (fosilní, elektrická atd.).

Ovládnutí této energie (ať již její výroby, či distribuce), je základem potenciálu **růstu a vytváření pracovních míst** v duchu Digitální agendy. Aktivní účast na výrobě digitální energie je navíc nezbytným předpokladem zajištění **strategické nezávislosti a soběstačnosti** (přínejmenším částečné) pro Evropu a její členské státy.

3.3 Rozvoj CC v Evropě tak vyžaduje ovládnutí celého hodnotového řetězce digitální energie (využití, služby a výroba), jak také vyplývá z následující tabulky:

Stupeň rozvoje	Popis	Politické cíle	Popis
Využití	Jednotlivci, podniky a veřejné služby rostoucí měrou využívají řešení typu CC	Cloud Friendly	Evropa jednoduše využívá digitální energii vyrobenou/vyvinutou za hranicemi Evropy
Služby	Vznik nových ekosystémů CC zaměřujících se na vývoj softwaru založeného na infrastruktuře pro CC	Cloud Active (*)	Evropa digitální energii nejen využívá, ale působí zde aktivně prostřednictvím inovace a vývoje nových služeb
Výroba	Výpočetní kapacita zpřístupněná pro poskytovatele služeb a uživatele (tj. rozsáhlé, „serverové farmy“ pro infrastrukturu pro CC)	Cloud Productive (**)	Evropa nepůsobí aktivně pouze ve službách, ale také v digitálním průmyslu jako výrobce digitální energie s cílem dosáhnout nezávislosti a soběstačnosti

(*) Tento stupeň rozvoje prosazovala v několika svých projevech místopředsedkyně EK N. Kroes pověřená Digitální agendou.

(**) EHSV navrhl tento ambicióznější politický cíl ve svém předchozím stanovisku k tématu CC (TEN/452).

(?) Stanovisko k tématu Cloud computing v Evropě, Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 40.

Poslední desetiletí ukazují, jak zásadní význam má závislost členských států či dokonce celé Evropy na různých zdrojích energie: ropě, plynu, elektřině atd. Pokud by do budoucna měly být informace evropských občanů, podniků a veřejných služeb uloženy, spravovány a řízeny neevropskými poskytovateli služeb CC, lze se oprávněně obávat **důsledků této závislosti**, jako jsou:

- ochrana vysoce citlivých informací, půjde-li o zásadní informace ve strategické soutěži evropských a neevropských zemí, např. v oboru kosmonautiky, výroby automobilů, farmacie, výzkumu atd.,
- dostupnost informací v případě mezinárodního napětí mezi státy, kde jsou informace uloženy, a členskými státy,
- rovné zacházení se spotřebiteli digitální energie v závislosti na tom, zda jsou, či nejsou občany či organizacemi ze „sprátelené země“,
- vytváření pracovních míst a bohatství díky výrobě digitální energie, ale také díky celému ekosystému rozvoje služeb v hostitelských zemích, a to na úkor zemí, které budou pouhými uživateli a spokojí se s postavením typu „cloud-friendly“.

3.4 Evropa je přitom již velice závislá na neevropských dodavatelích materiálu, softwaru a informačních sítí. Špičky mezi sociálními sítěmi přicházejí z USA. Nejoblíbenější vyhledávače kontrolují firmy usazené buď v USA nebo v Číně. Vývoj informačních a komunikačních technologií je ponejvíce externalizován do Indie a dalších zemí s nízkými náklady.

Téměř celou výrobu digitální energie v současné době kontroluje jediný oligopol producentů. Podle některých studií je prvním evropským subjektem OVH (zkratka pro „On Vous Héberge“), aniž by se však těšil téže viditelnosti a moci ve světovém měřítku. Určité iniciativy spustili telekomunikační operátoři jako T-Systems, Telefónica Digital, Cloud Sigma, Numergy/SFR či Cloudwatt/Orange; nemají však postavení, které by jim umožňovalo konkurovat lídrům trhu, jakou jsou Amazon, Microsoft a Google.

3.5 V současné době i přes určité odlišnosti právních úprav v členských státech zůstává zachována příbuznost s evropskými dokumenty, normami a směrnicemi, a uživatelé se proto obávají

– někdy oprávněně – že jejich informace budou přesunuty mimo Evropu, a v případě sporu vzniknou potíže a právní patové situace.

Největší obavy uživatelů navíc vzbuzuje **Patriot Act**. Je projevem boje proti terorismu (po útocích na Dvojčata) a umožňuje vládě USA nebo federálnímu soudu přístup k jakékoli informaci bez ohledu na to, zda je jejich držitel Američan, či nikoli, a jedinou podmínkou je uložení a správa této informace u americké společnosti, včetně případů, kdy jsou údaje uloženy v centru na evropské půdě. Především pak držitel těchto informací nemůže být informován o tom, že provozovatel uložil tyto uložené informace poskytl.

3.6 Ekonomicky by v následujících osmi letech mělo toto odvětví podle Komise umožnit vytvoření 2,5 milionu nových pracovních míst v Evropě a přispět do HDP Evropské unie sumou 160 miliard eur (přibližně 1 %).

Výbor pochybuje o proveditelnosti těchto kvantitativních cílů. Z podrobného posouzení dopadu CC v praxi vyplývá, že:

- provozní služby budou rozděleny mezi zákazníky CC, a s tím přirozeně souvisí snížení personálních stavů, či dokonce přemístění,
- CC upřednostňuje využití standardního softwaru (viz SaaS) na úkor specifického vývoje, jenž také vyžaduje větší počet vývojářů. I zde je tedy třeba očekávat úbytek pracovních míst.

V sdělení přitom výše uvedený sociální dopad není zmíněn ani vzat v úvahu; není tomu tak ani v případě nezbytné restrukturalizace počítačových služeb pro účely CC, ztráty pracovních míst, přemístění, virtualizace a zvyšování vzdálenosti mezi uživateli a informatiky.

3.7 Již pouhé využívání CC umožňuje dosáhnout úspor energie na počítačových zařízeních. Velcí poskytovatelé CC (úložistiště a přidružené služby) disponují zároveň serverovými farmami, kde většina využívá procesory se spotřebou v řádu 100 W na jednotku, kterou možná v krátkodobém až střednědobém výhledu bude možno vydělit deseti. Někteří výrobci mikroprocesorů nabízejí levné procesory, které vydávají méně tepla (což je skutečný problém pro klimatizaci počítačových sálů) a mají nižší spotřebu energie.

4. Konkrétní připomínky

4.1 Komise se zajímá především o veřejný cloud, soukromému cloudu se nevěnuje. Jedná se přitom o přístup považovaný za spolehlivý a někdy jde i o nezbytný krok před tím, než dojde k přesunu na plně veřejný cloud.

Je třeba poznamenat, že pod pojmem veřejný „cloud“ je třeba chápat „veřejně přístupný cloud“, nikoli „cloud pro veřejné služby“.

4.2 V úvodním odstavci je zmíněno, že technologie typu cloud by mohla přinést *dodatečná* rizika, což není nutně skutečností; cloud zajisté přináší určitá nová rizika, právě tak ale eliminuje některá jiná.

4.3 Určité anglické výrazy, jako je „cloud-friendly“ či „cloud-active“ se obtížně překládají do ostatních jazyků; v některých případech se z překladu sdělení zcela vytrácí obsah originálního znění.

Např. v částech 3.1 a 3.2 jsou pojmy „cloud-friendly“ a „cloud-active“ (v některých jazycích) přeloženy totožně, třebaže označují odlišné cíle ⁽³⁾.

5. Analýza Evropského hospodářského a sociálního výboru

5.1 Cílem návrhů Komise na rozvoj využití cloudu je:

- zlepšení smluv mezi spotřebiteli a poskytovateli digitální energie; jedná se o uložení (či zákaz) určitých doložek, s cílem zvýšení ochrany jednotlivých uživatelů či malých podniků ve vztahu k moci určitých poskytovatelů,
- vznik koherentních a obecně uznávaných norem, jež usnadní interoperabilitu, případně přenositelnost mezi dvěma platformami typu cloud,
- definice evropského jednotného trhu s CC zasazeného do koherentního právního rámce, pokud možno jednotného pro členské státy.

To vše jsou konkrétní, realistické a nutné návrhy; mají proto plnou podporu Výboru. Výbor však konstatuje, že první dva návrhy se netýkají problémů, které jsou specificky evropské. Čekal proto, že Komise se ve svém sdělení **přednostně** zaměří **na specificky evropské problémy** .

5.2 Výbor i nadále podporuje základní cíle Digitální agendy, tedy:

- zajistit Evropě a jejím členským státům a hospodářským subjektům vedoucí postavení v odvětví informačních a komunikačních technologií,
- dosáhnout určité nezávislosti na ostatních hospodářských oblastech, které jsou současnými lídry, nebo se rozvíjejí,
- především vytvářet pracovní místa a bohatství na evropském území.

5.3 Pokud jde o rozvoj využití CC, je ve sdělení v části 3.1 jako cíl dvakrát uveden anglický výraz „**cloud-friendly**“. Komisařka pověřená Digitální agendou však v řadě svých projevů na podporu CC vytýčuje cíl Evropy, která má být „**cloud-active**“.

Místopředsedkyně Evropské komise Neelie KROES uvedla v Davosu (27.1.2011): „*Nechci se spokojit s Evropou, která pouze podporuje cloud computing („cloud-friendly“), ale s Evropou, jež bude v této oblasti aktivní („cloud-active“),“* a oficiálně ohlásila sdělení článkem na svém blogu „*Making Europe cloud active*“ (27. 9. 2012). Ve svých projevech tedy prosazuje vyšší stupeň rozvoje než pouhý stupeň „cloud-friendly“.

Výbor proto překvapuje rozpor mezi cíli, jež legitimně proklamuje místopředsedkyně Komise, a ve sdělení skutečně navrhovanými opatřeními. Dále též připomíná, že v jednom ze svých předchozích stanovisek ⁽⁴⁾ vybídl Komisi, aby prosazovala ambicióznější cíle, než učinit Evropu v této oblasti aktivní („cloud-active“), tedy aby se snažila učinit ji produktivní („**cloud-productive**“).

5.4 Sdělení nenavrhuje vytvoření evropského subjektu – jakého si „**evropského supercloudu**“ – pro výrobu digitální energie. Vzhledem k poslání GR Connect a k obtížnosti zřízení takového „obra“ Výbor chápe a podporuje tento postoj. Různé subjekty v tomto sektoru, s nimiž je Výbor v kontaktu (telekomunikační operátoři, výrobci softwaru, integrátoři systémů atd.), rovněž jednomyslně sdílejí tento názor.

Skutečností však zůstává, že mezi nereálným evropským „obrem“ a evropskými „micro-cloudy“ vytlačenými marketingovou, komerční a finanční silou celosvětových, neevropských subjektů na specifické trhy **existuje pravý evropský prostor** .

Návrh Výboru si klade za cíl vznik a posílení velkých evropských subjektů spravujících megacentra CC, jež se stanou **budoucím evropským digitálním průmyslem** . Tyto subjekty mohou být místní, vnitrostátní (svrchaný cloud) či přeshraniční (konsorcia zahrnující několik členských států).

⁽³⁾ Pozn. překl.: V českém znění sdělení jsou použita řešení „příznivé podmínky pro rozvoj cloud computingu“ (3.1) a „chceme-li však v tomto směru dosáhnout pokroku“ (3.2).

⁽⁴⁾ Stanovisko EHSV k tématu Cloud computing v Evropě, (stanovisko z vlastní iniciativy), Úř. věst. C 24, 28.1.2012, s. 40.

5.5 Výbor rovněž poukazuje na skutečnost, že díky menší velikosti proti lídrům trhu mají evropské subjekty na trhu s CC několik **konkurenčních výhod**:

- zákazníci CC jsou dosud mimořádně opatrní a dávají přednost blízkým poskytovatelům CC, pokud možno vnitrostátním či dokonce regionálním, byť tato opatrnost neumožňuje maximalizovat úsporu nákladů na CC,
- právní úprava ochrany údajů v Evropě a v členských státech je pro uživatele i nadále složitá, a ti tak dávají přednost volbě poskytovatele CC z vlastního státu,
- mezinárodněprávní úprava, již jsou vázáni poskytovatelé z ostatních neevropských zemí, není v současnosti přizpůsobena povaze CC; nejznámějším příkladem je *Patriot Act* v USA.

Tyto příznivé podmínky pro vznik evropských subjektů však nebudou trvat věčně. Je proto **důležité a naléhavé, aby Komise učinila kroky** na podporu vzniku evropských subjektů ještě v době, která je příznivá.

5.6 V části 2 sdělení se uvádí, že „snahy jednotlivých států o nezávislá řešení by pravděpodobně nepřinesla optimální rentabilitu.“ Výbor vyzývá Komisi, aby znovu uvážila svůj postoj vůči svrchovaným cloudům.

Jednak není toto tvrzení nikde ve sdělení ani v posouzení dopadu podloženo fakty, což je vzhledem ke striktnímu tónu poněkud překvapivé.

Za druhé jsou vzhledem k absenci alternativního řešení, jež se rovněž ve sdělení nevyskytuje, **kritické postoje vůči svrchovaným či místním cloudům přísné** a mohly by ohrozit veškerá důvěryhodná řešení budování robustního, udržitelného a konkurenceschopného CC ve vztahu k obrům v ostatních zeměpisných oblastech (Indie, Čína nebo USA).

5.7 Navrhovaný přístup v podobě evropského partnerství pro CC se z velké části zaměřuje na sektor veřejných služeb s přáním (viz část 3.5) „**podpory společného vedení veřejného sektoru**“.

Výbor uznává a podporuje postoj Komise k významu veřejných služeb v socioekonomických modelech v Evropě. Mají tedy své místo i v vývoji CC.

Výbor si však jen s obtížemi představuje, jak by se v době obecně poznamenané rozpočtovými omezeními mohly evropské služby stát hnací silou inovací v oblasti CC. Připomíná dále, že **nejpozoruhodnější evropské úspěchy** zaznamenal **soukromý sektor** (např. mobilní telefony, čipové karty), či **soukromý sektor s veřejnou podporou** (např. Airbus, Ariane Espace atd.).

Výbor doporučuje Komisi, aby přesněji specifikovala „společné vedení“ v souvislosti s tímto partnerstvím.

5.8 Přístup, který navrhuje Komise, vychází z modelu „**shora dolů**“, neboli usnadnit využití, poté podpořit vznik služeb a poté možná výrobu digitální energie.

Výbor by toto postupné nasazení vedené poptávkou plně podpořil v prostředí prostém jakkoli dominantních subjektů či s rovnoměrným zastoupením evropských a neevropských subjektů. Takové prostředí však již bohužel neexistuje a hlavní subjekty CC pocházejí z oblastí mimo Evropu a utvořily oligopolní postavení. Rozvoj využití cloud computingu by tak mohl mít kontraproduktivní účinky, jež dále posílí postavení těchto lídrů.

Aniž by Výbor tento vývoj zamítal, naléhá na Komisi, aby zajistila obranné mechanismy, díky nimž budou tato opatření prospěšná pro evropské subjekty a umožní jim působit v prostředí, jemuž dominují subjekty neevropské.

5.9 Vedle výše popsaného přístupu „shora dolů“ a jako jeho doplnění by Výbor chtěl vyzvat Komisi, aby navrhla konkrétní opatření v duchu přístupu „**zdola nahoru**“. To znamená podporu vzniku subjektů poskytujících CC na regionální, vnitrostátní či přeshraniční úrovni a následné zaměření pozornosti k rozvoji služeb a využití CC.

Jiná odvětví, jako je výroba automobilů nebo mobilní telefonie, ukázala, nakolik může silná a mocná průmyslová výroba v Evropě zapůsobit na vyšší úrovni (služby a využití). Pobídky pro tato odvětví by mohly být znovu využity pro výrobu digitální energie.

Jiný příklad lze nalézt v USA. Vývoj CC v této zemi okamžitě zaujal přístup „zdola nahoru“ a jeho úspěšnost je dobře známa.

Výbor proto vychází z tohoto úspěšného příkladu rozsáhlého rozvoje cloudu a navrhuje Komisi, aby se jím inspirovala a zaznamenala obdobný úspěch v Evropě.

5.10 Komise stejně jako ostatní evropské orgány **rozsáhle využívá informační a komunikační technologie**. Dodnes jsou však použitá řešení jen velmi zřídka založena na CC. V USA pro srovnání zavedli „Cloud First Act“, jenž příslušným orgánům ukládá přednostní využití přístupu založeného na CC.

Na základě tohoto úspěchu Výbor navrhuje, aby Komise sobě i ostatním orgánům uložila politiku ve stylu „Cloud First Policy“, jež by tak umožnil rozvoj evropského ekosystému CC a značné úspory provozních rozpočtů.

5.11 V minulosti Komise vyvinula a zavedla opatření v praxi – týkalo se to především širokopásmového připojení a počítačové modernizace. Šlo především o:

- **informační a komunikační programy**, jejichž cílem byla osvěta a vzdělávání místních subjektů,
- **rozvojové a inovační programy**, jejichž cílem byl rozvoj místních ekosystémů včetně regionů, jež byly považovány za vyloučené z oblasti inovací,

— **subvence**, jejichž cílem byla **modernizace veřejných služeb**, jako je e-Government.

Vzhledem k úspěšnosti minulých programů Výbor vyzývá Komisi, aby připravila a rozpočtově naplánovala podobný program se specifickým zaměřením na CC.

EHSV podporuje to, aby se do prostředí cloud computingu (CC) regulovaným způsobem – postupně, avšak co nejdříve – začlenily institucionální a zabezpečené databáze. Díky tomu by občané mohli snadněji spravovat kritické údaje (na základě práva EU nebo vnitrostátních právních předpisů) a zároveň by vzrostla důvěra vůči CC.

5.12 Komise navrhuje sérii opatření zaměřených na rozvoj CC. Sdělení však pro tato opatření neuvádí **přesný a časově efektivní harmonogram**.

Výbor vyzývá Komisi, aby takový kalendář zveřejnila v co nejkratší lhůtě. Vývoj technologií pro CC je totiž rychlý; je proto naléhavě nutné, aby všechny **subjekty měly možnost koordinovat své vlastní strategie s opatřeními Komise a uvést je s nimi do souladu**.

V Bruselu dne 16. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru ke společnému sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Směrem k obnovenému rozvojovému partnerství mezi EU a Tichomořím

JOIN(2012) 6 final

(2013/C 76/12)

Zpravodaj: **pan CEDRONE**

Dne 21. března 2012 se Evropská komise a vysoká představitelka Unie pro zahraniční věci a bezpečnostní politiku, v souladu s článkem 304 Smlouvy o fungování Evropské unie, rozhodly konzultovat Evropský hospodářský a sociální výbor ve věci

společného sdělení Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů Směrem k obnovenému rozvojovému partnerství mezi EU a Tichomořím

JOIN(2012) 6 final.

Specializovaná sekce Vnější vztahy, kterou Výbor pověřil přípravou podkladů na toto téma, přijala stanovisko dne 19. prosince 2012.

Na 486. plenárním zasedání, které se konalo ve dnech 16. a 17. ledna 2013 (jednání dne 17. ledna 2013), přijal Evropský hospodářský a sociální výbor následující stanovisko 139 hlasy pro, 13 hlasů bylo proti a 14 členů se zdrželo hlasování.

1. Závěry a doporučení

1.1 EHSV se domnívá, že cíle, které EU stanovila za základ nového rozvojového partnerství mezi EU a Tichomořím jsou ambiciózní a širokého dosahu, avšak způsoby provádění, jež jsou zaměřeny převážně na ochranu životního prostředí a zachování biologické rozmanitosti v tomto regionu, nejsou dostatečně jasné. Souhlasí s tím, že je nutné řešit v součinnosti s ostatními organizacemi dopad změny klimatu, která ovlivňuje všechny vnitrostátní a vícestranné politiky rozvoje a která má dopady nejen z hlediska hospodářského, ale i sociálního. Otázky spojené s dopadem změny klimatu by kromě toho měly být přirozenou součástí environmentálních politik této oblasti, aby usměrňovaly související chování a opatření.

1.2 EHSV se však domnívá, že k dosažení tohoto cíle je nezbytné přistoupit k integrovaným opatřením a činnostem v oblasti udržitelného rozvoje v zainteresovaných zemích, aby se maximalizovaly účinky pomoci, soudržně se využily všechny zásahy a aktivně se zapojily také místní subjekty pomocí střednědobého až dlouhodobého programového přístupu.

1.3 EHSV považuje za důležité, že se ve sdělení uznává, že plné využívání práv a stabilní demokracie jsou pro hospodářský rozvoj země zásadní. Bohužel situace na Fidži, kde je diktatorský systém, který neustále zbavuje vlastní občany základních práv, je prodiskutována pouze zběžně, zatímco by si zasloužila, aby Evropa přijala rozhodnější a zásadovější postoj.

1.4 Mělo by se využít příležitosti definování nového rozvojového partnerství k označení zásad a podmínek, jež by měly tvořit vodítko EU vůči všem zemím přijímajícím unijní pomoc, počínaje úplným uplatňováním dohody z Cotonou. Dále je třeba zaručit skutečné uplatňování demokracie ve všech zemích prostřednictvím plného využívání základních a pracovních práv a účasti na demokratickém životě.

1.5 Zvláštní pozornost je nutné věnovat dramatické a znepokojivé situaci žen zbavených nejzákladnějších práv ve všech zemích této oblasti. Práva žen a jejich ochrana by měly ve všech otázkách týkajících se vztahů mezi EU a Tichomořím hrát významnou úlohu. Vysoká míra násilí na ženách a nízká míra jejich zapojení do rozhodování a vysokých pozic znepokojuje EHSV a jeho partnery. Tato otázka by měla v dokumentu Komise a budoucích činnostech hrát důležitější roli.

1.6 Pro EHSV je nadále zásadní růst sociálních partnerů a občanské společnosti jako celku, a to jak v tomto regionu, tak v dalších regionech zainteresovaných v dohodách sjednaných s Evropskou unií. Za tímto účelem je zásadní, aby byly prosazovány a prováděny vhodné nástroje, které umožní praktické dosažení tohoto cíle. EHSV si je sice vědom obtíží souvisejících se zeměpisnou polohou, které omezují i strukturované dvoustranné vztahy, považuje přesto za vhodné zejména vytvoření sítě a smíšeného výboru na územní úrovni (jedné země a pokud možno celé oblasti). Tyto nástroje účasti by měly umožnit aktivní zapojení sociálních partnerů a občanské společnosti do všech fází týkajících se formulování, uskutečňování a sledování dohod. To by se mělo stát skutečnou a opravdovou

zásadou. Je žádoucí, aby se vytvořila iniciativa zaměřená na podporu vzniku skutečné a opravdové hospodářské a sociální rady tohoto regionu, a to i proto, aby se podpořilo posílení sociálního a občanského dialogu a zlepšilo budování kapacit všech místních subjektů pomocí specifického financování.

1.7 EHSV považuje za prioritní koordinaci různých opatření EU pomocí různých ředitelství Komise zapojených do programů a ESVČ a zapojení WTO v tomto regionu. Koordinace je kvůli malé velikosti orgánů veřejné správy v zapojených zemích zásadní. Toto zaměření může představovat příležitost pro rozhodnou činnost ESVČ v naději, že EU posílí svoji činnost v oblasti vnější politiky počínaje větší koordinací mezi zeměmi EU.

1.8 Sdělení Komise klade značný důraz na otázku klimatu. EHSV však konstatuje, že pro to, aby bylo možné čelit změně klimatu, je nezbytný hospodářský rozvoj. EHSV považuje v zájmu zajištění udržitelného a integrovaného růstu podporujícího začlenění a rozvoj v tomto regionu za podstatné, aby byla zaručena soudržnost mezi politikami v oblasti rozvoje a opatřeními ve prospěch ochrany životního prostředí i v dalších oblastech, k nimž patří obchod, rybolov, zemědělství, bezpečnost potravin, výzkum a podpora lidských práv a demokracie. Kritéria pro poskytování pomoci musí vycházet z řádně definovaných a předem stanovených ukazatelů, a to i pro následné sledování programů a prostřednictvím koordinace různých dárcovských subjektů.

1.9 EHSV souhlasí se stanovením odlišnosti mezi opatřeními v zemích AKT a zámořskými zeměmi a při tom brát v úvahu rozdílnou institucionální situaci a stav rozvoje v jednotlivých zemích v zájmu optimalizace integračních příležitostí v regionu. Je také třeba posoudit situaci zámořských území, která jsou na vyšší úrovni rozvoje než ostatní země a která již využívají Evropský rozvojový fond a dvoustrannou pomoc. Tato opatření by měla být koordinována s programy určenými pro ostatní země tohoto regionu. Tato území by mohla představovat významný referenční bod, pokud jde o šíření práv, hodnot a osvědčených postupů evropských politik zaměřených na inkluzivní růst.

1.10 Pokud jde o obchodní dohody, bylo by i přes současné problémy vhodné jít směrem dohody pro celou oblast, a nahradit tak dvoustranné dohody, vzít však při tom v úvahu, že co se týče obchodní výměny, jedná se s výjimkou odvětví rybolovu o malé ekonomiky.

1.11 EHSV kromě toho považuje za vhodné, aby EU pozorně sledovala jednání o mořském právu souvisejícím s kontinentálním šelfem, která probíhají v příslušné komisi OSN, zejména pokud jde o oblast, jež je předmětem tohoto stanoviska.

2. Úvod

2.1 Jak je známo, EU uzavřela různá partnerství s tichomořskou oblastí. Toto nové partnerství se týká 15 nezávislých ostrovních zemí⁽¹⁾, čtyř zámořských zemí a území (ZZÚ)⁽²⁾, Fóra tichomořských ostrovů, Austrálie a Nového Zélandu, které jsou klíčovými členy Fóra a podobně smýšlejícími partnery. V návaznosti na strategii z roku 2006 je účelem upevnit vlastní úlohu v této oblasti, jednak protože EU je po Austrálii druhým největším dárcem, jednak aby EU přispěla k hospodářskému a sociálnímu rozvoji celého regionu, a současně uznat, že je nutné také zajistit plné dodržování práv a upevnění demokratických institucí.

2.2 Vycházejíc z dohody z Cotonou (EU-AKT) navrhuje EU v tomto sdělení zaměřit svoji činnost v Tichomoří jako regionu na některé základní cíle v souladu s Agendou pro změnu⁽³⁾:

- podporovat soudržnost mezi politikami EU v oblasti rozvoje a činnosti ve prospěch ochrany životního prostředí a v dalších oblastech, k nimž patří na jedné straně obchod, životní prostředí, rybolov či výzkum a na druhé straně podpora uznání a plného užívání lidských práv a demokracie,
- přizpůsobit a zefektivnit metody poskytování oficiální rozvojové pomoci EU a vyčlenit více finančních prostředků na boj proti rizikům změny klimatu v Tichomoří, tak aby bylo dosaženo vyšší celkové přidané hodnoty, zlepšení výsledků, dopadu a účinnosti,
- motivovat tichomořské ZZÚ k úspěšné regionální integraci a posílit jejich schopnost podporovat hodnoty EU a stát se ve svém regionu hybnou silou udržitelného růstu podporujícího začlenění a lidský rozvoj,
- spolu s tichomořskými zeměmi vytvořit pozitivní agendu zahrnující záležitosti společného zájmu v rámci OSN a dalších mezinárodních fór,
- spojit síly s podobně smýšlejícími partnery za účelem řešení zásadních otázek lidských práv a pomáhat při upevňování demokratických procesů v celém regionu.

⁽¹⁾ Cookovy ostrovy (bez hlasovacího práva v OSN), Federativní státy Mikronésie, Fidži, Kiribati, Marshallovy ostrovy, Nauru, Niue (bez hlasovacího práva v OSN), Palau, Papua-Nová Guinea, Samoa, Šalamounovy ostrovy, Východní Timor, Tonga, Tuvalu a Vanuatu.

⁽²⁾ Francouzská Polynésie, Nová Kaledonie, Pitcairn a Wallis a Futuna.

⁽³⁾ Sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Zvýšení dopadu rozvojové politiky EU: Agenda pro změnu, COM(2011) 637 final, 13.10.2011.

EU, kterou partneři a místní diskutéři uznávají jako vůdčí sílu v boji proti změně klimatu a jejímu dopadu, má v úmyslu odpovědným způsobem upevnit svoji přítomnost v tomto regionu.

2.3 Převážná část ostrovních zemí a území představuje nicméně malou oblast, co se týče zainteresovaného obyvatelstva, avšak rozsáhlou z hlediska rozlohy a různorodou, což přináší nemálo problémů kvůli specifické zeměpisné poloze tohoto regionu a vytváří z něj křehký a choulostivý celek, který je však spojen nejen mořským ekosystémem, jenž přesto zůstává jedinečnou hodnotou zasluhující si pozornosti a ochrany.

2.4 Nebude snadné tohoto cíle dosáhnout, a to nejen z důvodů uvedených ve sdělení, ale také kvůli omezením, která vyvolala hospodářská krize ve vnější politice Unie a jež by mohla ovlivnit i budoucí dohodu z Cotonou po roce 2020. Umístění těchto zemí z nich však vzhledem k jejich blízkosti k zemím jako je Čína nebo Japonsko činí geostrategickou oblast i pro EU. Bylo by velmi užitečné za tímto cílem více zapojit a více využívat ZZÚ k šíření politik, provádění programů a právní kultury EU, což by mělo nepochybné vzájemné výhody.

3. Pozitivní hlediska

3.1 Pozornost věnovaná dopadu změny klimatu a vážným dopadům v celé oblasti na stabilitu ekosystému (až do té míry, kdy hrozí jeho zánik) i na rizika stále nevyváženějšího udržitelného růstu zainteresovaných zemí jak z hlediska přísně hospodářského a rozpočtového, tak politického a sociálního, což má na rizika multiplikační účinek, který omezuje i dosažení cílů tisíciletí OSN.

3.2 Pozornost věnovaná nutnosti integrovaných kroků různých mezinárodních subjektů angažovaných v dvoustranné i mnohostranné pomoci, jež jsou v současnosti příliš roztříštěné, což brání jejich plné účinnosti. Maximální využití přijatých finančních nástrojů a dopadu pomoci samé.

3.3 Nutnost koordinace s mezinárodními institucemi; sdělení Komise se v oblasti dopadu změny klimatu odvolává především na OSN.

3.4 Pozornost věnovaná regionální spolupráci a potřebě posílit (ne-li vytvořit) odvětvové programy a rozvojové plány podporované regionálními organizacemi v zájmu podpory integrovaného přístupu k pomoci a jejímu řízení, jakož i totožným strategiím rozvoje v této oblasti.

3.5 Význam dialogu s místními institucemi s cílem definovat programy pomoci a rozdělit odpovědnost za jejich provádění.

3.6 Pozornost věnovaná posílení účinnosti opatření se zdůrazněním potřeby, aby byly s přijímajícími zeměmi předem stanoveny společné mechanismy dohledu nad těmito opatřeními, jejich řízení a provádění. V tomto ohledu by byla nutná větší konkrétní informovanost.

3.7 Analýza způsobů poskytování pomoci mnohostrannými a dvoustrannými dárci vyjadřující úsilí upravit způsoby poskytování pomoci tak, aby reagovaly na obtíže, s nimiž se setkávají malé správní orgány ostrovních zemí a území v Tichomoří; pozornost věnovaná potížím přijímajících zemí začlenit pomoc do vnitrostátních programů rozvoje, jež předpokládají opatření zaměřená na zlepšení rozvoje kapacity vnitrostátních institucí.

3.8 Vyjádřené obavy, pokud jde o porušování základních práv na Fidži, které chce Komise sledovat, avšak bez konkrétního zmínění případných dalších podmínek pro poskytování pomoci.

4. Výtky

4.1 Ve sdělení Komise v podstatě není jasně vyjádřeno, jak chce EU hledat a posílit opatření jiná než krátkodobé cíle, které jsou důležité, ale dílčí, chceme-li ovlivnit budoucí udržitelnost oblasti. Jedná se o zvláštní, rozsáhlou oblast, která zahrnuje značné množství malých a miniaturních států z hlediska počtu obyvatel, avšak rozlehlých z hlediska geografického. Tyto země mají rozdílné přístupy a rozdílné chápání nutnosti opatření zaměřených na dlouhodobý udržitelný rozvoj, rozdílný pohled na pravidla, jež je třeba uplatňovat na vnitrostátní úrovni a v teritoriálních a mezinárodních vodách vymezujících hranice mezi státy.

4.2 EHSV považuje za nezbytné, aby existoval integrovaný a dlouhodobý přístup, který přinese společnou odpovědnost všech zainteresovaných stran v této oblasti, ať už jde o mezinárodní instituce, jiné země nebo místní subjekty. Návrh na partnerství, který předložila Komise, bude muset vzít v úvahu vyjednávání o přezkumu nového unijního rozpočtu, nové priority, které budou určeny v cílech tisíciletí po roce 2015, a proces, který bude spuštěn pro nové jednání o dohodě z Cotonou.

4.3 V uváděných cílech by bylo vhodné věnovat větší pozornost integrovanému rozvoji tichomořské oblasti, rozvojovým politikám a oblastem činnosti. Například zemědělství a bezpečnost potravin jsou zmíněny pouze v souvislosti s dopady týkajícími se změny klimatu v tomto regionu. Zemědělství je základem pro životaschopnost venkova. Přestože jde o převážně samozásobitelské zemědělství (pouze pěstování cukrové třtiny a palmového oleje představuje vývozní artikl určitého významu), je zde problém s hospodařením s přírodními zdroji a udržitelným využíváním půdy a zemědělství. Je třeba poznamenat, že kvůli evropské restrukturalizaci režimu cukru v roce 2006 došlo ke ztrátě přednostního postavení některých zapojených zemí, a tak byly ztraceny pracovní příležitosti.

4.4 Sdělení se zaměřuje především na rizika změny klimatu, což je pro přežití některých zemí a ekosystémů životně důležitá otázka (zvyšování vodní hladiny, ubývání lesů, zasolování podzemních vod, růst teploty moří atd.). Proto Komise navrhuje přidělit prostředky zejména na tuto oblast. Měly by být ale naopak posíleny integrované a soudržné programy udržitelného rozvoje a růstu s přesnými závazky přijímajících zemí. Za tímto účelem by bylo žádoucí, aby byl zapojen i soukromý sektor, zejména malé a střední podniky.

4.5 EHSV se domnívá, že je zapotřebí integrovaný strategický přístup k pomoci a sdělení je vhodným začátkem. Měla by se podporovat společná činnost různých ředitelství Komise, zejména GR pro rozvoj a spolupráci, GR pro námořní záležitosti a rybolov, GR pro obchod, GR pro zdraví a spotřebitele, GR pro výzkum a inovace a ESVC, která by v současnosti, nehledě na dosažený pokrok, měla být více koordinována⁽⁴⁾, aby se zvýšila soudržnost politik EU.

4.6 Zejména v oblasti rybolovu, který je životně důležitý pro všechny země v Tichomoří, ale vzhledem k významné míře vývozu do zemí Unie (především tuňáka) i pro EU, by se měla více zvážit opatření a potřeba zachovat v současnosti udržitelnost produkce a ekosystému a zabránit nadměrnému využívání, které by mohlo ohrozit budoucí rybolov. EHSV

⁽⁴⁾ Celková výše rozvojové pomoci a pomoci v souvislosti se změnou klimatu pro země Tichomoří a pro ZZÚ v období 2008–2013 je přibližně 785 milionů eur, z čehož 730 milionů eur pochází z 10. ERF a 56 milionů eur z rozpočtu EU. Bez započtení vnitrostátních programů zahrnuje regionální spolupráce mezi EU a Tichomořím počáteční finanční prostředky ve výši přibližně 95 milionů eur, které doplňují finanční prostředky pocházející z tematických programů nástroje pro rozvojovou spolupráci. Regionální program mezi EU a Tichomořím se zaměřuje na posílení integrační kapacity regionální ekonomiky a obchodu (45 milionů eur), na podporu občanské společnosti a posílení schopnosti spravovat veřejné finance (10 milionů eur) a na podporu udržitelného hospodaření s přírodními zdroji (40 milionů eur). Komise kromě toho oznámila významné spuštění tzv. investiční facility pro Tichomoří s cílem posílit investice do hlavních infrastruktur, aby se tento region stal konkurenceschopnějším na světových trzích a aby se obnovil hospodářský růst, snížila chudoba a financovaly zelené nástroje a nástroje na přizpůsobení se změně klimatu.

kladně hodnotí kroky, které EU podnikla v boji proti nelegálnímu rybolovu prostřednictvím uplatnění nařízení EU zaměřeného na předcházení, zamezení a odstranění nezákonné, nehlášené nebo neregulované rybolovné činnosti. Komise na základě tohoto nařízení informovala dvě země z tohoto regionu (Vanuatu a Fidži), že by mohly být označeny jako třetí země, které nespolupracují v boji proti nezákonné, nehlášené nebo neregulované rybolovné činnosti.

4.6.1 Z těchto důvodů by EU měla zachovat preferenční režimy pro země AKT, jak se již nedávno stalo v případě některých zemí z této oblasti⁽⁵⁾, třebaže by měla vzít v úvahu riziko narušení hospodářské soutěže pro jiné subjekty v tomto odvětví.

4.6.2 EHSV uznává, že v tomto odvětví existují objektivní problémy, kladně hodnotí tři dohody o partnerství v odvětví rybolovu (FPA) podepsané s Kiribati, Šalamounovými ostrovy a Federativními státy Mikronésie, ale doufá, že bude možné dospět ke globální dohodě se všemi zainteresovanými zeměmi ohledně pravidel, jež se mají uplatňovat v teritoriálních a mezinárodních vodách v této oblasti.

4.7 V rámci koordinace různých opatření v oblasti pomoci obchodu, která je ve sdělení oprávněně zdůrazněna, Komise vůbec nezmiňuje činnost WTO v tomto regionu, přestože šest ostrovních zemí z Tichomoří jsou členy této organizace a využívají zvláštní programy a úlevy.

4.8 Obchod (WTO): Fidži, Papua-Nová Guinea, Šalamounovy ostrovy, Tonga, Samoa a Vanuatu jsou členskými zeměmi WTO, která pomocí různých dohod o přistoupení usiluje o zajištění stabilního a integrovaného obchodního systému na regionální úrovni v zájmu kapitalizace výhod a účinnějšího využití prostředků a úspor z rozsahu.

4.8.1 WTO v roce 2004 intervenovala ve prospěch vytvoření zastoupení Fóra tichomořských ostrovů (*Pacific Islands Forum Representative Office*) v Ženevě s cílem usnadnit větší integraci administrativních systémů a podpořit rozvoj kapacit v oblasti obchodu a mnohostranné agendy, jež jsou pro tyto malé ekonomiky důležité.

⁽⁵⁾ Viz NAT/459, *Situace a výzvy loďstva Evropské unie pro loy tuňáků v tropických vodách*, zpravodaj: pan Sarró Iparraguirre, Úř. věst. C 48, 15.2.2011, s. 21–26.

4.8.2 Zdá se, že je víc než jindy užitečné, aby Evropská unie i na základě obnovené dohody z Cotonou vytvořila úzké a strukturované vazby s tímto zastoupením v Ženevě a s WTO. Je nezbytný koordinovaný přístup, zejména proto, že orgány veřejné správy v mnoha z těchto zemí mají omezenou velikost. Díky tomu by byla možná koordinace iniciativ na podporu zmíněných ekonomik prostřednictvím již aktivních programů technické pomoci, které nejsou koordinovány na mnohostranné úrovni. K tomu všemu se přidává dlouhodobě snížený a nestabilní hospodářský růst s obrovskými rozdíly mezi zeměmi – Papua-Nová Guinea a Šalamounovy ostrovy se těšily vyšší míře růstu díky cenám komodit, zatímco Fidži a Samoa, již tak slabé ekonomiky, musely čelit dopadům přírodních katastrof⁽⁶⁾.

4.8.3 Kromě toho by se měla věnovat zvláštní pozornost rozvoji malých a středních podniků, vytvoření regionálních služeb pomoci pro malé a střední podniky, které by měly být stimulovány a zřízeny na mnohostranné úrovni za využití již existujících zdrojů a programů WTO, MMF a Světové banky, a to i v oblasti rozvoje venkova.

4.9 Sdělení Komise správně zmiňuje sociální rizika skrovného hospodářského rozvoje těchto ostrovů, míru emigrace kvalifikovaných pracovních sil, které doma nenalézají pracovní příležitosti, a sociální důsledky změny klimatu. Podle údajů Světové banky jsou Šalamounovy ostrovy, Vanuatu, Samoa, Kiribati, Východní Timor a Tuvalu zařazeny do skupiny nejméně rozvinutých zemí, v nichž je rozšířena chudoba. V Papui-Nové Guinei, největší zemi v Tichomoří, žije více než 40 % obyvatel pod hranicí chudoby. Tyto údaje podmiňují dosažení rozvojových cílů tisíciletí a vyžadují koordinovaná opatření na mezinárodní úrovni. Sdělení však nezmiňuje činnost různých agentur OSN podporujících hospodářský a sociální rozvoj.

4.9.1 Různé programy agentur OSN jsou nepostradatelné a Komise by je měla povzbuzovat, neboť pomáhají vytvářet nezbytné povědomí a rozvíjet kapacity v zájmu „absorbování“ a posílení pomoci různých dárců, včetně EU. Kromě toho jsou zaměřeny na převzetí větší odpovědnosti ze strany vnitrostátních institucí a sociálních a občanských partnerů a stimulují vytváření demokratických participativních institucí.

5. Práva, demokracie, svoboda sdružování, situace na Fidži

5.1 Tichomořské ostrovy jsou mezinárodními finančními institucemi považovány za nejvíce znevýhodněné ve světě,

izolované, málo osídlené, se silným migračním tlakem, skrovnou úrovní vzdělávání a odborné přípravy, obrovskými nedostatky specifických znalostí v oblasti obchodu a mezinárodní hospodářské činnosti.

5.1.1 Zejména situace mládeže se jeví více než jindy problematická kvůli různým faktorům, jako je geografická izolovanost, omezení pro hospodářský rozvoj (malé, navzájem málo integrované ekonomiky a omezené domácí trhy), demografická dynamika spočívající v rychlém růstu pracovních sil mládeže⁽⁷⁾. Austrálie spustila program pomoci pro sezonní pracovníky z nejvíce znevýhodněných zemí Tichomoří. Jde o opatření ve stejném duchu, jaké by mělo být podpořeno a zaměřeno i na ostatní země v této oblasti.

5.1.2 Situace žen je kvůli rozšířenému zneužívání a degradaci a kvůli velmi nedostačujícímu pokroku při hledání účinných řešení dramatická a znepokojivá. Ženy jsou výrazně diskriminovány jednak téměř neexistující účastí v řádném zaměstnání a v politickém životě, jednak plošným porušováním základních práv násilnými činy přetrvávajícími a rozšířenými ve všech zemích. Nejde pouze o otázku kultury, ale také o to, nabídnout jim příležitost k práci, zapojení a účasti. Měl by se výslovně zmínit akční plán EU pro rovnost žen a mužů a posílení postavení žen v rámci rozvojové spolupráce (2010–2015), který mimo jiné pobízí k využívání přesných ukazatelů účasti žen ve vnitrostátních institucích.

5.2 Dodržování lidských práv a demokracie jsou nutné podmínky politiky pomoci a spolupráce EU. Mezi ně patří právo se odborově organizovat, které je na mezinárodní úrovni uznáno v osmi základních úmlouvách MOP.

5.3 Také dohoda z Cotonou uznává základní hodnotu dodržování lidských práv a demokratických institucí pro vytváření stabilní a prosperující ekonomiky. Ačkoli je tématem sdělení regionální strategie, není v něm bohužel věnována dostatečná pozornost otázce vážného porušování probíhajícího zejména na **Fidži, jež je druhým největším ostrovem z hlediska rozlohy i počtu obyvatel.**

⁽⁶⁾ MMF: Regional Economic Outlook, Asia and the Pacific, Navigating an Uncertain Global Environment while building inclusive Growth (říjen 2011).

⁽⁷⁾ Na Samoi najde práci pouze 500 mladých lidí ze 4 000, kteří chtějí vstoupit na trh práce, na Vanuatu je tento poměr 700 ku 3 500, na Fidži je nezaměstnanost mládeže okolo 46 %. Viz také UNICEF: Investing in Youth Policy, UN Asia-Pacific Interagency Group on Youth (2011).

5.4 Situace na Fidži je vskutku nepřijatelná: vláda, vedená od státního převratu v roce 2006 vojenskou juntou, zahájila v roce 2011 agresivní kampaň na zničení odborového hnutí a zbavení pracovníků na Fidži jejich základních práv, čímž porušuje úmluvy MOP č. 87 a 98, které vláda ratifikovala. Odstranění svobody projevu, sdružování a shromažďování, mučení a týrání, násilí na ženách a dětech, potlačení nejzákladnějších práv pracovníků, to vše pro EU vytváří příkladnou kauzu, kterou nelze dále tolerovat. Přestože byl uplatněn článek 96 dohody z Cotonou, EHSV považuje za nezbytné přijmout ve vztahu k Fidži důraznější opatření, a to i s ohledem na volby v roce 2014 a na proces formulování nové ústavy.

5.5 O situaci na Fidži se nově diskutovalo na schůzi Správní rady MOP v listopadu 2012, která schválila zvláštní usnesení, a to i s ohledem na nedávné rozhodnutí fidžijské vlády vykázat delegaci MOP, která přijela na misi na základě pověření od Správní rady⁽⁸⁾. EU se touto otázkou nemůže nezabývat v souladu s členskými státy, které souhlasily s odsouzením v MOP.

5.6 Podmínky funkčnosti občanské společnosti jsou v tomto případě velmi špatné, téměř neexistující. Dokonce i nejzákladnější práva občanské společnosti jsou v rozporu s veškerými zásadami demokracie očividně porušována a EHSV nemůže připustit přetrvávání takového porušování. EHSV musí tento svůj postoj oznámit ostatním institucím EU a podle toho jednat⁽⁹⁾.

5.7 Je třeba rozhodněji zasáhnout, buď přímo, nebo na dvoustranné úrovni při určování podmínek nezbytných pro poskytování pomoci EU. Potvrdí se tím, že EU zastává v oblasti práv společný postoj svých členských států, který je v souladu se základními zásadami EU a o kterém nelze vyjednávat.

6. Úloha sociálních partnerů a občanské společnosti

6.1 Pro EHSV je zapojení organizované občanské společnosti základem, okolo nějž se mají rozvíjet různé formy partnerství v zájmu dosažení cílů hospodářské a sociální soudržnosti. Jde o ještě důležitější úkol, co se týče práv a demokracie, a jeho respektování je podmínkou pro využívání politiky pomoci a spolupráce EU.

⁽⁸⁾ Tisková zpráva Kongresu fidžijských odborových svazů (Fiji Trade Union Congress) ze dne 19. září 2012 a následně připravované dokumenty MOP.

⁽⁹⁾ Viz dopis Rady.

6.2 Účast organizované občanské společnosti představuje prioritní cíl i v této oblasti navzdory nejméně dvěma objektivním omezením: zaprvé, osobitému geografickému uskupení, zranitelnosti ostrovů a rozptýlení obyvatel, které ve skutečnosti velmi ztěžuje uplatňování tohoto práva; zadruhé, týkajícího se uplatňování demokracie a aktivní účasti organizované občanské společnosti na životě institucí.

6.3 EHSV nicméně požaduje, aby se učinilo všechno možné pro zapojení zástupců místních komunit do stanovení, provádění a sledování unijních projektů, zejména těch, které souvisí s ochranou životního prostředí, sociálním a občanským dialogem, rozvojem a ochranou práv a demokracie.

6.4 EHSV požaduje, aby se co nejrychleji dospělo k vytvoření partnerství mezi EU a Tichomořím, v němž bude přítomna organizovaná občanská společnost, aby bylo možné společně účinněji řešit problémy této oblasti⁽¹⁰⁾, a za tímto účelem se očekává vytvoření patřičného výboru pro sledování programů jako nezbytného prvku účasti.

7. Opatření doporučená ve sdělení (poznámky)

7.1 S opatřeními, která EU doporučuje a která se v tichomořské oblasti prioritně zaměřují na rizika změny klimatu, lze souhlasit jen částečně, protože zde chybí integrovaný přístup k udržitelnému rozvoji tohoto regionu.

7.2 Je třeba podpořit a zvážit lepší koordinovaný přístup mezi ESVČ a různými GR Komise s cílem určit soudržné a strategické programy, které nasměrují dostupné prostředky na ochranu životního prostředí a rybolovu, ale také na integrované programy udržitelného rozvoje a rozvoje venkova.

7.3 EHSV souhlasí s tím, že je nezbytné posílit dialog s místními institucemi, ale je třeba zajistit soustavnější zapojení občanské společnosti a zřídit stálý stůl pro hodnocení pomoci a analýzu jejího dopadu.

⁽¹⁰⁾ Stanovisko EHSV *Úloha občanské společnosti v mnohostranné obchodní dohodě mezi EU, Kolumbií a Peru*, Úř. věst. C 299, 4.10.2012, s. 39–44.

7.4 EHSV považuje za nezbytné, aby se všechny dárcovské subjekty pravidelně setkávaly s přijímajícími zeměmi, a zajistila se tak Komisí zdůrazněná koordinace programů. Určení a hodnocení účinnosti pomoci je i nadále zásadní. V tomto ohledu je kromě preventivní činnosti v oblasti vzdělávání a odborné přípravy důležitá monitorovací činnost prostřednictvím smíšeného výboru, jenž by byl opěrným bodem sociálních a občanských partnerů.

7.5 Jak již bylo řečeno, mělo by být posíleno hodnocení, pokud jde o dodržování základních lidských práv, o nepříjemnou situaci žen v tomto regionu, o omezené pracovní příležitosti pro mládež, o úlohu občanské společnosti ve všech zemích, a zejména o specifickou situaci na Fidži.

V Bruselu dne 17. ledna 2013.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Staffan NILSSON

CENY PŘEDPLATNÉHO NA ROK 2013 (bez DPH, včetně poštovního za obvyklou zásilku)

Úřední věstník EU, řady L + C, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	1 300 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, tištěné vydání + roční DVD	22 úředních jazyků EU	1 420 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada L, pouze tištěné vydání	22 úředních jazyků EU	910 EUR ročně
Úřední věstník EU, řady L + C, měsíční DVD (souhrnný)	22 úředních jazyků EU	100 EUR ročně
Dodatek k Úřednímu věstníku (řada S), DVD, jedno vydání týdně	mnohojazyčné: 23 úředních jazyků EU	200 EUR ročně
Úřední věstník EU, řada C – Výběrová řízení	jazyky, kterých se týká výběrové řízení	50 EUR ročně

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, který vychází v úředních jazycích Evropské unie, je k dispozici ve 22 jazykových verzích. Zahrnuje řady L (Právní předpisy) a C (Informace a oznámení).

Každá jazyková verze má samostatné předplatné.

V souladu s nařízením Rady (ES) č. 920/2005, zveřejněným v Úředním věstníku L 156 ze dne 18. června 2005, které stanoví, že orgány Evropské unie nejsou dočasně vázány povinností sepsat všechny akty v irštině a zveřejňovat je v tomto jazyce, je Úřední věstník vydávaný v irském jazyce prodáván zvlášť.

Předplatné dodatku k Úřednímu věstníku (řada S – Dodatek k *Úřednímu věstníku Evropské unie*) zahrnuje znění ve všech 23 úředních jazycích na jednom mnohojazyčném DVD.

Předplatné *Úředního věstníku Evropské unie* opravňuje na požádání k obdržení různých příloh Úředního věstníku. Předplatitelé jsou na vydávání příloh upozorňováni prostřednictvím „oznámení čtenářům“ zveřejňovaného v *Úředním věstníku Evropské unie*.

Prodej a předplatné

Předplatné různých placených periodik, jako například předplatné *Úředního věstníku Evropské unie*, lze získat u našich distributorů. Seznam distributorů se nachází na této internetové adrese:

http://publications.europa.eu/others/agents/index_cs.htm

EUR-Lex (<http://eur-lex.europa.eu>) nabízí přímý a bezplatný přístup k právu Evropské unie. Tyto internetové stránky umožňují nahlížet do *Úředního věstníku Evropské unie* a obsahují rovněž smlouvy, právní předpisy, judikaturu a návrhy právních předpisů.

Více informací o Evropské unii naleznete na adrese: <http://europa.eu>

